139. Tiistaina 10 päivänä marraskuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön myymisestä Suomen Pankille 5385

Hallituksen esitys 158/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 35/1998 vp

2) Hallituksen esitys laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1999 perittävästä maksusta ..... „

Hallituksen esitys 168/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1998 vp

3) Hallituksen esitys kirjastolaiksi ..... „

Hallituksen esitys 210/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

Toinen käsittely

4) Hallituksen esitys laiksi lähestymiskiellosta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 5392

Hallituksen esitys 41/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 11/1998 vp
Lakialoite 67/1995 vp

Ensimmäinen käsittely

5) Hallituksen esitys laiksi Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta 5401

Hallituksen esitys 171/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 12/1998 vp

6) Hallituksen esitys laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 112/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 11/1998 vp

7) Hallituksen esitys ajoneuvojen katsastusten ja rekisteröintien järjestämistä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi 5412

Hallituksen esitys 113/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 12/1998 vp

8) Hallituksen esitys laiksi RASKONEen muuttamisesta osakeyhtiöksi 5417

Hallituksen esitys 137/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 13/1998 vp

9) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämisjärjestelmästä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta 5419

Hallituksen esitys 169/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Lähetekeskustelu

10) Hallituksen esitys laiksi metsälain muuttamisesta 5419

Hallituksen esitys 218/1998 vp

11) Hallituksen esitys laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoamisesta 5425

Hallituksen esitys 249/1998 vp

12) Hallituksen esitys laeiksi valmisteverotuslain, arvonlisäverolain sekä Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 250/1998 vp

13) Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta 5433

Hallituksen esitys 251/1998 vp

14) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain 67 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 252/1998 vp

15) Hallituksen esitys laeiksi työsopimuslain 28 ja 47 j §:n, vuosilomalain 16 §:n ja opintovapaalain 13 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 253/1998 vp

16) Lakialoite laeiksi työsopimuslain ja työaikalain 40 §:n muuttamisesta 5447

Lakialoite 127/1998 (Matti Vanhanen / kesk ym.)

Mietintöjen pöydällepano

17) Hallituksen esitys laiksi tontin myymisestä Yleisradion eläkesäätiölle ..... „

Hallituksen esitys 173/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1998 vp

18) Hallituksen esitys Uzbekistanin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 5447

Hallituksen esitys 198/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1998 vp

19) Hallituksen esitys 84. Kansainvälisen merityökonferenssin hyväksymän merenkulkijoiden työ- ja elinolosuhteiden tarkastuksia koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä 5448

Hallituksen esitys 153/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 8/1998 vp

20) Hallituksen esitys 84. Kansainvälisen työkonferenssin eräiden päätösten johdosta ..... „

Hallituksen esitys 154/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 9/1998 vp

21) Hallituksen esitys kansainväliseen merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevan vuoden 1978 yleissopimuksen liitteeseen tehtyjen muutosten sekä merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevan säännöstön eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys 155/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ala-Harja, Alho, Andersson C., Andersson J., Dromberg, Elo, Halonen, Heinonen, Hurskainen, Ihamäki, Kallis, Kautto, Kiljunen, Koskinen H., Kuisma, Kurola, Laine, Lamminen, Lapintie, Lax, Lindén, Lindqvist, Lipponen, Löv, Manninen, Markkula-Kivisilta, Mertjärvi, Metsämäki, Norrback, Nyby, Prusti, Sasi, Takkula, Tiusanen, Viitamies, Viljamaa ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Viitamies, Laine, Dromberg, Kuisma, Lax ja Kurola.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Elo, Halonen, Heinonen, Laine, Lax ja Lipponen sekä muun syyn perusteella edustajat Ala-Harja, Dromberg, Kuisma, Lapintie ja Viljamaa,
tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Alho, Kallis, Kiljunen, H. Koskinen, Norrback, Nyby ja Sasi sekä muun syyn perusteella ed. Ihamäki,
tämän kuun 12 päivään virkatehtävien perusteella edustajat J. Andersson, Manninen, Metsämäki, Prusti ja Wahlström sekä
tämän kuun 13 päivään virkatehtävien perusteella edustajat Hurskainen, Lamminen, Lindqvist ja Löv.

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että 5 päivänä marraskuuta 1998 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitetut Euroopan unionin asiat n:ot U 73 ja 74.
Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle
asian n:o U 73 osalta liikennevaliokunnan ja
asian n:o U 74 osalta ulkoasiainvaliokunnan
on annettava lausunto.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön myymisestä Suomen Pankille

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 158/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 35/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1999 perittävästä maksusta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 168/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys kirjastolaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 210/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Esitys kirjastolaiksi vakiinnuttaa nykyisen tilanteen, eli kirjasto- ja tietopalvelut säädetään käsittelyssä olevalla lailla kuntien tehtäväksi. Tämä laki on erittäin tarpeellinen ja periaatteiltaan hyvä, ja olen aivan varma, että tämän lain linjaukset tyydyttävät laajasti kansalaisia, eri kansalaispiirejä. Haluan kuitenkin tässä yhteydessä nostaa esille muutamia periaatteellisia kysymyksiä ja myös niihin liittyviä käytännön seikkoja.

Katson, että kirjastopalveluilla on suomalaisen tiedon ja sivistyksen tasa-arvon kannalta samanlainen suuri merkitys kuin peruskoululla koulutuksen tasa-arvon kannalta. Tiedon tasa-arvon kannalta kirjastot tarkoittavat sitä, että jokaisella on asuinpaikastaan ja varallisuudes-

taan riippumatta mahdollisuus päästä tiedon ja sivistyksen lähteille. Tähän liittyy nimenomaan kaksi näkökulmaa, ensinnäkin se, millainen kirjastoverkko meillä jatkossa on, ja toisaalta se, että kirjasto- ja tietopalvelut säilyvät maksuttomina myös jatkossa.

Kirjastoverkkomme säilyvyys on kiinni nimenomaan rahasta. Jatkuvasti tulee tietoa tiedotusvälineiden kautta siitä, milloin mikäkin lähikirjasto ollaan lakkauttamassa tai kirjastoauto sulkemassa. Nyt käsiteltävänä oleva lakihan ei määrää eikä säädä kirjastomäärärahojen määrästä, mutta silti katson, että on tärkeää, että itse substanssia koskeva laki määrittelee kirjastotoiminnalle sellaiset puitteet, että pykälät velvoittavat valtiovaltaa toisaalta sekä kuntia omalta osaltaan panostamaan kirjastopalveluihin.

Valtiovallan ja kuntien yhteistoiminta riittävän kirjastorahoituksen järjestämiseksi korostuu nyt entisestään, kun kirjastoilta odotetaan yhä enemmän panostusta tietoverkkojen sähköisen tiedon ylläpitämiseen ja tarjoamiseen asukkaille. Selvitysten mukaan jo vuosi sitten, vuoden 97 loppupuolella, kuntien kirjastoissa lähes 75 prosentissa oli Internet-päätteet asiakkaiden käytössä. Uusia tietoja minulla ei ole, mutta olen aivan varma ja vakuuttunut siitä, että nyt vuosi tuon jälkeen Internet-päätteet löytyvät varmaankin noin 90 prosentista kuntia.

Myös kuntien omat talousvaikeudet, joita maan hallitus omalta osaltaan on suuresti lisännyt, antavat aihetta siihen, että valtiovallan tulisi ottaa nykyistä enemmän myös vastuuta kirjastojen kehittämisestä. Katson niin, että jos kirjastoille luodaan lakisääteisesti tai painotetaan uusia tehtäviä, kuten sähköiset tietoverkot, niihin myös panostetaan.

Kirjastoverkon ohella toinen tiedon tasa-arvon kannalta olennainen periaate on maksuttomuuden periaate. Myös tässä teknologinen kehitys eli sähköiset tietoverkot laittavat kirjastotoimen täysin uuden eteen. Kysymys kuuluu, onko tai voiko tieto olla hinnoiteltavissa olomuotonsa mukaan. Onneksi uusi kirjastolaki lähtee periaatteeltaan siitä, että tieto on pääsääntöisesti maksutonta, olipa se saatavilla kirjoissa tai sähköisissä verkoissa. On kuitenkin todennäköistä, että tässäkin salissa jouduttaneen palaamaan tietoverkkojen sähköisten aineistojen maksuttomuuteen tai maksullisuuteen sitten, kun aineistojen käytöistä, sisällöistä ja tietoliikennekustannuksista sekä tekijänoikeus- ja lisenssimaksuista on riittävästi tietoa ja kokemusta. Tällä tarkoitan sitä, että kun kirjastolakia nyt on käsitelty tässä talossa lähes vuoden verran, niin meillä ei vielä ole ollut riittävästi tietoa ja kokemusta edellä mainituista seikoista, joten emme pysty tässä laissa ottamaan tulevaan hyvin vielä kantaa.

Sähköisten tietoverkkojen tuominen kansalaisten ulottuville kirjastojen kautta on iso asia tiedon tasa-arvon kannalta. Erityisesti tämä tarkoittaa paljon nuorille, joilla ei kotona tai koulussa ole mahdollisuutta päästä nettiin ja saada kosketusta tämän päivän ehkä suosituimpaan viestintävälineeseen. Omasta kokemuksesta tiedän ja olen kuullut, että erityisesti murrosikäiset nuoret ovat kovasti myös kriittisiä kirjastopalveluiden käyttäjiä ja he antavat helpolla myös palautetta siitä, jos eivät saa kirjastohenkilökunnalta riittävän asianmukaista opetusta ja opastusta sähköisten verkkojen käyttöön.

Kun kirjastoilla on mahdollisuus periä pieniä maksuja lähinnä omakustannushintaisuuden perusteella nettipalveluista kansalaisilta, olisi hyvä, että maksut todella olisivat riittävän alhaisia, jotta eivät rajoittaisi käyttöä. Tutkimusten mukaan muun muassa Hollannissa ja Saksassa kirjastopalveluiden käyttö väheni heti huomattavasti, kun sinne tuli maksullisuutta. Eli maksullisuuden periaatteen tulisi mielestäni olla myös tulevina vuosina hyvinkin pyhä ja koskea myös sähköisiä palveluita.

Esimerkiksi pohjoiskarjalaisessa kohtalaisen kokoisessa maalaiskunnassa on systeeminä se, että ensimmäisen tunnin käyttäjä saa maksutta olla netissä, mutta seuraava tunti on kympin arvoinen eli ensimmäinen tunti viikossa maksuton ja seuraava tunti kympin arvoinen. Se minusta kuulostaakin aivan oikean tyyppiseltä hinnoittelulta. Toivon kuitenkin, että kun kunnilla on oma mielipide tässä ja ne hinnoittelevat, ettei olisi kovin suuria eroja kuntarajojen eri puolilla. On selvää, että maksullisuus todellakin vähentäisi käyttöä.

Lopuksi haluaisin todeta valiokunnan mietinnöstä erään periaatteellisen, mielestäni suuren kannanoton. Valiokunta mietinnössään ottaa kantaa siihen, että lähitulevaisuudessa jokaisella suomalaisella, jokaisella kansalaisella, pitäisi olla mahdollisuus omaan sähköpostiosoitteeseen. Itse ainakin kovasti tätä lämpöisesti kannatan. Tämä on aika kunnianhimoinen tavoite, mutta minä näen niin, että nykyaikana ja tässä tietoyhteiskunnassa, missä eletään, tietoverkot ovat tänä päivänä yhtä olennainen osa meidän perusrakenteitamme kuin tiestö on ollut aiemmin teollisessa yhteiskunnassa.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Vehviläisen puheenvuoron johdosta totean, että on hyvä, että tämä kirjastolaki on saatu aikaan, ja niitä ongelmia varmasti tässä kirjastolaissa on liittyen kuntien vastuuvelvollisuuksiin. Verkostoitumiset, joita tällä hetkellä tehdään, ovat merkittäviä eri kunnissa. Eli kun palveluja joudutaan lakkauttamaan, verkostoidutaan ja pienet palvelupisteet jäävät eri osiin kuntia. Pidän kuitenkin tärkeänä sitä, että yliopistojen kirjastojen palveluja voitaisiin turvata, ja toivonkin, että valiokunta olisi tähän kiinnittänyt huomiota enemmän lausunnossaan ja mietinnössään.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Puhemies! Eduskunta hyväksyy nyt maallemme uuden kirjastolain. Se on tämänhetkisen kulttuuripolitiikkamme merkittävimpiä lakeja. Näin arvioin siksi, että laissa on keskeisiä periaatteita, jotka eivät näytä enää ilman erillistä lainsäädäntöä ja sen vaikutusta olevan suomalaisessa kulttuuripolitiikassa mitään itsestäänselvyyksiä.

Ed. Vehviläinen äskeisessä puheenvuorossaan laajasti käsitteli näitä periaatteita, joten en niitä ryhdy toista kertaa selvittämään. Haluan vain todeta tässä, että yhdyn ed. Vehviläisen näkemyksiin näiltä osin. Kuitenkin korostan yhtä ylitse muiden, ja se on se, että jokaisella kansalaisella tulee edelleenkin olla maksuton oikeus tietoon ja tiedon lähteille pääsemiseen.

Varmasti monia hätkähdytti jokin aika sitten kokoomuksen puheenjohtajan, ministeri Sauli Niinistön julkisuudessa esittämä kannanotto siitä, että "palvelut voisivat olla suomalaisessa kirjastossa maksullisia". Olen kyllä hyvin ilahtunut siitä, että tähän saakka eduskunta on yksimielisesti ja hyvin selkeäsanaisesti ollut sitä mieltä, niin kuin edelleenkin tässä kyseisessä laissa, että nämä palvelut tulevat olemaan ja niitten pitää olla maksuttomia. Tässä mielessä on hieno asia, että muut eivät ole kokoomuksen kannanottoon yhtymässä.

Tieto on yhteiskuntamme keskeisiä toiminnan välineitä. Demokraattisessa yhteiskunnassa tiedon on oltava koko ajan avointa, julkista ja sen vaivaton saatavuus turvattua kaikille kansalaisille. Tätä tehtävää hoitaa ennen kaikkea kirjastolaitos. Se on Suomessa vielä kaikissa kunnissa olemassa enkä voi mitenkään hyväksyä ajatusta, että kirjastopalveluja alettaisiin lähitulevaisuudessa taloudellisista syistä tai niihin virallisesti vedoten hoitaa esimerkiksi seutukuntien toimesta.

Uudet tiedon väylät helpottavat tiedon lähteille pääsyä, mutta ne eivät mahdollista tiedon saantipaikkojen harventamista, päinvastoin. Mielestäni uusi tekniikka tukee perinteisiä kirjastopalveluja ja uudet tiedon väylät on pidettävä avoinna kirjaston kautta jokaiselle. Hetikään kaikilla ei varmasti vielä pitkään aikaan voi olla mahdollisuutta kotoa käsin esimerkiksi Internet-palveluihin. Näin ollen lähin kirjasto tämän palvelun heille tarvittaessa antaa. Tällöin juuri on tärkeätä se, että kirjasto fyysisesti sijaitsee kohtuullisen matkan päässä.

On myös arveluttavaa, että meillä on nyt pyrkimyksiä sivukirjastojen lopettamiseksi. Sekin olisi mielestäni monta kertaa lyhytjänteistä politiikkaa tai on, jos tähän päädytään.

Maailmassa on paljon hyödytöntä tietoa. Sitä tulee koko ajan lisää. Vain pieni osa tiedosta sisältää tarpeellista informaatiota. Inhimillisen ymmärryksen syventäminen vaatii tiedon lisäksi oivalluskykyä ja päättelytaitoa, jota opimme nimenomaan koulussa. Siksi kirjaston ja koulun suhde on erityisen läheinen, suorastaan erottamaton.

Sekä koululakipakettia että nyt kirjastolakia käsitellessään sivistysvaliokunta on kiinnittänyt aivan oikealla ja kiitettävällä tavalla huomiota koulun ja kirjaston yhteistyöhön toteamalla kannanotossaan, että tämä tarkoittaa myös sitä, että panostettaisiin koulukirjastotoiminnan kehittämiseen toisella tavalla kuin viime aikoina on tehty. En voikaan olla puuttumatta tässä yhteydessä siihen tosiasiaan, että oppilaitosten, olkoot ne peruskouluja tai yliopistoja, kirjastot ovat kärsineet aivan liikaa talousongelmista viime vuosina. Mielestäni tähän seikkaan on kiinnitettävä nyt vakavaa huomiota.

Ed. Tykkyläinen viittasi äskettäin yliopistojen kirjastoihin. Meillä on todellakin tällä hetkellä yliopistoissa kirjastoja, jotka eivät kykene hankkimaan perusmateriaalia riittävästi. Kirja on monilla aloilla edelleenkin opiskelun pääväline. Me tiedämme, että monien opiskelijoiden opiskelu viivästyy siitä syystä, etteivät he voi tehdä tutkimustyötä ja opiskella riittävällä vauhdilla, kun perusmateriaaleja ei kylliksi ole ja kaukolainatoiminta ei ole niin nopeaa kuin pitäisi.

Tiedämme myös, että meillä on tällä hetkellä professoreja, jotka joutuvat omin varoin ostamaan välttämättömiä perusteoksia, kun määrärahoja laitoskirjastojen ja yliopistojen kirjastojen hankintaan ei kerta kaikkiaan ole osoitettu riittävästi. Ongelma ei siis koske yksin perusopetusta ja peruskoulua. Ongelma on paljon laajempi, ja

arvelen, että tähän puoleen eduskunta ei toistaiseksi ole hetikään riittävästi kiinnittänyt huomiota.

Kun maamme tuhatkunta yleistä kirjastoakin joutuu koko ajan pihistämään kirjahankinnoissa, ei tämä nyt hyväksyttävä erinomainen kirjastolaki paljon auta arjessa. Kirjojen hankintamäärärahoja olisikin pikimmiten tavalla tai toisella saatava nostetuksi. Kun eduskunta on ponnekkaasti ajanut kirjastoon hyviä periaatteita, kuten maksuttomuusperiaatteen, niin voisi toivoa, että eduskunta yhtä ponnekkaasti puuttuisi nyt kirjojen hankintamäärärahaongelmaan. On muistettava, että kirjasto on sittenkin, puhemies, yhteiskunnassamme selkeästi halvin kulttuurilaitos ja samanaikaisesti keskeinen oppimista ja ennen kaikkea elinikäistä oppimista ajatellen.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaa kiinnitti aivan oikein huomiota koulukirjastojen ongelmiin, samoin kuin yliopistojen resurssipulaan kirjastohankinnoissa.

Mielestäni kuitenkin eduskunta on kiinnittänyt huomiota esimerkiksi koulukirjasto-ongelmaan, sillä sivistysvaliokunta päätti yksimielisesti lisätä perusopetuslain käsittelyn yhteydessä hallituksen esitykseen maininnan koulukirjastoista. Itse asiassa tämä on pohja sille, että koulukirjastojen kehittäminen voidaan aloittaa. Nyt on kysymys siitä, että pallo tämän jälkeen on opetusministeriöllä, Opetushallituksella ja hallituksella.

Olen ed. Isohookana-Asunmaan kanssa samaa mieltä siitä, että niin koulukirjastot kuin yliopistojenkin tieteelliset ja kurssikirjastot kärsivät huomattavasta määrärahapulasta ja tämä on se perussyy siihen, miksi ongelmia esiintyy näissä kirjastoissa. Mutta mielestäni eduskunta on nyt viitoittanut tien ja hallituksen on syytä jatkaa tällä tiellä.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Jos ed. Laakso kuunteli tarkasti puheenvuoroni, totesin nimenomaan tämän sivistysvaliokunnan hyvän kannanoton pohjaksi ongelman ratkaisulle. Mutta, ed. Laakso, ei auta, että sekä koululaki- että kirjastolakimietinnöissä on ponsia, jos niitä ei käytännössä toteuteta.

Haluaisin vain nyt ed. Laaksoa rohkaista omassa ryhmässään toimimaan niin, että kun esimerkiksi ensi vuoden budjettia hyväksytään, siihen saataisiin sitova kannanotto siitä, että määrärahoja todella enemmän suunnattaisiin niille kirjastoille, jotka kipeästi niitä tarvitsevat. Tällöin ajattelen ennen kaikkea peruskoulua ja toiseksi yliopistoja.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Kirjastolaki liittyy varsin laajaan sivistystehtävään ja sen edistämiseen suomalaisessa yhteiskunnassa. Edelleen, kirjastolain säätäminen ja kirjastotoimen parantaminen lainsäädännön kautta liittyy kehitysketjuun, jossa välttämättä on katsottava myös historiaan.

Se, että Suomessa on ihmisten luku- ja kirjoitustaidon edistämiseen kiinnitetty kautta aikain huomiota, on tekijä, joka on luonut kirjastotoiminnan olemassaolon sitten toimivaksi. Kirjastoilla on merkittävä informaation, tiedon, dokumentointi-, arkistointi- ja välittämistehtävä. Itse asiassa eduskunnassa käytyyn varsin laajaan kirjastolakikeskusteluun on liittynyt mielenkiintoisia piirteitä myöskin kirjasto-käsitteen erittelyssä: lainastosta kirjastoon, medioteekkiin, biblioteekkiin, kuten tiedämme. Keskustelussa on selvästi nähtävissä, kuten olen täällä aiemmin todennut, että rikas suomen kieli ei ole sittenkään kyennyt kehittämään kirjastolle tämän päivän tarkoitukseen sopivaa, hyvää, osuvaa käsitettä. Tarkoitan sitä, että kirjastolain tarkoittama kirjastotoiminta on laajempaa kuin sana "kirjasto" tarkoittaa. Siinä on nimenomaan kysymys sivistystehtävän edistämisestä.

Täällä on, arvoisa puhemies, aivan perustellusti edeltävissä puheenvuoroissa kiinnitetty huomiota kirjastojen lainaamistoiminnan maksuttomuuteen. Tämä on myös sosialidemokraateille keskeinen peruste, jonka takana vankasti olemme ja sitä edistämme jatkossakin. Haluan todeta, että nimenomaan elektroninen Internet-yhteys kirjastojen toiminnassa tulee mitä ilmeisimmin haastamaan maksuttomuuden periaatteen. Haastaessaan tämän periaatteen tuo kysymys myöskin — kun jotkut maksavat palvelut, jotkut eivät, jotkut maksavat enemmän kuin toiset — tulee myöskin ratkaisemaan, miten varallisuus määrittelee tiedon hankintaan liittyviä kysymyksiä maassamme. Siksi niihin sivistysvaliokunnan painotuksiin, joissa peräänkuulutetaan maksuttomuutta ja toisaalta korostetaan Internet-yhteyksien läsnäoloa kirjastoissa, tulisi jatkossa kiireisesti paneutua, koska asia ei ole niin yksinkertainen Internet-yhteyksien osalta juuri suhteessa maksuttomuuteen kuin tällä hetkellä ilmeisesti arvioimme.

Puhemies! Täällä on aivan oikein myös perus-

teltu kirjojen hankintaan liittyviä kysymyksiä. Perushankinnat, uutuushankinnat, sanomalehtien, tieteellisten lehtien, aikakauslehtien hankinnat tarkoittavat samalla määrärahojen arviointia suhteessa tarpeeseen. On selvästi nähtävissä, että esimerkiksi kansainvälisillä markkinoilla, siis ulkomaisten kirjojen sekä tieteellisten ja aikakauslehtien hintojen kohoamisen myötä, monet suomalaiset kirjastot ovat joutuneet tinkimään kirja- ja lehtihankinnoissaan. On ilmeisesti syntynyt melkoinen aukko jo tässä vaiheessa.

Oikeastaan olen iloinen, että ainakaan kotimaisten kirjastojen, joille on Fennica-oikeus myönnetty, kotimaisen painetun kirjallisuuden osalta tällaista aukkoa ei kuitenkaan ole tullut, koska vapaakappaleoikeudella tietyt kirjastot ovat voineet koota kaiken sen tärkeän kirjallisuuden, joka Suomessa on syntynyt. Mutta väitän, että ulkomaiseen, ruotsinkieliseenkin, vaikka ruotsi on kotimainen kieli, mutta Ruotsissa painettuun kirjallisuuteen, saksankieliseen, englanninkieliseen, espanjankieliseen — ja on eräitä muitakin maailmankieliä — kirjallisuuteen tällä vuosikymmenellä on mitä ilmeisimmin syntynyt eräänlainen tiedon hankkimiseen liittyvä vaje. Miten se täytetään?

Voi olla, että aukkoa ei kyetä varsinaisesti täyttämäänkään siten kuin on totuttu uushankintojen osalta, mutta on eräs lohtu ja keino tämän aukon peittämiseen. Se on Internet-yhteyksissä olettaen, että maksuttomuuden periaate voidaan tavalla tai toisella sinne kytkeä.

Puhemies! Kun käsittelemme kirjastolakia, tätä merkittävää kansansivistyslakia, haluan myöskin korostaa sitä, että tämän päivän meno valtion budjettipolitiikan osalta ei ole se, mikä ilmeisesti meillä kansanedustajilla on kuitenkin päätavoitteena. Tarkoitan sitä, että kirjastotoiminnan voimavaramäärittelyn tulisi olla muusta taloudellisesta tulolähteestä riippuvainen kuin kansalaisten lottoamisesta ja veikkauksesta ja Suomen eduskunta voisi mahdollisimman nopeasti siirtyä aikakauteen, jossa kirjastotoiminta rahoitetaan siten kuin muukin merkittävä yhteiskunnallinen toiminta, että se ei ole pelihimoista riippuvainen.

Edelleen haluan korostaa osoittaakseni tämän asian merkittävyyttä, että tällä hyvällä puolella, että maksuttomuus on olemassa ja kirjastoista saa melkein mitä vain, on myös kääntöpuolensa, kuten kaikilla hyvillä asioilla on myös kääntöpuolensa. Ymmärrän, että esimerkiksi korkeakouluissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla ei ole varallisuutta hankkia kirjallisuutta, ja hyvää on se, että näiden koulutuslaitosten kirjastot toimivat. Mutta huonoa on se edelleen tässä logiikassa, että suomalainen nuori ei opi sellaista valintaa, että kirjojen hankinta on henkilökohtaisesti tärkeätä, jopa niin tärkeätä, että kirjan voisi hankkia itselleen.

Tässä suhteessa, kuten asian aiemmissa käsittelyissä korostin, Suomessa kotien, verrattuna joihinkin muihin sivistysmaihin, ero on siinä, mikä on kotikirjasto ja mikä on kotona kirjastohylly. Me olemme tämän hyvän asian eli maksuttomuuden kautta kyenneet siis luomaan julkisen hyvän kirjastojärjestelmän, mutta mielelläni näkisin myös sellaisen suomalaisen yhteiskunnan, jossa kotitalouksien kulutusmenojen yhteydessä, silloin kun työtä ja toimeentuloa on, voitaisiin ikään kuin nähdä kirjahyllyjä eikä vain kirjahylly, koska verrattuna moneen muuhun hankintaan, viikonloppuhankintaan tai moneen muuhun, kirja monessa yhteydessä on varmasti arvokkaampi hankinta, koska sen antiin voi palata. Sen voi ottaa sieltä hyllystä, palauttaa, lainata toiselle jne. Tällä kaikella tarkoitan, puhemies, että tässä sivistystehtävässä meillä on vielä tehtävää, vaikka tämä laki onkin hyvä.

Ed. G u s t a f s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Olin käytti erittäin merkittävän puheenvuoron ja kytki tämän kirjastolain pohjoismaisen sivistys- ja hyvinvointiyhteiskunnan elimelliseksi osaksi. Aivan kuten ed. Olin totesi, sivistysvaliokunnan mietinnössä on kyllä vahvasti otettu kantaa kirjaston uusiin palvelutehtäviin, joita Internet ja elektroniset yhteydet tarjoavat, jopa sillä tavalla, että sivistysvaliokunta lisäsi lain tavoitepykälään uuden 2 momentin, jossa todetaan: "Kirjastotoiminnassa tavoitteena on edistää myös virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen ja niiden sivistyksellisten sisältöjen kehittymistä." Haluaisin itse alleviivata nimenomaan tätä loppua "sivistyksellisten sisältöjen kehittymistä", joka kytkee myöskin nämä uudet tehtävät suomalaisen kirjaston alkuperäiseen toimintatehtävään, jota pidän tärkeänä.

Arvoisa puhemies! Haluan myös aivan lyhyesti todeta, että mielestäni koulukirjastoasia on äärimmäisen tärkeä, ja siihenkin tässä yhteydessä valiokunta kiinnitti vahvasti huomiota ilmaisten, että koulukirjastoja tulee kehittää koulun pedagogiseksi keskukseksi ja työkaluksi. Tätä tukevat tuoreet tutkimustulokset, jotka kertovat, että valitettavasti nuoret tänä päivänä lukevat esimerkiksi kaunokirjallisuutta aivan liian vä-

hän. Sen takia kauno- ja tietokirjallisuutta pitäisi olla myös läsnä lasten ja nuorten koulussa.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Olinin puheenvuoron johdosta totean liittyen kohtaan "veikkausvoittovaroista nyt katettu kirjastotoimi", että mielestäni totta kai on selvä, että pitää pyrkiä siihen, että kirjastotoimi voitaisiin kattaa valtion varsinaisista määrärahoista. Mutta on hyvä, että meillä tällä hetkellä on veikkausvoittovaroja sen verran, että voidaan rahoitus hoitaa.

Kiinnitän vielä edelleenkin huomiota hänen puheenvuoronsa johdosta siihen, että koulukirjastojen ja yliopistojen kirjastotoiminnat pitää todellakin saada turvattua. Valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto käsittelee ensi vuoden budjettia ja toivon, että saamme tästä lausunnon.

Ed. Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Kuten edellä on tuotu puheenvuoroissa esille, kaikki kirjastothan ovat samaa tietoverkkoa. Se ei ole kiinni siitä, kuka sen ylläpitäjä on, onko se kunta vai yliopisto ja sitä kautta valtio.

Mutta puutun vielä tähän yhteistyöhön kuntien kirjastojen kanssa. Kuten täällä jo edellä tuotiin esille, koulukirjastotoimintahan otetaan mietinnössä huomioon, ja kun viime kesäkuussa hyväksyimme itse koululakeja, niin siinähän valiokunnan tahdon mukaisesti hyvin kovasti korostettiin koulukirjastotoimintaa.

Yliopistojen kirjastoasia tuli nimenomaan ed. Tykkyläisen puheenvuorossa esille. Niin kuin jokainen meistä tietää, käsittelyssä oleva kirjastolakihan ei koskettele yliopistojen kirjastoja suoraan. Ne ovat eri lainsäädännön piirissä. Mutta yliopistojen kirjastojen kannalta olennainen asia puolestaan on se, mikä on yliopistojen perusrahoitus, ja se on kyllä budjettikäsittelyjen yhteydessä nimenomaan tämän talon käsissä.

Itse muistan kuulleeni tämän vaalikauden alussa erään yliopiston kirjastonhoitajan kuulemasta huhusta, että nyt aiotaan tehdä niin, että vapaakappaleoikeutta rajoitetaan. Se on nimenomaan yliopistolle todella tärkeä oikeus tänä päivänä, kun perusrahoitusta on aika kovastikin leikattu. Mutta sen halusin selvyyden vuoksi sanoa, että yliopistojen kirjastoista säädetään eri laissa kuin tässä.

Ed. Tulonen: Arvoisa puhemies! Kirjastolaki on hyvin väljä laki, mikä on tässä tapauksessa erittäin hyvä asia, koska siinä annetaan kunnille tavallaan määrätynlainen vapaus hoitaa nämä palvelut. Uskon, että se sopii tähän aikaan erittäin hyvin. Viittaan vain niihin puheenvuoroihin, joissa korostetaan tietotekniikan ja verkostoitumisen osuutta myös kirjastopalveluissa. Täällä on nostettu esiin koulukirjastot ja yliopistojen kirjastot, jotka sinänsä eivät kuulu tähän lakiin, mutta sivistysvaliokunta halusi myös koulukirjastoista maininnan, koska me nostimme sen lain tasolle ja lisäsimme sen koululakeihin.

Informaatioteknologia, joka kirjastoille on mahdollista tänä päivänä, todella edistää kirjastopalveluita, ja olen kuullut, että myös yliopistokirjastot voivat hyötyä tästä. On aivan totta, että yliopistoilla kirjastojen määrärahat ja yliopistojen toimintamäärärahat muutenkin ovat liian alhaiset, ja viittaan tässä vain Mustajoen työryhmään, jossa vedotaan siihen, että opiskelijoitten pitää valmistua viidessä vuodessa. Tiedämme myös sen, että kirjaston kirjoja ei riitä kaikille opiskelijoille. Sitä kautta tietysti huoli on tämän kirjastolain yhteydessä myös aiheellinen.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Mielestäni sivistysvaliokuntaa on syytä kiittää siitä, että myös tässä yhteydessä koulukirjastojen merkitys on kirjattu sivistysvaliokunnan mietintöön. Haluaisin tässä yhteydessä todeta sen, että koulukirjastot tarjoavat myös niille, jotka siirtyvät päiväkodista peruskouluun, tietynlaisen pehmeän laskun. Olen itse oman tyttäreni osalta sen huomannut. Viime syksynä, kun vein hänet ensimmäistä kertaa kouluun, hän kysyi ensimmäiseksi, missä on leluhuone, ja kun leluhuonetta ei ollut, niin tilannetta helpotti huomattavasti se, että oli kuitenkin koulukirjasto, johon voi välittömästi tutustua.

Jos rouva puhemies sallii, niin sanoisin vielä muutaman sanan yliopistojen kirjastotilanteesta. Nythän esimerkiksi Suomen ylioppilaskuntien liitto on kiinnittänyt huomiota siihen, että kurssikirjojen puute on yksi syy siihen, että opiskeluajat venyvät. Ennen kaikkea oikeustieteellisessä tilanne on se, että kurssikirjojen puute mainitaan yhdeksi keskeiseksi syyksi opintojen venymiseen. Kurssikirjojen puute taas johtuu siitä, että todellakaan resursseja ei ole taattu riittävästi yliopistojen kirjastojen kehittämiseen. Tämä on yksi keskeisistä ongelmista, johon on välttämätöntä puuttua.

Haluan tässä yhteydessä sanoa, että olen tehnyt myös tätä koskevan raha-asia-aloitteen, josta eduskunta äänestää budjetin käsittelyn yhteydessä.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Koska ed. Vehviläinen mainitsi nimeni liittyen yliopistojen kirjastojen asiaan, niin totesin puheenvuorossani, että valiokunnan olisi pitänyt tästä lausua. Toiselta puolen ed. Laakso on todennut, että täällä on koulukirjastojen kohdalla otettu kantaa tähän, ja tästä on olemassa myös lakialoitteita. Mielestäni asia on yleiskeskustelussa tuotava esille, koska yliopistojen kohdalla on olemassa ongelmia.

Esimerkiksi Lapin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa on tällä hetkellä opiskelijoilla vaikeuksia päästä opiskelussa päätökseen, koska siellä ei ole riittävästi mahdollisuus käyttää kirjastopalveluja. Tämä on yksi esimerkki. Sen johdosta eduskunnan ja valtiovarainvaliokunnan sivistysjaoston on myös hoidettava näitä asioita, jotka niille kuuluvat.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Kunnallisten kirjastojen ohella meillä on hyvin tärkeitä kirjastoja, kuten yliopistojen kirjastot ja erilaiset erikoiskirjastot sekä myös yritysten erityyppiset tietopalvelujärjestelmät ja niiden kirjastot. Tämä lakihan koskee vain kunnallista kirjastotointa. On kuitenkin tärkeää, että kaikki ne kirjastopalvelut, tietoverkot ja tietopalvelut, jotka meillä on, kyettäisiin saamaan hyvin yhteen verkostoon niin, että ne palvelisivat sitä tavoitetta, mikä kansalaisten tiedon tarpeen ja sivistyksen kannalta meillä on.

Kuntien kirjastolaitoksen kannalta on huolestuttavaa, että kuntien talous on ajettu liian tiukalle ja siellä joudutaan tekemään valintoja. Kuten lakiesityksen ensimmäisessä käsittelyssä todettiin, kunnissa kirjastotoimi joutuu samoin kilpailemaan muiden asioiden kanssa, jotka siellä ovat, ja monesti tämä heikentää mahdollisuuksia.

On korostettava koulukirjastojen merkitystä. Kouluhan on ollut kylän keskus ja siellä pienet, vaatimattomatkin kirjastot ovat olleet hyvin tärkeitä alueen ihmisille. Verkostotyötä kirjastotoimen osalta niin kuntien sisällä kuin myös kuntien kesken ja yhteistyötä kuntien kesken pitäisi välttämättä lisätä, niin kuin mietinnössä ja sen liitteenä olevissa lausunnoissa myös korostetaan.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Keskustelu yhteistyöstä kirjastotoimen alalla on hyvin paikallaan. Ed. Laakso puuttui aivan oikein myös tässä yhteydessä yliopistojen kirjastotoimeen ja totesi kurssikirjoihin liittyviä ongelmia. Siellä on todella puutteita. Tosin ne kirjat ovat usein hyvin kalliita ja niiden tilaamisessa on viivettä. Saattaa kestää 3—6 kuukautta, jos Suomessa ei ole kirjaa. Se on monesti tieteellisen toiminnan osalta liian pitkä aika.

Mutta olenpa pannut merkille yliopistojen kurssivaatimuksia selaillessani, että joissakin korkeakouluissa vaihdetaan kurssikirjoja ehkä liian usein. Se on hyvin kallista touhua. Mutta taas toisaalta joissakin korkeakouluissa pidetään liian pitkään vanhoja kurssikirjoja, jolloin uusin alan tieto ei välity. Jos nyt puhutaan korkeakoulupolitiikasta, vaikka se ei suoranaisesti tähän liity, mutta välillisesti kyllä, niin meillähän on sellainen opiskelukulttuuri Suomessa, että luetaan kokonaisia kirjoja. Monissa maissa luetaan osia tietokirjoista, jotka liittyvät käsiteltävään asiaan, ja siinä on tuntuva ero. Ongelma Suomessa on myös siinä, että keskeisiä lähdeteoksia ei ole ehkä riittävän paljon oppilaitosten kirjastoissa olemassa olevaan tarpeeseen nähden.

Ed. M. Markkula: Arvoisa puhemies! Käydyn keskustelun johdosta haluan tuoda vielä esille kaksi linjausta, jotka sivistysvaliokunta on ottanut ja jotka vaativat kiistatta jatkotoimenpiteitä.

Ensinnäkin yleisestä verkostoitumisesta. Lakiinhan lisättiin nimenomaan lakitasolle toteamus siitä, että kirjastotoiminnassa tulee edistää myös virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen ja niiden sivistyksellisten sisältöjen kehittymistä. Tämä jos mikä erinomaisen hyvin kytkeytyy yliopistojen ja erityisesti myös ammattikorkeakoulujen kirjastojen toimintaan.

Tästä luontevasti tulen toiseen huomioon yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kirjastotoiminnan roolista. Sivistysvaliokunta nimenomaan ensi vuoden talousarviota koskevassa kannanotossaan korosti verkostoitumisen edistämistä ja toi esille, että ammattikorkeakoulujen pitäisi päästä tasavertaiseen asemaan verkostotoiminnassa, Funetissa, siis yhteisessä verkkopalvelutoiminnassa. Tätä kehitystä, jossa ollaan menossa todella kohti sitä, että meillä on globaalit kirjastopalvelut ja niihin suomalaiset sisällöt ja suomalaiset täydennykset kaikkien opiskelijoiden ja opettajien käytettävissä, luontevasti nyt myös valtiovarainvaliokunnan tiede- ja sivistysjaosto voi edistää, kun käsittelee ehdotusta ensi vuoden talousarvioksi.

Ed. Tulonen: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti jatkan vielä, kun edellisessä puheenvuorossa jäi mainitsematta myös se hyvä asia, minkä

sivistysvaliokunta on todennut, eli nimenomaan kirjastotoimen johtajan kelpoisuusehtojen nostaminen ylempään korkeakoulututkintoon. Koska informaatioteknologia, tietotaito ja verkostoituminen lisääntyy, kannoimme huolta kirjastossa tulevaisuudessa työskentelevien koulutuksesta. Todella toivomme, että koulutukseen tullaan lisäämään informaatioteknologiaa ja -tietoa ja tietopalvelukoulutusta, jotta hyvät aiheet, hyvät koneet ja hyvät verkostot tulevat täysimittaiseen käyttöön kunnissa.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Pelkään vielä koulukirjastojen kehittämisen yhteydessä yhtä asiaa, joka ainakin aikaisemmin sivistysvaliokunnan kuulemisen yhteydessä nousi esille. On selvä ristiriita siinä, kehitetäänkö koulukirjastoja osana kunnan muuta kirjastolaitosta vai kehitetäänkö koulukirjastoja itsenäisinä koulukirjastoina. Pelkään, että opillinen ristiriita, jota ei pitäisi olla olemassa, saattaa kyllä tulevaisuudessa jarruttaa koulukirjastojen kehitystä ja niille myönnettäviä määrärahoja. Toivon, että jatkossa myös sivistysvaliokunta suuntaisi hallinnon toimia tässä suhteessa, jotta varmasti ja nopeasti saataisiin kaikkia tyydyttävä ratkaisu aikaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi lähestymiskiellosta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 41/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 11/1998 vp
Lakialoite 67/1995 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Toisessa käsittelyssä oleva laki lähestymiskiellosta pyrkii turvaamaan sellaisia ihmisiä, joiden henki, ruumiillinen koskemattomuus, turvallisuus, vapaus ovat uhattuina jonkun toisen tietyn henkilön taholta. Tällaisia ihmissuhteita liittyy kai etupäässä särkyneisiin avioliittoihin, avoliittoihin ja toisaalta myöskin, niin kuin tiedämme ja väitetään, sellaisiin suhteisiin, joissa perheen aikamiespoika käy kerran kuukaudessa kotonaan tervehtimässä vanhempiaan, nimenomaan vanhoja vanhempiaan, juuri sinä päivänä, jolloin vanhemmat saavat eläkkeen, toisin sanoen käydään hakemassa eläkerahat ja tehdään jotakin muutakin samalla matkalla.

Tällaista lähestymiskiellon antamaa turvaa voi yksityinen ihminen pyytää, siis henkilö itse, syyttäjä-, sosiaali- tai poliisiviranomainen. Lähestymiskiellon voi poliisi määrätä tilapäisenä ja tuomioistuin vuodeksi kerrallaan. Lähestymiskielto voi olla suppea, toisin sanoen se kieltää puhelimitse tai henkilökohtaisesti muuten tapahtuvat yhteydenotot. Laajennettu lähestymiskielto, kuten tiedämme ja olemme asiapapereista lukeneet, merkitsee sitä, että kyseistä henkilöä kielletään vallan kokonaisuudessaan tulemasta sille alueelle, jolla tällainen uhanalainen ihminen on ja asustaa.

Rouva puhemies! Laki on sisällöltään ja toimintamahdollisuuksiltaan aivan erinomainen nimenomaan siltä osin, että se antaa poliisille mahdollisuuden turvata tällaisia ihmisiä, joiden kohtaloista on meillä ollut kovin surullisia kertomuksia viime aikojen kuluessa, erityisesti Pernajan tapaus, jos paikkakunnan muistan oikein, jossa uhanalainen naishenkilö useaan kertaan kääntyi poliisin puoleen uhan tuntiessaan, mutta poliisi ei voinut sillä tavalla asialle tietysti mitään, halua varmasti oli, mutta laki ei antanut siihen muita mahdollisuuksia kuin rajalliset poliisilain antamat turvamahdollisuudet.

Koska lähestymiskiellon rikkomisessa on vuoden maksimirangaistus, niin sen lisäksi, että poliisi tietenkin poistaa tai ottaa kiinni tällaisen henkilön, joka on rikkonut lähestymiskieltoa, on aina mahdollisuudet pitkälle meneviin toimenpiteisiin. Henkilö voidaan pidättää, hänet voidaan jopa vangita, koska vuoden maksimirangaistus sen mahdollistaa. Kun pidättämisen ja vangitsemisen ehdoissa on olemassa erityisehtona se, että henkilön epäillään jatkavan rikollista toimintaansa, niin missäpä muussa teossa kuin lähestymiskiellon rikkomisessa on olemassa suuri ja vahva epäilys siitä, että henkilö, riippuen olosuhteista, missä se tapahtuu, nimenomaan pyrkii jatkamaan rikollista toimintaansa ja uhkaamaan

henkilöä, jonka turvaksi lähestymiskielto on toteutettu.

On oltu kuitenkin virheellisesti sitä mieltä, että laki ratkaisisi turvattomuuteen liittyvät ongelmat. On jopa sanottu, että sen pitäisi tulla jouluksi voimaan, että ihmiset voisivat olla ahdistelijoiden taholta turvattuna. Tietysti näinkin ja, niin kuin sanottu, tehokas lakihan tämä ainakin muodollisesti on, mutta tämä ei kuitenkaan ratkaise näitä ongelmia sillä tavalla kuin on ehkä odotettu. Siihen on ehkä moniakin syitä. Lähin mahdollinen sellainen on tietysti se, että poliisivoimia Suomessa on tavattoman vähän, jos joku tarvitsee apua lähestymiskiellon rikkojaa vastaan, joka saattaa olla hyvinkin väkivaltainen ja fanaattinen. Niin kun tiedämme, tälläkin hetkellä Suomessa on tuhat vakanssia poliisista täyttämättä sekä hyllytysten että hakukiellon vuoksi, tämä merkitsee sitä, että saattaa kulua pitkiäkin aikoja ennen kuin apua pyytävä ihminen, jota pyritään lähestymiskiellolla suojaamaan, tätä apua saa.

Sen vuoksi, rouva puhemies, kun tämä laki on mahdollisimman hyvä ja todella toimiva kaikilta puitteiltaan, niin vaikka se ei nyt kaikilta osin tietysti ihmisten turvallisuutta takaa sillä tavalla kuin on tarkoitettu, toivoisi, että se olisi mahdollisimman toimiva. Se merkitsee silloin sitä, että poliisivakanssien hyllyttäminen ja täyttämättä jättäminen Suomessa täytyy ehdottomasti nyt lopettaa, lähteä toiseen suuntaan, koska juuri tämänkin lain toteutumisen ja turvan antamisen ehtona on se, että Suomessa on riittävät poliisivoimat, jotka pystyvät tämänkin lain pohjalta turvaamaan ihmisiä, sellaisia ihmisiä, joihin väkivalta ja haitta kohdistuu, tämän lain tarkoittamalla tavalla. Toivottavasti tämä asia ymmärretään ja poliisivakanssien hyllyttäminen loppuu, koska se niin tässä kuin monessa muussakin asiassa vie toteutumisen mahdollisuuden.

Todettakoon vielä tässä, kun täällä hyvin harvoin lakialoite on johtanut tulokseen, että tämä tapaus on niitä harvoja. Ed. M. Pietikäisen aikanaan lähestymiskiellosta tekemä aloite, johon itse suhtauduin — ja myönnän sen ihan — epäilevästi nimenomaan sen toteutumisen osalta, on yksi niitä lakialoitteita, jotka ovat johtaneet erinomaiseen tulokseen. Täytyy vain onnitella ed. Margareta Pietikäistä ja pahoitella sitä, että alun perin en itse ollut ihan vakuuttunut tämän lainsäädännön tehokkuudesta. Lakivaliokunnassa olen kyllä ollut ilman muuta sitä mieltä, että laki täytyy saada voimaan, niin kuin kaikki muutkin lakivaliokunnan jäsenet. Siellähän on tämä laki yksimielisesti todettu tarpeelliseksi ja pyritty tekemään siitä mahdollisimman hyvä. Toivottavasti se toimii sillä tavalla kuin on tarkoitettu, mutta yhtenä asiana on se, että maamme poliisivoimiin saadaan lisää väkeä.

Ed. Viitamies merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Laki lähestymiskiellosta on nyt toisessa käsittelyssä. Esitys on mennyt yksimielisesti valiokunnassa eteenpäin. Lainsäädäntöä on pidetty tarpeellisena, sitä on jopa kaivattu mahdollisimman pian voimaan, niin kuin täällä on kuultu. Tällaisen lainsäädännön tarve sinänsä osoittaa, että meidän yhteiskuntamme ei ole aivan terve, vaan on hyvinkin paljon sairaita ilmiöitä, joitten hillitsemiseksi tarvitaan tällaista lainsäädäntöä, joka perusperiaatteiltaan on varsin pitkälle menevä lainsäädäntö, kun ajatellaan, että sillä puututaan yksittäisen kansalaisen vapaaseen liikkumiseen, hänen liikkumisoikeuteensa maassa. Tämä on jo perustuslakia ajatellen hyvin pitkälle menevä lainsäädäntö.

Toisaalta tämä on uudenlainen lainsäädäntöhanke myös siinä mielessä, että tässä pyritään luomaan ennakollista turvaa jo ennen oikeudenloukkausta. Tällaistakaan ei tässä muodossa juurikaan taida meillä olla. On vasta lainsäädäntöä, joka puuttuu jo tapahtuneisiin rikkomuksiin ja luo sitä kautta ennalta ehkäisevää vaikutusta, mutta että voidaan etukäteen estää jonkun tiettyä toimintaa ja näin pyrkiä vaikuttamaan oikeudenloukkauksen ehkäisemisen kautta kehitykseen.

Vastaavaa lainsäädäntöä on monissa maissa, muun muassa kaikissa Pohjoismaissa. Suomi kulkee tässä suhteessa hieman jälkijunassa, mutta ehkä me kuljemme muutenkin vähän jäljessä tässä niin sanotusti pahuuden ilmentymisessä. Mutta tänä päivänä Suomessa olosuhteet ovat kehittyneet siihen, että tällainen tarve parantaa mahdollisuuksia puuttua vakavaan häirintään ja kiusaamiseen on todella olemassa.

Ruotsissa tilastojen mukaan vuonna 96 — viime vuoden tietoja ei vielä taida olla ainakaan valiokunnalle asti tullut — määrättiin 1 718 lähestymiskieltoa. Voi todeta häpeäksi miehille, että vain 52 näistä runsaasta 1 700:sta määrättiin naisille, eli lähes kaikki ovat miesten osalle tulleita. Nämä tapaukset liittyvät pääosin parisuhteen

päättymiseen liittyviin tilanteisiin eli on mies vastaan nainen -tilanne, joka on johtanut tällaiseen vaaran olemassaolemiseen, häirintään ja kiusaamiseen.

Toinen merkittävä tapauskokonaisuus on aikuisten lasten ja iäkkäiden vanhempien välinen ongelma, joka usein on myös sellainen, johon liittyy tämän nuoremman henkilön työttömyys, alkoholinkäyttö tai muu tällainen epäsosiaalisuus tai muu ongelma.

Näihin sekä parisuhteen päättymiseen että sukupolvien välisiin tilanteisiin, myös varmasti moniin muihinkin tilanteisiin, voidaan lähestymiskieltoa käyttää. Se voidaan määrätä, jos on perusteltu aihe olettaa, että henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, tulisi tekemään itsensä uhatuksi tuntevan henkilön henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai muulla tavoin vakavasti häiritsemään tätä. Eli täytyy olla perusteltu syy tällaisen kiellon määräämiseen. Perusmuotoinen lähestymiskielto tarkoittaa kieltoa ottaa yhteyttä suojeltavaan. Silloin myös seuraaminen ja tarkkaileminen on kiellettyä. Siitä voidaan sitten mennä laajennettuun lähestymiskieltoon, joka tarkoittaa kieltoa oleskella tietyllä alueella tai sen läheisyydessä. Laajennettu lähestymiskielto on asiantuntijoiden käsityksen mukaan aina hyvin tarkoin yksilöitävä, koska se on nimenomaan jo aika suuri puuttuminen kansalaisen perusoikeuksiin, onhan kysymyksessä vapaan liikkumisen ja oleskelun periaatteeseen puuttuminen.

Tietysti on monta kertaa tilanteita, että lähestymiseen on perusteltu syy. Näihin ei ole tarkoitettu tietystikään puuttua, mutta silloin yhteydenottoon on oltava todella asiallinen peruste ja ilmeinen tarve. Valiokunnassa itse pohdiskelin vähän ääneen ja vähän ajatuksissa, onko esimerkiksi äidin tai entisen vaimon syntymäpäivä jo sellainen syy, että saa mennä kukat viemään, jos on hyvä päivä, kun taas voi olla, että toisena päivänä, kun on iäkkään äidin eläkepäivä, ei ole sellaista perusteltua syytä ja ilmeistä tarvetta mennä lähelle, koska se lähelle meno saattaa johtaa väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Miksei myös isänpäivänä tervehdyksen tuomisen isälle pitäisi olla aina mahdollista ja perusteltua. Tällaisissa tapauksissa tietysti rajanveto on aina vaikeaa, mutta kun kiellon käräjäoikeus määrää, ilmeisesti siellä sitten kuullaan ja tutkitaan asia niin, että linjaus tähän saadaan.

Kiellon rikkomisesta, joka on rangaistava teko, tulee merkintä poliisin henkilörekisteriin, ja jälleen uusi rekisterimerkintä ja rekisteri tulee tätä kautta tähän maahan. Lähes kuukausittain, ellei vielä useammin, tehdään lainsäädäntöä, jossa tulee jonkinlainen uusi rekisteri. Tässä suhteessa tietysti on välttämätöntä näin tehdä, mutta jotakin yhteiskunnan sairaudesta se kertoo, että näin jälleen täytyy tässäkin menetellä. Tiettyjä ihmisiä elämäntapojensa takia pitää rekisteröidä. Poliisi valvoo ja myös voi käyttää pakkokeinoja tämän lainsäädännön valvomisen yhteydessä, koska rangaistusmaksimi on yksi vuosi vankeutta.

Kielto voidaan määrätä vuodeksi kerrallaan, mutta se voidaan uudistaa. Tästä käytiin valiokunnassa jonkin verran keskustelua, ja tuntui, että joissakin tapauksissa tuo vuoden enimmäisaika on varsin lyhyt. Melkeinpä voi sanoa, että jatkuva asian pyöriminen käräjäoikeudessa toteutuu varmasti monien kohdalla, kun määräaika voi olla enintään yhden vuoden mittainen. Tätä ei kuitenkaan valiokunnassa päätetty mitenkään pidentää vaan hallituksen esityksen mukaisesti on mietintö laadittu. Ehkä se on siltä osin ihan paikallaan. On tietysti syytä, että hallitus seuraa muun muassa tämän vuoden enimmäismääräajan järkevyyttä niin kuin tämän koko lainsäädännönkin toimivuutta.

Yhdyn siihen käsitykseen, arvoisa puhemies, että perussyitä tämä lainsäädäntö ei poista. Tämä on yksi murheellisen yhteiskunnallisen kehityksen seuraus, että tällaista tarvitaan. Suomen kansalta on pitkälti purettu ja ovat purkautuneet sellaiset kestävät arvot kuin vanhempien kunnioitus, lähimmäisen kunnioitus, puolisoiden välinen ihmisarvoinen käyttäytyminen jne. eli ne kristilliset arvot, joiden varaan yhteiskunta on menneinä vuosikymmeninä turvallisesti rakennettu. Kun niistä on luovuttu, niitä on romutettu, tulos on se, että tarvitaan tällaista pakkolainsäädäntöä, jolla jopa ihmisten perusoikeuteen, liikkumisvapauteen, puututaan.

Tämä on oikeastaan tämän asian käsittelyn yhteydessä se asia, johon pitäisi voimakkaasti paneutua, miksi näin on ja mitä me voisimme päättäjinä tehdä, että yhteiskunta saataisiin takaisin kestäville arvoille ja sille perustalle, joka kestää kaikki aikain vaihtelut. Sellainen perusta yksilöihmisen elämään löytyy ja se löytyy myös koko kansakunnan elämään, jos sitä määrätietoisesti halutaan. Jos kaikki tahot, poliittiset päättäjät, tiedotusvälineet, koulut, kirkot ja koko yhteiskunta, tiedotusvälineet erityisesti, haluavat tällaiseen arvokeskusteluun ja kestävien arvojen etsintään ryhtyä, on paljon tehtävissä. Tällaisella lainsäädännöllä voidaan sittenkin

vain jonkin verran paikata niitä pahimpia epäkohtia.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Itse olen lakivaliokunnan varajäsen mutta en ole osallistunut asian käsittelyyn. Ehkä tässä puheenvuorossa, joka perustuu nimenomaan valiokunnan mietintöön, esitän joitakin sellaisia kysymyksiä, joihin seuraavat puhujat, valiokunnan jäsenet, erityisesti edustajat Karpio ja Myllyniemi, voivat ottaa kantaa ja ojentaa ja opastaa minua, jos olen ymmärtänyt mietinnön sisällön väärin. (Ed. Karpion välihuuto) — Ed. Karpio, en puhu pitkään, pääsette kyllä aika pian.

Niin kuin valiokunta toteaa, lähestymiskielto on ihan uuden tyyppinen lainsäädännöllinen keino. Mielestäni, kun lukee valiokunnan mietintöä ja perusteita ja myös hallituksen esityksen perusteita, on erittäin hyvä, että tässä on lähdetty liikkeelle siitä, että väliaikaisesti voidaan jo se määrätä eli silloin, kun suojelun tarve on konkreettinen, pidättämään oikeutettu virkamies voi määrätä sen ja sen jälkeen oikeudessa määritellään lähestymiskielto.

Arvoisa puhemies! Ne kohdat, joita itse en oikein ymmärtänyt, onko tässä ristiriitaa vai ei, ovat nimenomaan kohdat, joissa valiokunta mietinnössään selvittää asiaa esimerkiksi 1 §:n kohdassa, jossa sivun lopussa puhutaan "muusta vakavasta häirinnästä". Siinä sanotaan sitten nimenomaan muita perusteluita ja sen jälkeen "taikka itsensä uhatuksi tuntevan henkilön seurailua". Niin kuin yleisesti tunnettua on, nämä, joita tässä on lueteltu, voivat täyttää kotirauhan rikkomisen tunnusmerkistön, mutta tässä valiokunta on todennut, että "se ei ole kiellon määräämisen edellytys". Taas toisaalta heti 2 §:n selvittelyosassa valiokunta toteaa kohdassa "Kiellon määräämisen edellytykset" terveyteen, vapauteen ja rauhaan kohdistuvan häirinnän päätyen sanoihin "tai muuten vakavasti häirityksi". Itseäni jäi mietityttämään se, että 2 §:ssä puhutaan siitä, että kielto voidaan määrätä muun muassa, jos on muuten vakavaa häirintää, mutta 1 §:n selvittelyosassa, jossa sanotaan "muuta vakavaa häirintää" ja sanotaan, että "uhatuksi tuntevan henkilön seurailu" on tätä, sitten sanotaan, että tämä ei ole kuitenkaan kiellon määräämisen edellytys.

Ehkä ed. Karpio voi selventää minulle sen, mitä valiokunta on tällä tarkoittanut, koska minä ymmärrän, että nämä sanonnat ovat ristiriidassa. Jos sanotaan, että kiellon määräämisen edellytyksenä on "muuten vakavasti häirityksi" tuleminen, ja "seurailun" muun muassa on todettu olevan "vakavaa häirintää", minkä takia se näin on sitten kirjattu tähän kohtaan?

Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi ansiokkaasti selvitti kiellon sisältöä muun muassa lasten hoitopaikkaa koskevana eli niin sanotun laajennetun kiellon käsitettä ja puuttui myös tähän kohtaan, jossa todetaan, että on täytettävä nämä kaksi edellytystä: asiallinen tarve ja ilmeinen tarpeellisuus. Valiokunta on todennut, että nämä ovat kumulatiivisia eli molempien tulee olla yhtä aikaa olemassa. Niin kuin ed. Kankaanniemi totesi omien esimerkkiensä valossa, saattaa tietysti olla, että tämä kohta, sanonta ja selvitys voi johtaa siihen, että sitä saatetaan käyttää taikka ainakin yrittää käyttää väärin, jolloin asia tietysti tulee ratkaistuksi tuomioistuimessa sen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Lähestymiskiellon vireilletuloa ja valmistelua käräjäoikeudessa on aika hyvin selvitetty siltä osin, ketkä voivat olla hakijoita. Eräs asia, joka minua eniten elävästä elämästä askarruttaa tältä osin, on se, minkä takia tässä ei voi olla sitten lähiomainen, lähinnä sen johdosta, että monta kertaahan tilanne on sillä tavoin, että lähiomainen on lähinnä sellainen, joka hyvin läheltä joutuu seuraamaan tilanteen. Miksi jollakin tavalla rajattuna ei olisi voitu sitä tuoda tähän? Täällä on sanottu ja perusteltu se, että tällainen henkilö voi tietysti kääntyä tässä lueteltujen viranomaisten puoleen.

Arvoisa puhemies! Erittäin hyvänä pidän sitä kohtaa, jossa on todettu se — viittaan äsken lausumaani — että vaikka suojeltava henkilö ei haluaisi kieltoa, se voidaan määrätä, koska elävässä elämässä on erittäin usein tilanteita, joissa henkilö ei suoranaisesti uskalla lähteä hakemaan suojelua. Julkisuudessa on ollut lukuisia tapauksia, joissa on kerrottu, minkälaiseen tilanteeseen henkilö voi joutua silloin, kun törkeällä tavalla joutuu häirityksi.

Mutta, arvoisa puhemies, ed. Karpio kävi jo kysymässä ed. Kankaanniemeltä, kun ei ymmärtänyt, mitä tarkoitin 1 ja 2 §:n ristiriidalla. Tarkoitin vain sitä, että te 1 §:n selvityksessä toteatte, että "muuta vakavaa häirintää kuin rikoksella uhkaamista voi olla," ja sitten lopussa: "taikka itsensä uhatuksi tuntevan henkilön seurailu". Se voi olla kotirauhan rikkomista, mutta ei ole kiel-

lon määräämisen edellytys, mutta välittömästi 2 §:ssä, jossa kerrotte kiellon määräämisen edellytyksistä, toteatte, että tällainen vakava häirityksi tuleminen on nimenomaan tällaisen kiellon määräämisen edellytys.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Itsekin yritin katsella, ja varmaan, kun otetaan nuppineula ja ed. Vistbackan kanssa katsellaan näitä lauseita, niin sieltä löytyy, mutta lähinnä pidän nyt tätä juristin nikkarointina, mitä ed. Vistbacka tässä tältä osin edisti, koska hän on juristi.

Mitä tulee sitten tähän, että pyynnön tekijöiden piiriä ei ole laajennettu tässä mainittujen lisäksi esimerkiksi lähisukulaisiin, niin sitähän voitaisiin tietysti perustellusti laajentaa jopa naapureihin, jotka ovat aina ystävällisiä ja asioissa mukana. Naapurihan monta kertaa ennemmin kuin joku lähisukulainen tällaisen häirinnän havaitsee. Ja niin kuin ed. Vistbacka itse totesi puheenvuorossaan, niin aina tällainen henkilö, jos tuntee olevansa viitteellinen ja katsoo, että toinen on hädässä ja avun tarpeessa, ottaa yhteyttä poliisiin, sosiaaliviranomaisiin jne. Kyllä tämä asia vireille saadaan, mutta jos tässä tulee 10—15 erilaista määritettä, siinä ovat sisaren ja veljen kaimatkin mukana, niin silloin se menee niin mahdottoman epämääräiseksi, että tämä laillisuuspohja asiasta hyvin helposti särkyy. Eli tällaiset henkilöt, naapuritkin, havaitessaan avuntarpeen, voivat toki ottaa yhteyttä näihin henkilöihin, jotka viran puolesta sitten tutustuvat asiaan ja panevat asian liikkeelle.

Ed. Laine merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M. Pietikäinen: Fru talman! Jag följde med intresse med riksdagsman Vistbackas detaljfrågor om lagutskottets avsikter på vissa punkter. För min del, så anser jag att lagutskottet har gjort ett mycket bra och grundligt arbete, och jag är också glad över att min lagmotion har varit startskottet för det här viktiga arbetet. Min tolkning av de olika punkterna, som riksdagsman Vistbacka tog upp, är att de i själva verket är ganska klara skrivningar och min uppfattning när det gäller t.ex. anhörigas och grannars möjlighet att gripa in sammanfaller här med riksdagsman Aittoniemis. Det är utan vidare fråga om möjligheter att agera och människor, grannar, närstående bör agera.

Fru talman! Jag begärde ordet också under första behandlingen av den här lagen senaste torsdag och vill nu bara göra vissa tilläggskommentarer utgående från den diskussion som har förts i dag. Men jag vill också mycket starkt betona betydelsen av information om att den här lagen träder i kraft. Just nu pågår inom Helsingfors stad, tydligen i samarbete med Stakes, en informationskampanj mot våld. Den borde få en uppföljning på annat håll och i det här sammanhanget borde också informationen om besöksförbud gå ut. Men det räcker inte till med att en stad eller en kommun informerar och delar ut broschyrer. Här riktas nu blickarna mot massmedia och teve. I den här kampanjen borde alla komma med.

Jag har alldeles nyligen fått höra, och jag hoppas faktiskt att den informationen är felaktig, det har sagts att teve har vägrat komma med i kampanjen mot familjevåld för det är tänkbart att bilderna är så våldsamma och grymma att man inte vill visa dem. Men just det här är en del av många, många finländares verklighet och sanningen och verkligheten skall man både kunna se, ta ställning till och agera emot.

Det har diskuterats, och jag är glad över att den aspekten har kommit fram både i dagens diskussion och på torsdagen, att lagen om besöksförbud givetvis gäller försök till angrepp eller efterföljelse av någon person. Det här betyder att besöksförbudet kan tillämpas och bör tillämpas både när det gäller män och kvinnor, åldringar, ja t.o.m. barn. Vi har också hört fall där närstående har hotat att förfölja, bevaka och ta till våld mot sina egna barn.

Men trots det är det skäl att när vi ser på statistiken inse, att det i vårt samhälle till största delen är kvinnor som är hotade.

Rouva puhemies! On totta, että parisuhdeväkivalta koskettaa sekä naisia että miehiä. Lakialoitteessani, kuten myös hallituksen esityksessä, tämä seikka on otettu huomioon. Totuus on kuitenkin, että miesten osuus väkivaltatilastoissa on yleensä suorittaja- tai uhkaajapuolella. Tilastokeskuksen tekemä kattava tutkimus "Usko, toivo, hakkaus" miesten naisille tekemästä väkivallasta Suomessa kertoo karua kieltään tämän päivän Suomesta. Nainen on väkivallan uhri joka viidennessä perheessä. Viimeksi kuluneen vuoden aikana 90 000 naista on joutunut miehensä, nykyisen tai entisen, väkivallan kohteeksi. Miehet pahoinpitelevät vaimojaan noin puoli miljoonaa kertaa vuodessa.

Monissa tapauksissa väkivalta saattaa alkaa vasta eron jälkeen tai avoliiton, avioliiton aikainen väkivalta jatkuu myös suhteen päätyttyä. Tutkimus osoitti myös sen, että riski joutua uudelleen miehensä väkivallan kohteeksi kasvaa kerran uhriksi jouduttua. Tyypillisin eron jälkeinen väkivallan muoto on uhkaussoitot, luvaton asuntoon tulo, väijyminen, seuraus ja käsiksi käyminen. 6 prosenttia naisista on kokenut varsinaista fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa eron jälkeen. Jo liiton aikana väkivaltaisista miehistä 36 prosenttia ja liiton aikana ei-väkivaltaisista miehistä 4 prosenttia oli eron jälkeen turvautunut johonkin yllä mainituista keinoista. Näissä tapauksissa naisrauhaa voitaisiin ainakin parantaa määräämällä lähestymiskielto.

Tätä taustaa vasten tuntuu todella perin oudolta, ettei meille aiemmin ole tullut lakia lähestymiskiellosta. Valitettavasti on liian monta julmaa esimerkkiä siitä, miten etupäässä naisia on kohdeltu todella kaltoin. Miehet, jotka aikaisemmin ovat olleet läheisiä, ovat pahoinpidelleet naisia vakavasti tai pahimmassa tapauksessa jopa tappaneet heidät. Suomen väkivaltatilastot osoittavat, että keskimäärin joka toinen viikko yksi nainen menettää henkensä avo- tai aviomiehensä väkivallan vuoksi.

Totta on, että väkivalta ja perheväkivalta ovat huomattavan yleisiä Suomessa. Erityisesti naiset joutuvat väkivallan kohteiksi, mutta, niin kuin jo aikaisemmin totesin, myös lapset, miehet ja eläkeläiset. Monta kertaa lapset joutuvat todistamaan isän lyövän tai uhkaavan äitiä. Väkivalta vaikuttaa lapsen elämään ja kehitykseen negatiivisella tavalla, jonka seuraukset ovat näkyvissä ehkä vasta vuosien päästä. Yhteistyö lastensuojelun työntekijöiden kanssa on perusteltua.

Yli puolet perheväkivaltatapauksista johtaa naisen loukkaantumiseen. Perheväkivallassa on kysymys sekä fyysisestä että psyykkisestä väkivallasta. Psyykkinen väkivalta ja uhkaukset päättyvät usein fyysiseen väkivaltaan. Tällä hetkellä tilannehan on ollut se, että viranomaisilla on ollut hyvin vähän valtuuksia puuttua tilanteeseen, ennen kuin jotain on tapahtunut. Silloin se voi olla jo liian myöhäistä.

Tilanteen käytyä kestämättömäksi monet naisista hakeutuvat turvakotiin. Raportti Espoon turvakodin asiakkaista vuodelta 1996 kertoo, että turvakotiin hakeutuu myös eronneita, naimattomia ja leskiä. 6 prosenttia Espoon turvakodin asiakkaista vuonna 1996 oli eronneita naisia, joiden entiset aviomiehet eivät olleet jättäneet heitä rauhaan suhteen päätyttyäkään. Naisiin kohdistuvien väkivallantekojen tilastot puhuvat karua kieltään.

Ed. K a r p i o : Arvoisa rouva puhemies! Kuten monessa puheenvuorossa on todettukin, lakia on toivottu jo pitkään ja sitä, että se tulisi voimaan mahdollisimman nopeasti, jo tulevaksi jouluksi. On olemassa tapauksia, jotka me kaikki tiedämme, missä isä vankilasta ensi vuoden alussa vapauduttuaan on jo esittänyt uhkauksia, että tulee viemään lapsen pois maasta välittömästi.

Lakivaliokunta oli kuitenkin mietinnössään varsin yksimielinen lausunnossa, joka annettiin. Samalla tavalla asiantuntijat totesivat hallituksen esityksen ja lain tarpeellisuuden. Lähtökohtanahan lähestymiskiellossa on se, että se voidaan antaa vuodeksi kerrallaan, jolloin tilanne useissa tapauksissa on jo rauhoittunut.

Väliaikaisesti myös poliisi, pidättävä viranomainen, voi antaa lähestymiskiellon, mutta jo kolmantena päivänä asia on saatettava käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Kuullut poliisiviranomaiset pitivät kolmen päivän määräaikaa liian lyhyenä, mutta ainakin tässä muodossa nyt valiokunta myös mietintönsä on tehnyt.

Rajanveto siitä, milloin lähestymiskiellosta voidaan poiketa, jolloin esimerkiksi toinen aviopuolisoista voi ottaa toiseen yhteyttä, on tapauskohtainen, niin kuin ed. Kankaanniemi puheenvuorossaan totesi. Samoin arvokeskustelu siitä, millä yleensäkin voitaisiin välttää, ettei lähestymiskieltoihin jouduttaisi ryhtymään, on asia, mistä tietenkin voidaan puhua täällä hyvinkin pitkään.

Ed. Vistbacka pohdiskeli juristina kotirauhan rikkomista ja lähestymiskieltoa, onko niissä ristiriitaa. Mietinnössä todetaan lähestymiskiellon edellytykset, eli jos henkilö joutuu henkeensä, terveyteensä, vapauteensa tai rauhaansa kohdistuvan rikoksen kohteeksi tai tulee muuten häirityksi. Välttämättä tässä ei aina tarvita kotirauhan rikkomisen edellytyksiä, vaan lähestymiskiellon edellytykset on määrätty varsin yksiselitteisesti.

Ed. Vistbackalle voi sanoa, että asiasta on lukuisia asiantuntijalausuntoja, joihin on hyvä tutustua. Jokainen tapaus on tapauskohtainen eikä mitenkään yksiselitteinen, milloin lähestymiskielto tulee kyseeseen ja milloin taas ei.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Alkuun täytyy kyllä myöntää, että ed. Vistbacka oli tulkinnassaan mielestäni täysin oikeassa. Mietinnössä on todella selvää ristiriitaa, mutta ei se

sinänsä hyvää lakia pilaa, koska ei se ristiriita ja virhe ole mennyt lakiin saakka, vaan se on mietinnössä. Ei nyt millään tapaa annettako sen häiritä tilannetta.

Ed. M. Pietikäinen muistaakseni puhui siitä, kuinka paljon väkivaltaa Suomessa todella on. Sen pohtimista kannattaa todella sopivan tilaisuuden tullen jatkaa, mistä se johtuu ja ketkä siihen syyllistyvät. Kyllä me miehenpuolet, onnettomat, olemme Suomenmaassa niitä, jotka olemme todellakin väkivaltaisia niin vaimojamme, naisiamme kuin lapsiammekin kohtaan. Valitettavasti tasa-arvo on viiden viime vuoden aikana ollut menossa hyvin paljon siihen suuntaan, että myös naiset ovat syyllistyneet vakaviin väkivaltarikoksiin, jopa tappoihin ja murhiin huomattavasti enemmän kuin aikaisemmin. Tasa-arvo ei saisi mennä tähän suuntaan, että oltaisiin pahassa tasa-arvoisia, vaan nimenomaan hyvässä.

Kun Oulun kaupungin suunnasta tarkastelee väkivaltarikollisuutta, niin siellä on noin 1 500 kotihälytystä vuosittain, joka tarkoittaa sitä, että siellä todellakin poikkeuksetta on aina pahoinpidelty toista osapuolta ja yleisesti, varmasti 90-prosenttisesti, naista. Nämä väkivaltarikokset eivät tule mihinkään tilastoihin, vaikka lakia muutettiin niin, että ne ovat tällä hetkellä käsitykseni mukaan yleisen syytteen alaisia rikoksia. Joka kerta, kun poliisi tällaiseen tilanteeseen menee ja ilmoituksen saadessaan jo ennen sinne menoakin, kun on kerrottu, että on väkivaltaa tapahtunut, siitä pitäisi tehdä rikosilmoitus, tutkia asia ja saattaa syyttäjän käsittelyyn. Voi olla, että siitä seuraa sitten lisää väkivaltaisuutta, jos joka kerta vastoin asianomistajan tahtoa näin menetellään, mutta kyllä tässä jotakin kierrettä pitäisi saada katkaistua Suomenmaassa.

Pohtisin myös sitä, onko syy väkivaltaan myös meidän rangaistuskäytännössämme. Palaan siihen asiaan edelleenkin. Ruotsinmaalla kun pahoinpitelet toista — toistan tämän toistuvasti, varmasti jo neljännen tai viidennen kerran eduskunnassa — siellä kun lyöt toista sillä tavalla, että siitä tulee vamma, siitä ei ole mitään muuta seurausta kuin vähintään aina vankeutta, vähintään kuukausi vankeutta, jonka istut päivästä päivään. Meillä syyttäjillä olevien ohjeitten mukaisesti väkivaltarikoksista, pahoinpitelyistä, saati lievistä pahoinpitelyistä on jätettävä syyttämättä suorastaan — määräys on suorastaan — 20 prosenttia. Ei se tietenkään ihan tällä tavalla oikeuskanslerin ohjeessa lue, mutta tähän se joka tapauksessa johtaa nykyään. Noin 20 prosenttia tapauksista jätetään syyttämättä ja suuri osa jätetään vielä tuomitsematta oikeusistuimissa.

Meillä suhtaudutaan toisen henkilökohtaiseen fyysiseen koskemattomuuteen aivan eri tavalla kuin Ruotsinmaalla. En Ruotsia ehkä välttämättä niin muuten yleisesti ottaen ihailisi, mutta tässä olemme selvästi jäljessä Ruotsia. Ei aina se rangaistus ja pamppu ehkä ole paikallaan, mutta tässä kuitenkin yhteiskunta voisi osoittaa sen, että älkää koskeko toiseen väkivaltaisesti. Annettakoon siitä vaikka lievempi rangaistus, kunhan se annettaisiin ja tietenkin mahdollisimman nopeasti, kuten olen monta kertaa sanonut.

Puhuttiin myös turvakodeista. On tietenkin tästä paikasta aivan väärin vain sanoa tai ajatellakaan sillä tavalla, etteivätkö ne olisi aivan erinomaisen hyviä olemassa. Mutta ei voi sekään olla sillä tavalla oikein, kun aviopari kuitenkin asuu yhdessä ja lapset mukana, että perheen heikoimman osan, äidin ja lasten, pitää lähteä kauheaan pakkaseen ja lumimyrskyyn turvakotiin ja isä jää reuhaamaan kotiin. Meillä on turvakotia aivan riittävästi poliisitiloissa näille räyhääjille. Otettakoon tämä joka kerta talteen ja pidettäköön riittävän kauan aikaa, että muistaa, mitä tuli tehdyksi. Ei systeemi voi olla tällainen. Tämä jopa edistää sitä, miehenpuoli saattaa olla jopa niin ovela, vaikka naiset tietysti meitä ovelampia aina ovat, että saattaa jopa ärsyttää sillä tavalla, että syntyy riita ja pahoinpitely. Vaimo ja lapset lähtevät kodista pois ja hän saa jatkaa juhlia ja hankkii sinne vielä jonkin verran vieraita ihmisiäkin samaan asiaan.

Älköön tämä tarkoittako sitä, etteivätkö turvakodit olisi todellakin hätää kärsiville oikea paikka ja hyviä olemassa. Enemmän vain pitäisi tehdä eri tavalla, kun meillä on poliisilla tyhjiä putkatiloja valitettavan paljon, sanoisinko, tällä erää ja sinne kyllä mahtuisi näitä. Esimerkiksi Oulun kaupungissa on 120 majoituspaikkaa, ja jos siellä on 120 joka yö, kyllä Oulun kaupungissa olisi hyvin turvallista kodeissa ja kaduilla, jos putkat olisivat aina täynnä. Ehkä siinä on markkinointivirhe, ettemme saa niitä täytettyä.

Esimerkki siitä, kuinka laki tulee hyvin toimimaan ja kuinka olisimme tarvinneet sitä jo tähän mennessäkin, ihan entisestä elämästä, mahdollisesti taas maaliskuusta alkaen uudessa entisessä elämässä: Muutama joulu sitten perheen äiti, vanha äiti jo — tai ei nyt ehkä niin vanha, tässä itse kukin vanhenee — siinä kuusissakymmenissä oleva hätääntyneenä soitti, kun ovat oppineet

poliisiin turvaamaan ja poliisiin luotetaan erinomaisen paljon, niin kuin suomalaisista lehdistäkin voidaan lukea. Äiti kysyi, eikö hänen poikaansa mitenkään — sellaista 30-vuotiasta — millään syyllä tai perusteella voitaisi saada jouluksi poliisin suojiin tai linnaan, että he saisivat edes yhden joulun viettää kymmenessä vuodessa rauhassa. Nokkelana kansalaisena, jos nyt niin voisi sanoa, tietenkin lain ja pykälien mukaisen menettelyn löysin, saatiin poika linnaan jouluksi. (Ed. Kekkonen: Mikä oli pykälä?) — Ei nyt kannata takertua jokaiseen pykälään. Se oli ihan laillisesti lakikirjassa oleva, ei ollut sitä varten kirjoitettu.

Olin hyvällä mielellä ja uskoin, että myös tämä perhe oli hyvällä mielellä, mutta annas olla, kun jouluyö saapui, kello yksi soi puhelin ja puhelimessa nuorehko mies sanoi, että arvaa kuka soittaa ja mistä. Niin tämä veijari, jos tällaista sanaa voisi käyttää, soitti vanhempiensa kotoa ja sanoi, että eipäs onnistunut. Saimme jouluksi vieraaksi erään korkean vankilaviranomaisen, joka oman päätöksensä mukaan hänet vapautti. Hän on kotona, ja vanhemmat ovat hyvin ihastuksissaan, justiin laittavat päällystakkia päällensä.

Tällaisissa tapauksissa, kun tämä laki olisi ollut voimassa, olisi ilman muuta voitu sanoa, että hepskukkuu, odotapa pikku hetki, minäkin vielä heittäydyn joulupukiksi ja palataan asiaan. Olisi hänet voitu ottaa edes poliisilaitokselle säilöön, mutta kun ei ollut mitään mahdollisuuksia, se jäi tekemättä.

Laki on kaiken kaikkiaan sinänsä hyvä, ja tämä on Ruotsista, niin kuin monta muutakin asiaa, meille apinoitu. Tämä tietenkin toteutuu vain niitten kansalaisten kohdalla, jotka ehkä noudattaisivat muutenkin lakia. Mutta en minä nyt ainakaan voi mennä sanomaan, kun tämä on rangaistuksenmuotoinen laki, etteikö tämä ennalta estäisi tavallista kansalaista ajattelemasta tilannetta. Mutta tämä toteutuu niitten kohdalla, jotka muutenkin noudattaisivat lakia eivätkä muutenkaan häiritsisi entistä perhettään. On kyllä hämmästyttävää kuinka mies — ehkä se todistaa vain miesten uskollisuutta — vielä 10—20 vuoden päästäkin, viimeistään jouluna, muistaa taas mennä soittelemaan ovikelloa ja häiritsemään. Tämä toteuttaa vain tavallisten ihmisten kohdalla asian, mutta sellainen, joka on kerta kaikkiaan ilkeä jääräpää, menee häiritsemään laista huolimattakin. Mutta onneksi tässä tällaisia toimenpiteitä voidaan toteuttaa.

Tässä on tietenkin toinenkin puoli, mutta en tiedä, voiko niin ilkeästi ajatella, että tätä voidaan tietenkin käyttää myös väärin. Eivät välttämättä kaikki miehet niin kelvottomia ole ja saattaa löytyä yksi tuhannesta vaimoväestäkin ja entisistä puolisoista varsinkin, joka voi käyttää tätä myös väärin ja estää esimerkiksi perheen lasten tapaamisen. Mutta sitä vartenhan asia tutkitaan ja hutkitaan. Uskon, että tämä on kuitenkin hyvä eteenpäinmeno, ja ehkä lakia voidaan vähän kiristää tulevaisuudessa, mutta tällä erää aivan hyvä esitys.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Laki on tarpeellinen monestakin syystä. En käy syitä kertailemaan, ne on hyvin täällä esitelty. Otan kantaa 7 §:ään eli kiellon voimassaoloon.

Pykälässähän kielto rajataan kestämään vain vuoden kerrallaan eli vuosi on maksimiaika. Mielestäni on tapauksia, joissa melkoisella varmuudella tiedetään, että kieltoa joudutaan jatkamaan. Kyllähän pykälässä sanotaan, että kieltoa voidaan jatkaa jo sen voimassa ollessa. Mielestäni tämä lisää turhaan käräjäoikeuksien työtä, koska tiedetään ikäviä tapauksia. Juuri niin kuin yleisperusteluissa sanotaan, muun muassa lapset kiusaavat rahanpyynnöillään iäkkäitä vanhempiaan. Kyllä siinä melkoisella varmuudella tiedetään, että se kestää vuosia, nähtävästi niin kauan kuin näillä vanhuksilla elinikää on, jos jotain ihmeellistä elämänmuutosta ei ole. Mielestäni kielto olisi voinut olla jopa viiteen vuoteen saakka kerrallaan. Tietenkin tässä voisi käyttää harkintaa.

Ed. R. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Tämä laki nähdään yleisesti tärkeäksi yhteiskunnalliseksi kannanotoksi ja sillä yritetään osoittaa, että jokaisella ihmisellä on oikeus elää rauhassa ja ilman häirintää. Valiokuntakäsittelyn aikana kuitenkin valiokunta sai myös toisenlaista kirjelmää, varoituksia siitä, että tämä saattaa johtaa vääriin johtopäätöksiin esimerkiksi niin, että turhaan epäillään joitakin ihmisiä, ja sen takia on erinomaisen hyvä, että viime kädessä käräjäoikeus lopulta kiellon määrittelee.

Kun ed. Vistbacka esitti kysymyksen siitä ristiriitaisuudesta, joka on tässä valiokunnan mietinnössä, minä uskaltaisin maallikkona ja ei-lakimiehenä väittää, että ei siinä sittenkään ole mitään ristiriitaisuutta. Se kohta tähän mietintöön on otettu suoraan lain yksityiskohtaisista perusteluista, tosin 2 §:n kohdalta, jossa määritellään kiellon määräämisen edellytykset.

Minä perustelen sitä ensinnäkin niin, että laissa sanotaan: "Lähestymiskielto voidaan määrä-

tä, jos on perusteltu aihe olettaa, että henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, tulisi tekemään itsensä uhatuksi tuntevan henkilön henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai muulla tavoin vakavasti häiritsemään tätä." Siis jos on aihetta olettaa, että epäilty "tulisi tekemään". Perusteluissa todetaan: "Lainkohdassa tarkoitettua muuta vakavaa häirintää kuin rikoksella uhkaamista voi olla esimerkiksi pitkän aikaa jatkunut tai tiheään sattunut yhteyden ottaminen ilman asiallista perustetta taikka itsensä uhatuksi tuntevan henkilön seurailu. Tällainen menettely voi täyttää kotirauhan rikkomisrikoksen tunnusmerkistön, mutta se ei ole kiellon määräämisen edellytys." Siis kielto voidaan määrätä, vaikka kotirauhan rikkomisen tunnusmerkistö ei täytykään, ja tätä se tarkoittaa. Siis lievemmässäkin tapauksessa kuin siinä, missä kotirauhan rikkomisen edellytys täyttyy, voidaan määrätä lähestymiskielto, jos on perusteltua syytä odottaa, että henkilö "tulisi tekemään". Tämä on se perustelu, minkä takia näin on sanottu, ja käsitykseni mukaan se on juuri niin kuin lainsäätäjä on tässä asiassa tarkoittanutkin ja tämä riippumatta siitä, että ed. Vistbacka pudistaa päätään, mutta, hyvä ystävä, näin se vain on.

Arvoisa puhemies! Siltä osin kuin ed. Aittoniemi epäili poliisivoimien riittävyyttä, haluaisin kyllä mielelläni vähän varovaisesti siihen yhtyä. Tämän lain perusteluissa todetaan, että tällä ei ole taloudellisten ja organisatoristen vaikutusten osalta edellytyksiä poliisin resurssien lisäämiselle. Mutta jotta tätä kieltoa tosissaan ja hyvin pystytään valvomaan, se varmasti voi nykyiset poliisivoimat laittaa koville, ja sen vuoksi tätä asiaa tulee jatkuvasti siltäkin kannalta seurata, ja jos aihetta on, niin myöhemmissä ratkaisuissa se tulee ottaa huomioon.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En lähde nyt kinaamaan sen enempää, mutta ed. R. Ojala voi lukea mietinnöstä kohdan "Lähestymiskieltoko" eli 1 §:n toisen lauseen ja siinä olevan kiellon tarkoituksen. Siinä puhutaan nimenomaan kotirauhaan kohdistuvista rikoksista ja sanotaan, että kyse on nimenomaan siitä. Te kuitenkin saman pykälän loppuosasta toteatte, että vaikka täyttää kotirauhan rikkomisen tunnusmerkit, se ei ole kiellon määräämisen edellytys, eli siinä on selvä ristiriita, ja jos te vertaatte sitä myös 2 §:n kohtaan mietinnössä, niin minun mielestäni tästä puuttuu yksi sana.

Ed. R. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toistan vain äsken sanomani: Ei tässä ole mitään ristiriitaa. Pitää rauhassa lukea sekä mietintö että lakitekstin perustelut, niin tulee aivan samaan tulokseen. Kyllä tämä ihan oikein on.

Ed. S a a r n i o: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on ansiokkaasti korostettu perheväkivallan osuutta lähestymiskiellon pohjana, ja näinhän todella onkin useimmissa tapauksissa. Toivottavasti heikompi astia, usein juuri nainen, aviovaimo, saa tämän lain avulla edes nykyistä parempaa suojaa ja ainakin moraalista suojaa itselleen.

Mutta kun paraikaa käydään oikeutta surmatyöstä, jossa petetty aviovaimo mitä ilmeisimmin on kohdistanut toisen naisen henkeen, miehensä rakastajattaren henkeen, rikoksen, voidaan todeta, että kyllä lähestymiskieltopykälällä on huomattavasti laajempikin merkitys kuin vain perheväkivallan merkitys, ja haluaisin, että sekin tulisi tässä keskustelussa selvästi esiin. Meillähän tapahtuu myös yhteiskunnassa esimerkiksi perintätoimintaa, joka on täysin mafiamaista ja kohdistuu usein varsin kyseenalaisiin saataviin. Tässä mielessä lähestymiskieltoa voitaisiin noudattaa myös tällaisissa tapauksissa. Yhtä lailla lähestymiskielto saattaa suojata esimerkiksi oikeudessa todistajana esiintyviä henkilöitä niitä suoranaisia uhkauksia vastaan, joita tänä päivänä oikeussalissa heitetään ja huudellaan.

On tietysti selvää, niin kuin ed. Aittoniemi totesi, että tämän lain käytännön valvonta saattaa olla ongelmallista johtuen poliisivoimien varsin rajoitetusta mahdollisuudesta nykyvoimin tätä valvoa. Luulenkin, että tulevaisuudessa tämän lain pohjalta joudutaan kehittämään myös järeämpää aineistoa, eräänlaisia valvontalaitteita, joilla voidaan pahimmissa tapauksissa lähestymiskiellon kohdetta suojata. Tässä mielessä uskon, että tämä on ensimmäinen askel, mutta pidän sitä moraalisesti hyvin tärkeänä ja yhteiskunnallisesti hyvin merkittävänä, kuten ed. R. Ojala puheenvuorossaan myös totesi.

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! Täällä on eräissä puheenvuoroissa annettu ymmärtää, että tämä laki nyt estäisi perheväkivallan. Ei kai tämä estä perheväkivaltaa eli sitä, jossa aviopuolisot asuvat samassa perheessä. Eihän tätä voida aviopuolisoihin kohdistaa, että mies ei saisi tai vaimo kotiinsa tulla, missä asuu. Siinä mielessä sitä perheväkivaltaa, joka on tietysti tavan-

omaista, tämä ei estä, vaan sellaisen väkivallan, joka tapahtuu sen jälkeen, kun kaksi ihmistä ovat muuttaneet tietyllä tavalla erilleen tai muuten ovat toisistaan erillään. Ei tätä lakia perheitä hajottamaan ole tehty. Siinä mielessä tällainen väkivalta edelleenkin valitettavasti tulee olemaan tämän lain estämättä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

hallituksen esitykseen sisältyvien

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—3 § ja 1 luvun otsikko, 4—10 § ja 2 luvun otsikko, 11—13 § ja 3 luvun otsikko sekä 14—18 § ja 4 luvun otsikko, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

neljännen lakiehdotuksen 6 ja 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

lakivaliokunnan mietinnössään ehdottaman

viidennen lakiehdotuksen 16 luvun 9 a § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy lakivaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 171/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 12/1998 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta on niin mitätön laki, että se kaipaa saatteekseen kyllä ihan muutaman sanan. Nimittäin tässä korkeimman hallinto-oikeuden virkanimikkeistöstä poistetaan nuorempi hallitussihteeri, ja se johtuu siitä — ja siinä on varmasti korkein hallinto-oikeus asialla — että kun heillä on hyvinkin vanhoja ja iäkkäitä henkilöitä siellä nuorempana hallitussihteerinä, niin halutaan tällainen erehdyttävä nimi kuin nuorempi hallitussihteeri poistaa.

Jo valiokunnassa esitin asiasta näkemykseni ja totesin, että meillä suomalaisessa virkanimikkeistössä muun muassa poliisissa on henkilöitä, jotka lähtevät nuorempana konstaapelina eläkkeelle. On sellaisia, jotka ovat olleet jossakin vaiheessa ylikonstaapeleita ja sitten pudonneet nuoremmaksi konstaapeliksi ja lähtevät siitä eläkkeelle, ja monessa muussa virkanimikkeistössä on lailla vahvistettuna tällainen nuorempietuliite itse näihin virkanimikkeisiin.

Johan on aikoihin eletty, että jonkin korkeimman hallinto-oikeuden nimikkeistöä eduskunta muuttaa sillä perusteella, että se ei tuntuisi niin hassulta, kun on vanha iältään, mutta nuori nimikkeistöltään. Tämä nuorempi-nimitys pitäisi kaikista virkanimikkeistöistä sitten ottaa kerralla pois, mutta halusin tämän todeta, kuinka hassua on tämä eduskuntatyö, ja hallituskin menee korkeimman hallinto-oikeuden vipuun, kunhan on tarpeeksi korkea herra, joka asian sanoo.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 112/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 11/1998 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Ed. S a a p u n k i : Arvoisa rouva puhemies! Kysymyksessä on henkilöliikennelain muuttaminen, joka silloin, kun se tuli eduskuntaan, sen jälkeen julkisuuteen tulleiden tietojen pohjalta aiheutti ammattikunnassa valtavasti ristiriitaisia tunteita.

Tämä lakiesitys on kaksijakoinen. Siinä pyritään taksien ja joukkoliikennelupien välistä

työnjakoa selkeyttämään. Valiokunta on siihen pannut omia puumerkkejään, mutta hyväksyy lakipykälän osalta sen, minkä ministeriö on esittänyt, joten siihen en puutu sen enempää.

Toinen asia koski ajovuorolistojen muutoskysymystä, ja tämä aiheutti sen valtavan ristiriidan, joka olisi aiheuttanut myös sen, että tulevina aikoina taksikuskeista olisi ollut pulaa ja kukaties pimeän työn osuus alalla olisi lisääntynyt. Tästä päästiin yhteisymmärrykseen, että kyseinen lakipykälä poistetaan kokonaan. Mietintö on yksimielinen, ja näin ollen toivoakseni tässä salissa tyydyttää meidän mietintömme kaikkia, kuten myös kentällä. Kentältä on kyllä tullut myös positiivinen palaute meille eduskuntaan päin.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! On yhdyttävä siihen, mitä valiokunnan puheenjohtaja totesi siitä, että mietintö on yksimielinen. Tähän asiaan liittyy kyllä hyvinkin monia mielenkiintoisia kysymyksiä. Kysehän on nimenomaan laista luvanvaraisesta henkilöliikenteestä. Jo lähetekeskustelussa herätti erittäin paljon huomiota asianomaisen esityksen 13 §:n 3 kohta, joka nyt valiokunnan yksimielisellä päätöksellä hylätään, taikka oikeastaan sitä ei tarvinnut hylätä, koska ministeriö siltä osin veti tavallaan sen pois eli se voitiin kirjata ikään kuin hylkäykseksi. Se esitys oli jotenkin käsittämätön, eikä siihen kukaan osannut asiantuntijoista mitään järkevää perustetta antaa, mutta tietysti Kilpailuvirasto puolsi ja yllättäen myös kuluttajajärjestö.

Mietinnössä nyt on perusteltu sitä, että ajovuoroja on lisätty ja tilauskeskuksen kapasiteettia ryhdytty parantamaan ja lisäämään. Varmasti näin sillä hetkellä oli, ja sellaisia luonnonolosuhteissa kuin oli esimerkiksi pääkaupunkiseudulla tänä aamuna, tilannetta ei muuta, vaikka ajovuorolistaa ei olisi ollut, koska tänäkin aamuna ainakin minulle ilmoitetun mukaan, kun sitä tiedustelin, kaikki autot olivat ajossa, sellaiset, jotka vain pystyivät olemaan, eli tältä osin hallituksen esittämä muutosesitys ei olisi parantanut tilannetta lainkaan.

Mielestäni kuitenkin koko järjestelmää kannattaisi kehittää. Nythän on perustettu Etelä-Suomen lääninhallituksen osalta eräs työryhmä, joka selvittää asiaa, ja toivoisin, että myös Taksiliitto etujärjestönä lähtisi vakavalla mielellä mukaan suunnitteluun ja selvittelyyn siltä osin, että eräs useaan otteeseen esitetty vaihtoehto nimenomaan pääkaupunkiseudulla on se, että koko pääkaupunkiseutu olisi yhtenä alueena.

Tällä hetkellähän tilanne normaalioloissa on suhteellisen hyvin järjestetty esimerkiksi sataman osalta, Linja-autoaseman osalta ja osin myös Rautatieaseman osalta, mutta Vantaan lentokenttä on eräs kompastuskivi siltä osin, että sillä suunnalla ei ole haluttu lähteä siihen, että myös helsinkiläinen tai espoolainen taksi voisi tulla siihen heti silloin, kun siinä on vain tilaa. Mutta esimerkiksi Olympiasatamassa ja myös Katajanokan terminaalialueella ei pidetä tällaisesta järjestelmästä enää sillä tavoin kiinni, koska sieltä nopeasti tulee 2 000 matkustajaa suurin piirtein ja kaikki, jotka tulevat, saavat keikkoja.

Arvoisa puhemies! Eräs asia, joka minun mielestäni kannattaisi ottaa harkittavaksi ainakin sen perusteella, mitä osittain asiantuntijoiden lausumien perusteella tuli esiin ja samoin keskustellessa kuljettajien kanssa, on se, että uusia lupia tulisi ehkäpä kohtuudella lisätä tälle alueelle ainakin, jos tilastollisesti voidaan osoittaa, että ajoja on paljon ja riittävästi, koska viime aikoina on käynyt ilmi se, että niin sanottuja renkejä on erittäin vaikea saada.

Esimerkiksi tänä aamuna, kun tulin eduskuntaan taksilla, keskustelin kyseisen taksinkuljettajan kanssa. Hänellä oli ollut kuukausi sitten ongelmana se, että kun oli jonkin aikaa ollut renki, tämä oli vain ykskaks ilmoittanut, että on tullut este, pitää käydä vetämässä vene yöllä pois, mutta hän sanoi, että äänestä päätellen siinä oli jotain muutakin taustalla.

Kun on kritisoitu sitä, että kaikki taksit eivät ole ajossa silloin, kun on työvuorolista, niin aina se ei ole kylläkään omistajan vika. Tänä aamuna taksinkuljettaja, jolla oli kyseinen lupa, kertoi, että kun hän aamulla lähti ajoon otettuaan yöksi rengin, niin ajovuoro alkoi kello 21 ja kun hän aamulla meni sitä katsomaan, taksi oli ajettu 22.20 talliin eli se ei ollut ajossa ollenkaan. Tämä puoltaisi minun mielestäni sitä, että lääninhallituksen tulisi harkita ja selvittää todellinen tarve, paljonko lupia esimerkiksi pääkaupunkiseudulla tarvittaisiin.

Minun mielestäni ajovuorolistasysteemi on hyvä sikäli, että siinä nyt kuitenkin pystytään jälkikäteen ainakin kontrolloimaan se, mitkä autot todellisuudessa ovat olleet liikenteessä. Lääninhallitusten tulisi minun mielestäni kehittää siihen sellainen järjestelmä, että jos todetaan, että auto on ollut poissa listan mukaisesta liikenteestä, silloin pitäisi ryhtyä jonkinlaisiin sanktiotoimiin. Kun lista kerran tehdään ja jos poliisi sen hyväksyy, niin kuin pääkaupunkiseudulla on, niin silloin pitäisi myös niiden ajoneuvojen olla

liikenteessä. Listahan on sitä varten, että kaikki saisivat kohtuuajassa ajoneuvon.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on nähty vain pääkaupunkiseudun ongelmana, mutta asia minun mielestäni ei ole niin. Sain ed. Tennilältä koko maata koskevan ajovuorolistan vanhan läänijaon mukaan. Sitä pyydettiin valiokunnassa, mutta jostakin syystä tätä listaa kaikki eivät olleet saaneet. Hämmästyttävää on tämän selvityksen mukaan se — tässä puhutaan vanhasta lääninjaosta ja sen mukaisesti lista tehtiin — että riippuu täysin lääninhallituksesta, miten siellä halutaan listat pitää ja miten halutaan valvoa tätä.

Tämän listan mukaan Keski-Suomen lääninhallitus on nimenomaan vaatinut, osittain myös Häme ja erittäin hyvin Kymi, että poliisi vahvistaa ajovuorolistan allekirjoituksellaan. Sitten on muutamia sellaisia läänejä, joissa poliisi hyväksyy ajovuorolistan rakenteen ilman allekirjoitusta. Näin on entisen Kuopion läänin alueella. Sitten on runsas joukko vanhoja läänejä, joissa lääninhallitukset ovat antaneet ohjeeksi, että ajovuorolista pitää tehdä, mutta voidaan hyväksyä ilman poliisin hyväksyntää. Sen jälkeen on muutamia paikkakuntia, joilla on niin sanottu minimilista.

Vaikka ed. Tennilä kritisoi valiokunnassa esittämääni kannanottoa, tämän mukaan Lapissa jokaisella paikkakunnalla on ajovuorolista, mutta esimerkiksi oman entisen läänini alueella, kun olen tätä tarkkaillut, lääninhallitus suhtautuu täysin leväperäisesti. Siellä on lukuisia kuntia, jopa kaupunkeja, joissa ei ole minkäänlaista ajovuorolistaa. (Ed. Tennilä: Lappi hoitaa asiansa!) Itse vain ihmettelen liikenneministeriön roolia valvovana viranomaisena tältä osin. Minkä johdosta ei huolehdita siitä, että lääninhallitukset valvovat edes suurin piirtein samalla tavalla koko maassa asiaa? (Ed. Tennilä: Tiedättekö te, mihin lääniin te kuulutte nyt?) — Kyllä me tiedämme, mutta tämä lista on tehty sen vanhan hyvän läänijaon mukaan, jonka tämä hallitus muutaman keskustalaisen sitä kannattaessa sai muutetuksi.

Puhemies! Minun mielestäni olisi nyt joka tapauksessa liikenneministeriön lähdettävä liikkeelle siitä, että koko maassa olisi samanlainen kohtelu taikka samanlaiset vaatimukset ajovuorolistan suhteen. Ihmettelen sitä, että Taksiliittokaan ei ole tähän kiinnittänyt mitään huomiota eli annetaan elää ikään kuin pellossa. Puheenvuoroni johtuu siitä, että kuluvan kesän aikana eräiden häiden yhteydessä, kun piti aamuyöllä saada taksi, pyrittiin soittamaan, kun ei ollut mitään listaa eikä muuta, ja silloin sanottiin, että me emme aja neljän ja seitsemän välisenä aikana ollenkaan. Mielestäni kun on lupa, silloin pitää ajaa. Pitää olla sellainen järjestelmä, että kaikkina vuorokaudenaikoina paikkakunnalla on ainakin yksi taksi, joka ajoja hoitaa.

Sen johdosta ihmettelen sitä, että valiokunnassa esittämäni muotoilu ei saanut minkäänlaista tukea, muuta kuin jotakin myötäelämistä. Mielestäni olisi pitänyt jonkinlaisella ponnella taikka muulla lausua siitä, että valvontaviranomaiset edellyttävät, että luvanvaraisessa henkilöliikenteessä käytettäisiin ajovuorolistoja, minkä kautta kaikki luvanhaltijat osallistuvat vuorollaan liikenteen hoitamiseen kaikkina vuorokaudenaikoina. Tämähän tarkoittaisi sitä, että kun on nuoria halukkaita luvanhakijoita, he saisivat luvan, vaikka paikallinen taksiyhdistys vastustaa ja sanoo, että lupia on riittävästi. Tiedetään, että luvilla ei ajeta. Kun on sellaisia hieman yli 60-vuotiaita luvanhaltijoita, he eivät halua olla ajossa viikonloppuisin eivätkä öisin. Sitten taas lääninhallitus ei tarveharkinnan perusteella myönnä lupaa, kun paikallinen yhdistys on sitä vastustanut, kun lupia on riittävästi.

Arvoisa puhemies! 11 minuuttia on kulunut, mutta yhden asian vielä sanoisin. Olemme mietinnössä todenneet linja-autojen kuljetuksista, pienoislinja-autojen harjoittamasta tilausliikenneajosta. Silloin kun on yhteiskunnan maksamia matkoja, on älykortteja ja erilaisia magneettikortteja, joita käytetään näissä ajoissa, olisiko ollut niin kovin paha, vaikka me jonkinlaisen ponnen nyt esittäisimme, kun on tullut sen jälkeen vasta ilmi, että niin sanottua kliiraustoimintaa ei tasapuolisesti tehdä ajon päätyttyä. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki taksikeskukset eivät kliiraa eli pura magneetti- tai älykortteja, joita matkoilla on käytetty. Tämä tarkoittaisi nimenomaan yhteiskunnan maksamia matkoja.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tottunut tässä salissa, että käsiteltäviin lakeihin ei kaikkea voi saada, mitä haluaa. Tässä olemme saaneet huomattavasti enemmän, mitä normaalisti lakia muutettaessa, elikkä olemme voineet poistaa kokonaisen pykälän, joka aiheutti suunnattomasti ristiriitoja.

Mietinnön loppuun laitoimme vielä, että mikäli tämä ei toimi, tähän palataan uudelleen, elikkä mielestäni olemme saaneet erittäin hyvän kompromissin ja tulosta aikaan valiokunnassa. Aina jää sellaisia tekijöitä, joihin voi yksittäisiin kohtiin puuttua ja sanoa, että tuo asia ei ole oikein.

Ed. L e k m a n : Herra puhemies! Hallituksen esityksessä on ollut taustalla ajatus parantaa taksin saantia erityisesti vilkkaimman kysynnän aikana. Tämä tapahtuisi siten, että taksiluvan haltija voisi halutessaan olla ajossa myös silloin, kun siihen ei ajovuorojärjestyksen mukaan ole velvollisuutta. Pitää täysin paikkansa, että on tiettyjä kysynnän piikkejä, jolloin on lähes mahdotonta saada taksia. Esimerkiksi Helsingissä ja muissa suurissa kaupungeissa tuhannet ihmiset joutuvat viikonloppuiltaisin ja -öisin odottamaan pitkiäkin aikoja saadakseen taksikyydin. Onkin toivottavaa, että tähän saadaan muutos.

Hallituksen esitys ei kuitenkaan asiaan olisi vaikuttanut, sillä vilkkaan kysynnän aikoina ovat joka tapauksessa lähes kaikki mahdolliset taksit liikenteessä. Sen sijaan hallituksen esitys saattaisi vaarantaa ajovuorojärjestyksen toimivuuden ja siten sen perustarkoituksen eli taksin saatavuuden varmistamisen myös silloin, kun kysyntä on alhainen. Tästä syystä haluan omalta osaltani ilmaista tyytyväisyyteni liikennevaliokunnan mietintöön, jossa on edellä mainitsemaani asiaan kiinnitetty huomiota ja jossa ehdotetaan kyseisen kohdan hylkäämistä hallituksen esityksessä.

Ed. S a a r n i o : Arvoisa herra puhemies! Mielelläni yhdyn niihin sanoihin, jotka valiokunnan puheenjohtaja täällä lausui tämän lain merkityksestä ja siitä toiminnasta, mitä liikennevaliokunta asiassa on tehnyt. Mehän muutimme hallituksen esitystä siltä pohjalta, että koko maan taksiväki, siis niin taksiautojen omistajat kuin rengitkin eli ajajat, oli harvinaisen yksimielinen siitä, että nykyisen ajovuorojärjestyksen pohjalta voitaisiin taksitoimintaa kehittää meitä kaikkia tyydyttävällä tavalla.

Kuulin tuossa kuitenkin, että eräs henkilö oli tavannut taksiautoilijan, joka sanoi olleensa valmis hallituksen esitykseen. Hän sitten kysyi tältä taksinkuljettajalta, mitä sinä olisit sitten tehnyt. Tämä sanoi, että olisi lähtenyt kunnon hommiin. Toisin sanoen hän olisi lopettanut taksipalvelut. Tämä puoli minusta on syytä nostaa esiin, kun tällaista esitystä olemme joutuneet käsittelemään ja sitä muokkaamaan.

On nimittäin niin, että taksi ei ole tänä päivänä enää se kultakaivos, mikä se joskus aikaisemmin ehkä toisilla hinnoilla on ollut. Taksiautoilu on tänä päivänä melko lailla kovaa elinkeinon harjoittamista eikä siinä kuljettaja, joka kassan pohjalta ajaa, kovin korkeisiin hankkeisiin pääse. Sekin tuli valiokunnassa hyvin todistetuksi. Tässä mielessä uskoisin, että meistä jokainen valiokunnassa luotti niihin eri puolilta Suomea tulleisiin taksiyhdistysten ja Suomen Taksiliiton vakuutteluihin, että ajojärjestyksen pohjalta voidaan kehittää järjestelmä, jolla turvataan tasaiset palvelut koko maan alueella.

Minä luulen, että pienemmillä paikkakunnilla, joilla todellakin on niin, että pitkät etäisyydet saattavat aiheuttaa, että taksi lähtee yöllä ajoon, vaikka ei niin sanottua ajovuorojärjestystä olekaan, on ongelma hieman toisenlainen kuin täällä pääkaupunkiseudulla. Tänä aamuna esimerkiksi olemme joutuneet todistamaan tilannetta, jossa ilmeisesti kaikki liikenevä kalusto, jossa on kuljettaja ollut, on ollut käytössä ja siitä huolimatta taksin saaminen on ollut hankalaa. Luulen, että taksitarvehuippujen mukaan emme koskaan voi taksiliikennettä myöskään järjestää.

Tukholmassahan tätä on yritetty ja siellä on päädytty melkoiseen katastrofiin. On nimittäin aika hurjaa se, jos lentoemäntä joutuu lentokoneessa jo varoittamaan matkustajia, että älkää ottako sellaista ja sellaista taksia, koska se saattaa maksaa mitä tahansa ja saattaa olla, että matkustajan turvallisuuskin on vaarassa. Meidän voimamme on siinä, että meidän taksitoimintamme on järjesteltyä, se on hyvin poliisin valvomaa, se on turvallista käyttäjilleen. Joku on jopa sanonut, että täällä pahassa Helsingissäkin on suurin turva, kun pääsee taksiin jostain ikävästä tilanteesta, joka uhkaa tuolla kadulla. Näin toivottavasti on myös tulevaisuudessa.

Se, että samalla käsittelimme joukkoliikenneluvan ja taksiluvan välistä eroa, on ollut erittäin oleellista siltä kannalta, että joukkoliikenne- ja taksilupa ovat kaksi eri asiaa eikä niitä pitäisi sotkea keskenään, niin kuin valitettavasti joskus käytännössä tapahtuu. Se, minkälaisin mittarein tai valvontamekanismein tätä asiaa hoidetaan, minusta on enemmän näiden järjestöjen ja esimerkiksi liikenneministeriön kuin lainsäädännön asia. Mutta se, mihin liikennevaliokunta nähdäkseni kiinnitti huomiota, on se olennainen asia eli se, että joukkoliikenne- ja taksilupa ovat kaksi eri asiaa, jotka pitää erottaa toisistaan, joilla molemmilla on tässä yhteiskunnassa elämi-

sen oikeutuksensa ja joista molemmista pitää myös elinkeinon harjoittajan saada elintasonsa hoidetuksi.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Suomessa taksitoiminta on säänneltyä sekä taksilupien määrän että taksin ajoaikojen ja taksan osalta. Tämä kolminaisuus on tuottanut hyvän tuloksen. Toisin kuin monissa muissa maissa Suomen taksiosaaminen on erittäin korkeaa tasoa. Taksiturvallisuus on aivan huippuluokkaa. Taksiin voi Suomessa aina kyllä luottaa. Taksin myös saa kohtuuajassa niin taajamien keskustoissa kuin syrjemmälläkin. On tietysti poikkeuksellisia tilanteita, jolloin, tämä kannattaa muistaa, mikään liikenne ylipäätään ei toimi, kuten esimerkiksi viime viikon lopun lumisadeaika Helsingissä tai tänäänkin edelleen jatkuva paha keli.

Aina on tietenkin ylipäätään olemassa parantamista. On kuitenkin sellaisia lääkäreitä, joiden tautiin määräämät lääkkeet ovat tautia vaarallisempia, ja tällaisia lääkäreitä tuntuu liikenneministeriössä riittävän. Heillä on pahaksi päässyt uusliberalismin tartunta. Heillä on selvästikin suurena hinkuna ja haluna purkaa kaikenlainen sääntely ja tunkea kilpailu raaimmassa muodossa sellaisiinkin toimintoihin, mihin se ei sovi eikä edes kuulu. Kun nämä liikenneministeriön "uusliberalismin lääkärit" rupesivat niin sanotusti laittamaan kuntoon Postia, kaikkihan on mennyt muuten hyvin mutta postitoimipaikat vain alkavat loppua tai ovat ainakin jo niin vähissä, että jäljellä oleviin on tultava asioimaan jo hyvinkin kaukaa ja Postissa jonottamisesta on tullut ikään kuin itsestäänselvä asia.

Niin kuin täällä on jo todettu, viimeksi nämä liikenneministeriön lääkärit ottivat silmätikukseen taksin. Hyvin toimiva järjestelmä haluttiin mullistaa kokonaan poistamalla taksien toimintaa ohjaavat vuorolistat. Jokainen taksi olisi saanut ajella milloin lystää. Jokainen taksin omistaja olisi tosiasiassa tietysti ollut pakotettu olemaan liikkeellä silloin, kun hankemahdollisuus olisi ollut paras. Vilkkaimpina aikoina kaikki autot olisivat olleet liikenteessä mutta hiljaisina aikoina tuskin monikaan.

Liikennevaliokunta perehtyi asiaan huolella ja päätyi siihen, että liikenneministeriön virkamiesten hanketta ei tule laittaa käytäntöön. Vuorolistat turvaavat taksien tasaisen saannin ja sitä kautta tuovat varmuutta sekä taksiyrittäjille, taksien kuljettajille että myös asiakkaille. Mutta niin kuin sanottu, parantamista on. Minusta on nyt erittäin hyvä asia, että ainakin liikennevaliokunta on sanonut sanansa siitä, mihin suuntaan ei pidä lähteä. Joitakin viitteitä on liikennevaliokunnan taholta annettu myös siitä, missä suunnassa korjaaminen voi tapahtua.

Ed. Mähönen: Arvoisa puhemies! Suomessa näyttää olevan asioita, jotka vuorenvarmasti kirvoittavat vilkkaan keskustelun, olipa itse asia kuinka pieni tai suuri tahansa. Näyttää siltä, että kalastusasiat ja liikenne ovat siihen ryhmään kuuluvia asioita. Se on tämänkin syksyn aikana tullut monta kertaa todettua.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys ja valiokuntamietintö, jotka ovat käsittelyssä, pitävät sisällään aivan erinomaisia osa-alueita, mutta alkuperäisessä muodossaan myös käsittämättömiä kysymyksiä. Täällä ovat muutamat puheenvuoronkäyttäjät jo ottaneet kantaa näihin asioihin.

Jos puhutaan hyvistä asioista, niin esitys, joka koskee joukkoliikenne- ja taksiluvan toiminnan selkeyttämistä, kuuluu todella näihin hyviin asioihin. Siitä on vuosien varrella käyty kovin monta skismaa ja eripuraa eri puolilla maatamme. On erinomaisen hyvä, että tämä vihdoin ja viimein nyt tulee järjestykseen. Se tulee järjestykseen tämän lakiesityksen hyväksymisen jälkeen, mikäli näin halutaan tehdä.

Sen sijaan, mihin täällä on jo viitattukin, taksien ajovuorolistojen ikään kuin villi tilanne, jota hallitus alkuperäisessä esityksessään esitti, kuuluu siihen käsittämättömien asioitten ryhmään ainakin sikäli, kuin on kuunnellut sekä asiantuntijoita että myös valiokunnan jäseniä. Tämähän on itse asiassa lähtenyt hyvin Helsinki-keskeisestä ajattelusta, siitä että nimenomaan Helsingin seudulla on tietyissä tilanteissa, tiettyinä vuorokaudenaikoina, joittenkin juhlatilaisuuksien ja juhlapyhien jne. aikoina, ollut suuria vaikeuksia saada taksia. Mutta mielestämme olisi erittäin väärin, jos tämän seikan vuoksi olisi ikään kuin, voidaan sanoa, lähes rangaistu koko maamme taksiliikennettä.

Tämän käsittelyvaiheen aikana valiokunnassa on ollut erittäin miellyttävä havaita, että esimerkiksi niin taksien omistajat liikenteenharjoittajina kuin myös työntekijäpuoli, taksinkuljettajat, ovat olleet sataprosenttisesti yhtä mieltä tästä asiasta eli siitä, että tällaisten ajovuorolistojen enimmäismäärän poistaminen on erittäin tuhoisaa, ja sitä on myös hyvin saman tyyppisin argumentein perusteltu molemmilta puolilta. Siinä mielessä hämmästyttää muutamien viranomaisten, lähinnä ministeriön, taholta tulleitten

kannanottojen sisältö, joissa asia on nähty aivan päinvastaisessa valossa.

Valiokunnassa kiinnitettiin monissa yhteyksissä huomiota siihen, että mikäli ajovuorolistojen tietyt enimmäistuntimäärät poistuisivat, siinä olisi kyllä erinomainen siemen muun muassa liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, koska on selvää, että saatettaisiin sitten ajaa hyvinkin pitkiä vuoroja. Vedottiin muun muassa siihen, että kun tavaraliikenteessä on erittäin tiukasti säännelty kuljettajien ajoaikoja, niin minkä vuoksi henkilöliikenteessä sitten sallittaisiin lähes rajoittamattomasti suuret ajovuorotuntimäärät. Se ei oikein tuntunut käyvän kenenkään valiokunnan jäsenen pirtaan.

Toinen kysymys, joka tuli monissa yhteyksissä esille, oli huoli siitä, että taksinkuljettajien tulojen epävarmuus ja ennalta-arvaamattomuus lisääntyisi aivan selvästi, mikä tietysti normaaliperheen elämän toimintoja olisi entistä enemmän epävakauttamassa.

Hämmästyttää, kun alkuperäisen lakiesityksen laatijoilla on ollut käsitys, että tämä muutos olisi parantamassa hiljaisten aikojen taksinsaantimahdollisuuksia. Kyllä meillä valiokunnassa varsin yksiselitteinen kanta oli, että tämä olisi johtanut juuri päinvastaiseen tilanteeseen. Ajossa olisi ollut takseja niin kuin tänäkin päivänä ruuhka-aikoina hyvinkin runsaasti, mutta tietoisuus siitä, että hiljaisina aikoina ei paljon rahaa heru kassaan, olisi saattanut johtaa siihen, että pysytään mieluummin kotona. Olisiko tämä sitten palvellut sitä tarkoitusta, mitä lakiesityksellä ylipäätänsä oli tarkoitettu, eli taksien saatavuutta? Olemme kyllä vahvasti sitä mieltä, että tässä tulos olisi ollut täysin päinvastainen.

Edelleen näimme, että ammattitaitokysymyksissä olisi menty ehkä alaspäin. Halukkuus taksinkuljettajaksi kouluttautumiseen muun muassa epävarmojen ansioiden vuoksi olisi huomattavastikin alentunut. Tämä olisi tuonut ehkä ammattitaidotonta työväkeä tarpeettoman paljon tuohon erittäin vaativaan ammattiin ja olisi ollut omalta osaltaan ruokkimassa kenties jopa niin sanotun harmaan talouden kenttää.

Siinä suhteessa valiokunnan määrätietoinen työ todellisten asiantuntijoitten kuulemisen jälkeen ja itse asiassa heidän rohkaisemanaan tuotti tuloksen, että hallitus tietyllä tavalla muutti esitystä käsittelyvaiheen aikana. Tätä minä pidän erittäin suurena asiana. Olen aivan vakuuttunut siitä, että lopputulos tällaisena, mikä on esitetty, on huomattavasti parempi kuin alkuperäinen esitys oli.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! On hyvä, että joukkoliikenneluvan ja taksiluvan nojalla harjoitettua liikennettä selkeytetään, kun nykyinen autovalikoima soveltuu niin monenlaiseen eri käyttöön. Haja-asutusalueilla kannattavuus ja asiakaspalvelu eivät ole välillä ihan hyvänä yhdistelmänä, mutta totta kai pyrkimys pitää olla siihen, että asiakaspalvelun lisäksi saataisiin myös liikenne-elinkeino pysymään kannattavana. Kallis ajokalusto on toisaalta saatava tehokkaaseen käyttöön, ja toisaalta minkään liikenneammattia harjoittavan ryhmän ei pidä joutua vääristyneen kilpailun vuoksi kohtuuttomaan asemaan, joten ihan aiheellinen tämä lupa on.

Taksien ajovuorojärjestelmä on todellakin kaivannut monella paikkakunnalla selkeyttämistä. Erot paikkakunnittain ovat kuitenkin erittäin suuria. Kyselin hiukan asiaa, ja esimerkiksi Mikkelissä minulle vakuutettiin, että ei ole minkäänlaista ongelmaa asiakaspalvelun suhteen siinä mielessä, että ulataksijärjestelmä toimii hyvin. Sillä saadaan eri työvuororyhmät kysynnän mukaan hälytetyksi ajoon ja tarvittaessa vaikka kaikki, vielä hyvinkin lyhyellä varoitusajalla. Tällä turvataan asiakaspalvelun laatu.

Helsingissä ja ilmeisesti muutamilla muilla paikkakunnilla laatua heikentää se, että kuljettajia on vaikea saada. Siihen pitäisi mielestäni kiinnittää huomiota, että tehdään jollakin järjestelmällä kuljettajien ammatti kannattavaksi, niin että huolimatta vaikeista työvuoroista siihen olisi halukkaita tulijoita.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Tämä ei ole suinkaan ensimmäinen kerta, kun tässä salissa käydään taksipoliittista keskustelua ja tuodaan myös hyvin reippaita aloitteita joko verbaalisen kommunikaation tai peräti hallituksen esityksen muodossa arvioitavaksi.

Erinomaisen hyvin muistan sen, kun kansanedustaja Norrback, nykyinen ministeri Norrback, oli liikenneministerinä ja hän esitteli täällä, niin kuin ed. Tennilä sitä äsken kutsui, täysin uusliberalistista, täysin vapaata taksijärjestelmää. Hän erityisen kauniisti korosti sitä, kuinka hinnat tulevat laskemaan ja kuinka taksien saatavuus tulee erittäin paljon parantumaan, kun siirrytään täysin niin sanotusti luvattomaan menettelyyn, niin että kunhan vain on jonkinlaisen ajokortin hankkinut, sen jälkeen voi ryhtyä taksimestariksi ja harjoittamaan elinkeinoa.

Tuo ajattelu ei sovi oikein hyvin siihen arkitodellisuuteen, missä kautta Euroopankin tällä hetkellä eletään. Tällä hetkellä annetaan erityi-

sesti arvoa kahdelle asialle: Toinen on tämän palveluammatin tarjoama turvallisuus, ja toinen on hinnoittelun ennustettavuus. Jälkimmäinen on erittäin tärkeä asia edellisen rinnalla, joka on tietysti itsestäänselvyys.

On aika mielenkiintoista olla työreissuilla, sillä kun tulee eurooppalaiselle pääkaupunkiseudulle, isännät ilmoittavat, että muistakaahan sitten, että oikean, turvallisen taksin tunnistaa siitä ja mafiataksin siitä. Siis huom., pitää olla jo tarkkaavainen, minkälaiseen taksiin hyppää kyytiin. Eli mafiataksi on se, jossa ottaa sekä lompakkoriskin että muunkin henkilökohtaisen riskin.

Toisin sanoen, käyttääkseni jälleen ed. Tennilän äsken käyttämää ilmaisua, uusliberalistinen taksipolitiikka ei ainakaan ole juuri puhuvan erityisessä suosiossa, ei suosiossa lainkaan. Niinpä, kun tämä hallituksen esitys oli lähetekeskustelussa, tulin ensimmäisen kerran tämän lähes 12 vuoden edustajatoimen hoitamisen aikana kirvanneeksi puheenvuoroni lopuksi, että kaikenlaisia esityksiä tulee. Että en saisi puhemieheltä muikkaria, en toista niitä kirosanoja, joita käytin tuolloin ja ihmettelin, että puhemies ei siihen puuttunut. Mutta ehkä hän piti niitä niin oikeutettuina, että ei antanut siitä minulle silloin muikkaria.

Jälkeenpäin kyllä kaduin, että tulin päräytelleeksi, mutta asiakin oli sen väärti. Sitten kun taksimestari toi minut lentoasemalta eduskuntaan yhtenä aamuna, hän sanoi, että Internetissä oli luettavissa, että joku oli aivan kirvannut tämän asian tiimoilta, oli ollut niin oikeitten taksimiesten puolella. Minä sanoin, että no, hyvä juttu, se taisin olla minä, mutta hävettää vähän.

Joka tapauksessa tässä on mielenkiintoinen ulottuvuus myös se, mihin ed. Mähönen viittasi. Hän rinnasti taksiammatin harjoittamisen ja kalastuksen erityistä mielenkiintoa herättävinä asioina. Ed. Mähönen, asiahan on sillä tavalla, että kummassakin pitää saada. On tietysti muitakin hommia, missä on mielenkiintoista saada, mutta näissä on aivan erikoisesti syytä saada silloin, kun lähtee haluamaan. Sen takia tässä tietysti pitää varmentaa kaikilla mahdollisilla konsteilla, että saa, silloin kun tarvitsee, ja saa suhteellisen nopeasti.

Tässä suhteessa minua aivan erikoisesti kiinnosti ed. Vistbackan käyttämä sinänsä erinomaisen hyvä ja analyyttinen puheenvuoro. Arvoisa ed. Vistbacka, kun olette nyt saapunut paikalle, niin kiinnittäisin huomiotanne siihen, että omassa ajattelussani tässä täytyy hyvin tarkkaan pitää huoli siitä, mikä on toisaalta lainsäädännön sanoma ja velvoite ja mahdollisuus, ja toisaalta, mikä on käytäntö ja käytännön valvonta suhteessa lain antamaan velvoitteeseen ja mahdollisuuteen.

Siinä, mihin te kiinnititte äskeisessä puheenvuorossanne huomiota, minun mielestäni on kysymys pääasiassa siitä, että valvotaan, että hyvä järjestelmä käytännössä toimii. Voisi ajatella esimerkiksi sillä tavalla, että kiinnitetään nykyisen Länsi-Suomen läänin alueella huomiota siihen, että järjestelmä ei kaikilta osin toimi, ja jopa kirjallisilla kysymyksillä kysellään asianomaiselta liikenneministeriltä taikka sisäministeriltä, kuka se nyt tässä tapauksessa valvoo lääninhallitusten toimintaa, kuinka on nämä asiat valvottu ja hoidettu ja aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin, että tämä valvonta tehostuu ja järjestelmä toimii asianmukaiselle tavalla.

Joka tapauksessa, arvoisa puhemies, annan erityisen suuren kiitoksen ja arvon ed. Saapungin johtamalle liikennevaliokunnalle, että se on saattanut tämän hallituksen kurjan esityksen sivistyneeseen ja käyttökelpoiseen muotoon. Ed. Saapunki on aikaisemminkin ansainnut valiokuntineen kiitosta ja jälleen kerran osoittanut siviilirohkeutta ja fiksuutta, että tämä asia on nyt menossa kuntoon.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Yhdessä liikennevaliokunnassa yksimielisestihän tämä asia päätettiin — päätettiin ja päätettiin — tehtiin esitys tästä asiasta, lienee aivan oikean suuntainen. Kieltämättä eri lupaviranomaiset, kun nyt niin sanottua minimilistaa ei poistettu, väittävät, että edelleenkin säilytettiin niin sanottu kaksinkertainen harkinta taksin saamisessa. Ensiksi lupaviranomaiset harkitsevat, paljonko tarvitsee takseja olla, ja sen jälkeen taksimiehet itse sisällään harkitsevat, kuinka paljon niitä laitetaan ajoon, vaikka muodollisesti tämän taksilistan hyväksyisivätkin esimerkiksi poliisimiehet. Missään tapauksessa me emme Suomessa saa mennä siihen täyteen vapauteen, mikä Ruotsissa oli. Tarveharkinta tulee säilyttää. Ruotsissahan mentiin aivan hurjaan suuntaan.

Se pitää kuitenkin taksien ja taksien omistajien ymmärtää, että tässä on vinkki heille, että jos todellakin taksien saanti ei parane tästä eteenpäin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, siihen varmaan tullaan puuttumaan myös lainsäädäntöteitse. Ei voi tällä tavalla jatkua, että on 50 taksia jossakin lentoasemalla, jotka odottelevat, jos sattuvat saamaan vuoron, kun toiset ajavat siitä ohitse. Kyllä tähän asiaan pitää myös parannusta saada.

Ed. A i t t o n i e m i : Puhemies! Ensinnäkin tässä on tämä joukkoliikenneluvan ja taksiluvan haltijan erottaminen taksiasemalta erikseen. Se on ihan perusteltu asia, ja sen, voidaan sanoa, sanoo huonompikin järki.

Sen sijaan se, että liikennevaliokunta on mennyt peukaloimaan hallituksen esitystä siltä osin, kuin se on muuttanut sitä olemassa olevan järjestyksen suuntaan, on virhe. Tämä ajolista tietenkin määrää sen, ketkä on vähintään oltava ajossa, mutta sellaiset, jotka haluavat sen lisäksi ajaa, tietenkin lisäävät palvelua, se on ihan selvä. Mutta joku on nyt hulluttanut liikennevaliokuntaa pahan kerran tässä, ja näin on sitten käynyt. Tämä laki tulee nyt tietyllä tavalla sutena takaisin liikennevaliokunnasta. Hallituksen esitys olisi ollut parempi.

Mitä tulee erääseen asiaan taksilupien myöntämisessä ja joustavan liikennetarjonnan aikaansaamisessa, taksiyhdistyksiltä sen paremmin kuin lääninyhdistyksiltäkään ei pitäisi lainkaan kysyä lausuntoa taksilupia myönnettäessä, koska paikalliset yhdistykset antavat aina kielteisen lausunnon, vaikkei olisi yhtään autoa enää ajossa, koska se on niitten etujen mukaista, ja lääninyhdistykset apinoivat näiden paikallisyhdistysten lausuntoja. Lausunnot pitäisi pyytää kunnalta ja kaupungilta ja toisaalta poliisilta, ehkä jossain määrin tietysti liike-elämältä myöskin, mutta kunnassa tiedetään aika tarkkaan tarve, ja poliisilla on näissä asioissa sormi ajan hermolla. Olen jossakin vaiheessa tehnyt jopa kirjallisen kysymyksen, niitä harvoja, tästä asiasta eli lähtenyt siitä, että taksiyhdistysten lausunnot saisi heittää roskakoppaan. Ne eivät muuta kuin sekoittavat koko asiaa.

Ed. M ä h ö n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi epäili, että on vähän niin kuin vedetty höplästä liikennevaliokuntaa. Minä rohkenen kiistää tämän asian, niin paljon tätä asiaa puntaroitiin. Ajovuorolistajärjestelmä ja sen onttous esitetyssä muodossa perustuu todella siihen, niin kuin totesin puhujakorokkeelta, että ruuhka-aikoina saattavat olla kaverit päivän ja seuraavan yön ajossa. Jos tällaista etukäteen hyväksyttyä ajovuorolistaa ei ole olemassa, samat miehet aivan oikeutetusti nukkuvat seuraavan aamun hiljaiset tunnit ja seuraavan aamupäivän. Tästä syystä taksitolpilla ei saatakaan olla takseja ja saattaakin käydä niin, että tämä todella kaatuu juuri päinvastaiseen lopputulokseen kuin hallitus on ajatellut alkuperäisessä esityksessä eli sieltä ei saakaan niin vain taksia. Näinpäin tämä toimii käytännössä. Tätä selvitettiin hyvin paljon, ja tämän asian vahvistivat sekä taksinkuljettajat että isännät, joita kuultiin itse asiassa ympäri Suomea, että näin siinä tulisi käymään.

Ed. B r e m e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Välillä toivoo, että ed. Aittoniemi ei puhuisi sellaisella pontevuudella asioista, joita hän ei käsitä tai hän ei tiedä.

Ajovuorolistasta ja ajasta ajovuorolistan ulkopuolella. Ensinnäkin ruuhka-aikana, silloin kun tarve on suurin, ovat mukana kaikki ajovuorolistalle merkityt, se on tavallaan sataprosenttisesti käytössä. Ajovuorolistan ulkopuolelta voi tulla ukkoja ajamaan hiljaisina aikoina, jolloin muillakin, jotka on merkitty ajovuorolistaan, muutenkin on hyvin hiljaista. Keskituntiansio on 30 markkaa kuskilla esimerkiksi Helsingissä hiljaisina aikoina. Kun sinne tulee vielä enemmän ajajia, se johtaa vain siihen, että jokaisella yksittäisellä ajojen määrä vähenee entisestään ja tulot ovat vielä entisestään pienemmät.

Lisäksi se, joka ajaa ajovuorolistan ulkopuolella, ei ole velvoitettu ottamaan kyytiä vastaan eli syntyy tilanne, jossa ajovuorolistan ulkopuolella oleva taksi voi kysyä, minne sä haluat. Aha, en mä välitäkään ajaa sinne tai voin ajaa tuplahinnalla sinne sinut. Siis hän ei ole velvoitettu ottamaan vastaan ajoa ajovuorolistan ulkopuolelta, herra Aittoniemi. Kannattaisi tutkia näitä asioita vähän tarkemmin ennen kuin ryhtyy puhumaan.

Ed. R. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilolla täytyy todeta, että ed. Aittoniemi onnistui jälleen täydellisesti yrityksessään saada pientä värinää keskusteluun ja muutamia vastauspuheenvuoroja omaan puheenvuoroonsa. Ei hän missään muussa mielessä varmaan tämmöistä käsitystä olisi asiasta sanonut.

Nyt on jo monella suulla todistettu sitä, mihin tämä johtaa. Valiokunnassa oli muun muassa espoolainen taksiautoilija, jolla on oma auto ja joka antoi meille nähtäväksi kuitin, joka tulee mittarista automaattisesti, joka todisti sen, että hän on tienannut tiettynä aikana 90 markkaa tunti, ja siitä maksetaan auton kulut ja kaikki mahdolliset muut kulut. Ei sitä paljon herrastella, ja jos kuljettajia tulee hiljaisena aikana entistä enemmän tolpalle kyytiä vartoamaan, totta kai se tietää sitä, että tulo alenee. Nytkin jo kaikki mahdolliset autot ovat ruuhka-aikana ajossa. Ruuhka-aikoina ei tämmöinen muutos olisi li-

sännyt yhtään kuljettajaa eikä yhtään autoa. Sen takia valiokunta ei tullut tässä höynäytetyksi vaan niitä on höynäytetty, jotka tänään muuta väittävät.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Jäi hiukan epäselväksi ed. Bremerin taholta, käsitinkö vai enkö tietänyt, jompikumpi tässä nyt on. Mutta ei sillä niin väliä ole, mutta saattaa olla molemmatkin. Valiokunnan kannanotoissa lukee: "Hallitus esittää muutettavaksi lain 13 §:n 3 momentin niin, että taksiluvan haltija voisi halutessaan olla ajossa myös silloin, kun siihen ei ajovuorojärjestyksen mukaan ole velvollisuutta." Siis ajovuorojärjestys on olemassa, mutta sen lisäksi, joka on aktiivinen, voi lähteä ajamaan vielä lisää, ja se ilman muuta merkitsee silloin sitä, että tarjontaa on huomattavasti enemmän. Kyllä tässä, herra puhemies, täytyy sanoa, että tässä nyt ovat pahasti taksimiehet vetäneet valiokuntaa vipuun, mutta eihän sille mitään mahda. Lakia tehdään ja korjaillaan, ja seuraava eduskunta taas korjailee tätä seuraavalla kertaa.

Ed. Lämsä: Arvoisa puhemies! Ihan muutamia näkemyksiä tähän lakiin. Ensinnäkin tämä sai alkunsa siitä, että Helsingin seudulla taksiliikennetoiminta ei pelannut riittävän hyvin. Takseja ei saatu. Se oli sysäys tämän lain laatimiselle, ja hallitus sitten tämän esityksen antoi.

Minusta jo heti alussa oli havaittavissa liikennevaliokunnassa se, että hallituksen esityksen 13 §:ää, että ajovuoro tulisi täysin vapaaksi, ei tulla hyväksymään vaan haluttiin rauhassa asiantuntijakuulemisen kautta asiaan perin pohjin ensinnäkin tutustua ja tehdä sitten päätöksiä. Oli mielenkiintoista myös se, että siinä ilmeni myös muita epäkohtia tämän lain käsittelyn yhteydessä:

Niin kuin kannanottoihin on kirjattu, eräät joukkoliikenneluvan haltijat ovat ryhtyneet kuljettamaan yksittäisiä itse maksavia asiakkaita taksiasemilta ja niiden läheisyydestä; tietynlaista lain kiertämistä oli tapahtunut. Tähän liikennevaliokunta myös mietinnössään puuttuu. Myös liikennevaliokunnan mielestä on tarpeen kieltää taksiliikenteen taksimittarin käyttö autoissa, jotka toimivat joukkoliikenneluvalla.

Tämän lain käsittely on saanut hyvin paljon mielenkiintoa eri tahoilta niin eduskunnassa kuin kentällä, ei yksistään taksiautoilijoitten puolelta vaan eri kansalaispiireistä. Tämä vain osoittaa sitä, kuinka tärkeä taksi kulkuvälineenä on ja se, että taksin liikennetoiminta toimii. Myös me valiokunnan jäseninä lähdimme siitä, että olemme tietyllä tavalla vastuussa myös taksiautoilijayrittäjistä, että he pystyvät toimimaan niin, että toiminta on todella järkevää eikä taksien saatavuus vaarannu eikä yritystoiminta.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Pohjaesityksessähän hallitus lähti siitä, että laskettaisiin vapaa kilpailu käyntiin eikä olisi säänneltyä toimintaa. Se lienee lähtenyt, niin käsitin ainakin, ravintolayrittäjistä päin, jotta siellä on isoja ruuhkia ja niiden asiakkaat joutuvat pitkään odottamaan aamuyössä, useita tunteja, ennen kuin saavat taksin käyttöön. Mutta kun asiantuntijoita kuultiin joka puolelta, niin ainakin tuntui olevan sellainen vakaa käsitys, jotta sillä ei poistettaisi mitään ruuhkia vaan ruuhkien purku pitäisi hoitaa jollakin muulla tavalla.

Pitää tässä yhteydessä ihmetellä sitä, eivätkö ravintolat voisi sopia porrastettua aukioloaikaa vaikka vuorotellen. Tiedän sen, jotta siitä tulee taas semmoinen kilpailukysymys, että ne sanovat, että ei voi, markkinataloudessa pitää kaikkien saada toimia kello neljään aamuun asti. Kun sitten kaikki yhtä aikaa lähtevät ravintolasta pois, ei ruuhkaa, vaikka miten paljon olisi takseja, saada hetkessä purettua, se on ihan varma.

Mietinnössä todetaan lopuksi, jotta mikäli taksiliikenteen ja lääninhallituksen yhteiset toimet taksin laadukkaan palvelutason ylläpitämiseksi eivät riitä, on harkittava uusia toimia tilanteen korjaamiseksi. Se oikeastaan kuvaa tilanteen. Tässä vaiheessa tämä on tässä ja katsotaan. Siinä on lääninhallituksella näytön paikka. Samaten siinä on myös semmoinen ajatus sisällä, millä tavalla yhteistyössä Uudenmaan osalta — Espoon, Helsingin ja Vantaan — taksit voisivat toimia enemmän yhdessä eli purkaa semmoisista paikoista ruuhkaa, missä se on olemassa, eikä kateuden siementä niin paljon olisi siellä sisällä kuin on tällä hetkellä. Tässä on taksimiehillä kalamieskateutta vähän samalla tavalla ilmeisesti, yhtä vahvasti, kuin kalamiehillä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemen äskeisen puheenvuoron perusteella sai sellaisen käsityksen, niin kuin olisi ihan villin lännen hommasta kysymys, kun hän puheenvuoronsa loppupuolella totesi, että siellä ne sitten lentoasemalla odottelevat ja saavat, kun saavat, sitten joskus kuljetustehtävän hoitaakseen.

Olen moneen kertaan kysynyt taksinkuljettajilta, minkälainen keskimääräinen odotusaika heille ammatinharjoituksessaan työvuorollaan ollessaan tulee. Se on ollut semmoinen 15—20 minuuttia keskimääräistä odotusaikaa. Siitä tulee harvinaisen selvästi se normi, mihin odotukseen on varauduttava ja minkä perusteella myös tulo-odotukset, ansio-odotukset, on luotava ja minkä mukaan tietysti taksiluvat ja ajovuorolistat ehkä on järkevää rakentaa. Minä olen saanut semmoisen käsityksen, että tässä ei ole kysymys mistään tämmöisestä villin lännen hommasta. Villin lännen hommaa tämä olisi silloin, jos mitään järjestelmällistä systeemiä ei olisi luotu. On hyvä, jos sitä noudatetaan.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Täysvapaus, josta on puhuttu, on syytä tyrmätä, niin kuin on tehtykin varsin laajasti. Ruotsissa on hyvä käydä kyselemässä esimerkkiä, mihin se on johtanut. Liikennevaliokunta on mielestäni tehnyt aivan oikein, kun on 13 §:n 3 momentin suhteen menetellyt niin kuin on menetellyt. Nykysysteemi pelaa valtaosassa maata varsin hyvin, eikä ole syytä lähteä romuttamaan tätä.

Täytyy muistaa tässä yhteydessä, että maa on todella hyvin erilainen. Pääkaupunkiseutu on aivan oma lukunsa, ja muutokset, joita olisi tullut, jos hallituksen esitys olisi mennyt sellaisenaan läpi, olisivat heikentäneet maaseudulla ja myös maaseutukaupungeissa tilannetta ja vieneet selkeästi huonompaan suuntaan. Tässä suhteessa on aivan hyvä, että näin menetellään.

Mutta on selvää, että ongelmia on, ongelmia jää. Kuinka polttavia ne ovat, tietysti voi aina arvioida. Siksi, että niitä ongelmia on ja selvitettävää on, mielestäni liikennevaliokunta olisi voinut mietintönsä perusteluosan viimeisen kappaleen panna vaikkapa ponnen muotoon niin, että eduskunta olisi edellyttämässä, että taksiliikenteen ja lääninhallitusten yhteiset toimet saataisiin siihen malliin, että pahimmista ongelmista päästäisiin eroon. Vain eduskunnan selkeällä edellytyksellä näin varmaan tapahtuisi sillä tavalla hallitusti, mikä on kaikkien edun mukaista.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaiselle toteaisin, että kun itse puhuin ajovuorolistoista ja siitä, millä tavoin ne vaihtelevat eri puolilla maata eri vanhoissa lääneissä, viittaan siltä osin 13 §:n asianomaiseen momenttiin, jossa nimenomaan puhutaan ajovuorolistoista.

Arvoisa puhemies! Eräs toinen asia, joka minua on mietityttänyt, on se, että jos kuljetat tavaraa, olet erittäin tarkan ajo- ja lepoaikasäännöstön alainen, kun kuljetat henkilöitä linja-autolla, silloin olet myös, mutta jos kuljetat taksilla, sinua eivät kosketa mitkään määräykset nimenomaan siltä osin, mitä hallitus esitti. Myös nyt on se vaara, että ollaan hyvin pitkään liikenteessä, kun tulee sellaisia tilanteita kuin tänä aamuna oli. Joskus miettii sitä, onko tavara arvokkaampaa kuin ihmishenki joissakin tilanteissa liikenteessä.

Ed. M y l l y n i e m i : Herra puhemies! Ed. Pulliaiselle: Ehkä sanoin vähän huolimattomasti, mutta kyllä siinä saattoi olla tunnin kahdenkin odotuksia. Vantaalaiset ajavat edelle. Keskimäärän vuoksi saattaa joku helsinkiläinen lähteä poiskin, koska ei malta odottaa. Kai se olisi yksinkertaisempaa, jos Helsinki, Espoo ja Vantaa olisivat yhdessä palveluksia tarjoamassa ja se olisi sillä tavalla hyvin helposti ratkaistu.

Tämä on aika yksinkertaista lainsäätämistä kahden kolmen kaupungin osalta.

Jos ajolistan ulkopuolinen ajo sallittaisiin, niin todella siinä syntyisi niin sanottu kermankuorintasysteemi, kuten ed. Bremer täällä sanoi. Sillä tavalla sitä ei voida hyväksyä. Mutta näitä listojahan voidaan, niin kuin tuolla Oulussa, joka on iso, kaunis kaupunki pohjoisessa, laatia erilaisilla systeemeillä. Oulussa on systeemi, että kun ajolistan ulkopuolinen taksimies lähtee käymään vaikka kaupassa taikka kaupungilla, hän ilmoittautuu keskukseen, ja keskus harkintansa mukaan silloin, kun ei ole enää muuta saatavana, antaa ajon lähimmälle taksille, ja systeemi pelaa ihan hyvin. Vaihtoehtoja on vaikka kuinka paljon, mutta ehkei täällä eduskunnassa taksilistoja tarvitse ihan loppuun saakka tehdä. Ehkä ne voitaisiin tehdä jossakin muuallakin.

Ed. L a i t i n e n : Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tässä oli käymässä melkoinen vahinko. Onneksi liikennevaliokunta oli hereillä ja hyvin valppaana eikä hyväksynyt hallituksen esitystä lain 13 §:n 3 momentin muuttamiseksi. Kyllähän me kaikki, jotka taksia tavattoman paljon täällä pääkaupunkiseudullakin käytämme, tiedämme sen, että täällä tiettyjä ongelmia on, mutta niitä ongelmia ei olisi tällä esityksellä ratkaistu. Niitä olisi siirretty enemmänkin koko maahan. Ajovuorojärjestelmän toimivuus on mielestäni ihan hyvä tällä hetkellä.

Pääkaupunkiseudun osalta, olematta millään

tavalla fiksu ja esittämättä mitään uusia ajatuksia, kuitenkin pitäisi löytää sellainen järjestelmä, että koko pääkaupunkiseutu olisi yhtä toimintaaluetta aivan samalla tavalla kuin esimerkiksi Jyväskylän seudulla. Se toimii siellä mielestäni erinomaisen hyvin.

Viime aikoinahan täällä on erityinen ongelma ollut keskuksessa, elikkä kun tilaat taksia, et tahdo päästä keskukseen. Ja kun et ole päässyt keskukseen ja olet soittanut sitten tolpalle, niin tolpalla on ollut useita autoja sitten jonossa. Tähän ongelmaan on nyt sitten haettu ratkaisua. Toivon mukaan palvelu tältä osin paranee.

Tämä olisi merkittävästi kyllä liikenneturvallisuutta heikentänyt, jos hallituksen esitys olisi mennyt läpi. Olisi merkinnyt totta kai sitä, että silloin kun kysyntää on paljon, ajoja paljon, olisi ajettu, mutta sen sijaan hiljaiseen aikaan olisi ollut tavattoman vaikea saada taksia.

Valiokunta on tehnyt erittäin hyvää työtä.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa herra puhemies! Vuorojärjestelmä, johon tässä puututtiin, on nykyisellään niin toimiva, että on hyvä, että tämä vetäytyy siltä kohdin pois. Kyllä taajamissa kuljettajien kohtalo ilmeisesti olisi mennyt aika huonoksi.

Mutta eräs perusasia, mikä tässä olisi syytä selvittää, on työnjako taksien ja joukkoliikenteen eli lähinnä pikkubussien välillä. Takseissahan on näissä tarveharkinta ja joukkoliikenteessä ei ole. Tätä on syytä selventää alempiasteisilla säännöksillä, niin kuin valiokunta pitääkin välttämättömänä. Tähän liittyy myös yhteiskuljetusten ohjeistaminen varsinkin yhteiskunnan korvaamiin matkakustannuksiin säästöjen saamiseksi ja syntymiseksi.

Mitä taksin saamiseen tulee, se on pitkälti kyllä kasvavien taajamien ongelma, ei niinkään haja-asutusalueiden. Taksien alueellista yhteistyötä tulee lisätä ja tarkistaa myös niin sanottua lupakiintiötä. Nythän käytännössä monesti on näin, että kun joku lopettaa liikennöinnin, niin kyllä tähän tilalle otetaan, mutta yleensä ei anneta lisää lupia. Tässä saattaa olla kasvavilla alueilla ongelma. Tämä nimimerkillä: Taksinkuljetusoikeus on edelleen.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Tätä tyhmää väittelyä on tietysti turha jatkaa. Jotkut liikennevaliokunnan jäsenet ovat lähteneet varmaan jo pois täältä sen takia, että ovat huomanneet, minkälainen hama on tullut tehtyä.

Jos ajatellaan tilannetta esimerkiksi täällä pääkaupunkiseudulla, jos on hiljainen yö, niin ne, jotka ovat ajovuorolistassa, pystyvät hyvin ajamaan nämä ajot eivätkä tietenkään ne, jotka ovat ulkopuolella, lähdekään ajoja katsomaan, koska tietävät, että on hiljaista. Mutta silloin, kun on ruuhka-aika, silloin ei ravintoloiden edessä, mihin myöskin nämä ylimääräiset autot tulevat, tarvitse odotella, kun on tarjontaa aivan riittävästi. Meidän ei taas kannata siitä välittää, onko jokin pieni epätasapaino tulonmuodostuksessa jossakin tapauksessa. Se on kilpailuyhteiskunta tänä päivänä, se on kysynnän ja tarjonnan laki ja sillä siisti.

Toisin sanoen tämä hallituksen esitys on ollut aivan kelpo. Ei kai siellä liikenneministeriössäkään näitä asioita ole sillä tavalla ratkaistu, ettei niihin ole tutustuttu. Kyllä tämä on ehdottomasti huono ratkaisu, mutta kaipa sitä silläkin systeemillä pärjäillään. Mennään sitten niin sanotussa kimppakyydissä, jollei ruveta taksia samaan. Sekin on yksi mahdollisuus.

Ed. B r e m e r : Arvoisa puhemies! Jos minä nyt ed. Aittoniemelle vielä — taksinkuljettaja 2244 Helsingissä, se olen minä — saan kertoa, miltä tämä vaikuttaa. Odotusaika yöllä voi olla monta kertaa kolme tuntia. On öitä, jolloin on yhden ajovuoron aikana kaksi ajoa. Ne voivat olla todella pitkiä. 1 335 lupaa Helsingissä on jaettu kolmeen ajovuoroon à kymmenen tuntia periaatteessa per vuoro, että siinä on sellaista yliheittoa. Se yliheitto keskitetään siihen ruuhka-aikaan. Ed. Aittoniemi on oikeassa siinä, että onhan taksinajajia, taksikuskeja, jotka eivät silloin ole työvuorossa, mutta he ovat juuri tehneet ehkä kymmenen tunnin vuoron. Sitäkö ed. Aittoniemi nyt haluaa, että sellainen kymmenen tuntia jo ajanut tulisi vielä ruuhka-aikaan lisää?

Tässä minä palaan ed. Vistbackan ajatukseen, että sehän on kummallista, että tavaran kuljetusta valvotaan ajopiirturilla, mutta ihmisten kuljetuksia ei valvota millään tavalla. Siinä on sellainen asia, jota sopiikin vähän pohdiskella.

Edelleen ed. Laitiselle: Pääkaupunkiseudusta ollaan tekemässä yksi yhteisalue. Siinä lääninhallituksen työryhmä on paraikaa tekemässä ajatustyötä asiasta.

Taajamien ongelma, niin kuin ed. Pehkonen totesi, on Helsingissä sellainen, että minä saatan olla Mannerheimintiellä menossa väärään suuntaan, kun saan kutsun Eduskuntatalolle. Minun pitää käydä melkein Erottajalla kääntymässä, ennen kuin pääsen paikalle. Silloin valinta on se,

seisooko se poka vielä tässä odottamassa minua, kun käyn Erottajan kulmilla kääntymässä. Todennäköisesti ei seiso. Siksi minä en ehkä otakaan sitä tarjottua ajoa. Tästä syntyy sitten se, että joudutaan odottamaan. Ei näille mitään voi, taajamien ongelmat, ja tällaisen taajaman ongelma on aika erikoislaatuinen.

Ed. Mähönen: Arvoisa puhemies! Arvostan ed. Bremerin asiantuntemusta tässä taksiasiassakin. Hyvin monessa kohtaa koko liikenneasioissa hän on ammattimies ollut pitkän aikaa ja on edelleenkin näissä kysymyksissä. Hänen näkemyksensä kyllä ovat yksi yhteen niiden näkemysten kanssa, mitä ammatti-ihmiset eri puolilta Suomea, kuten äsken puhujakorokkeelta sanoin, ovat tästä asiasta asian käsittelyn yhteydessä ymmärtäneet ja kertoneet.

Ed. Aittoniemi, teille sanoisin, että todella taksimiehet tuntuvat tietävän, koska yleensä ruuhka-aikoja on öiseen aikaan taikka muuhunkin aikaan. Ne ajoittuvat hyvin tiettyihin juhlatilaisuuksiin, tapahtumiin, tiettyihin juhlapyhiin ym. tämän suuntaisiin kysymyksiin. Niin kuin täällä on useassa puheenvuorossa todettu, taksimiehet varaavat kapasiteettia noina aikoina, joten se ei varsinaisesti lisää tällaista ruuhkautumista ja ylimääräistä odottelua. Tämän ovat kertoneet ympäri Suomea taksimiehet, joten siinä suhteessa tämä tilasto ja kertomus lienee hyvinkin luotettava.

Helsingissä tilastojen mukaan, kun on monta kertaa ensinnäkin kritisoitu sitä, että keskukseen päästäkseen saa seistä puoli tuntia puhelimen edessä, vuoden keskiarvo puhelimen ääressä luuri korvalla seisomisessa on ollut 21,7 sekuntia sen selvityksen mukaan, mikä meille annettiin valiokunnassa.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Lyhyesti ed. Aittoniemelle voisi todeta sen, jotta hän on todennut monesti aikaisemmin, jotta tämä hallitus on täysin kelvoton, ei ole yhtään hyvää esitystä tullut. Tässä on nyt yksi. Tästä lähtien pitää kuunnella tarkalla korvalla, jotta ed. Aittoniemi sen muistaa ja sanoo, että yksi kelvollinen esitys hänen mielestään on tullut mutta senkin tämä eduskunta vielä muutti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys ajoneuvojen katsastusten ja rekisteröintien järjestämistä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 113/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 12/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelu:

Ed. Saapunki: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys käsittelee katsastuslupien ja rekisteröintien uudelleenorganisointia. Katsastustoiminnan osalta voidaan todeta se, että se ala on kuitenkin ollut kilpailussa jo muutaman vuoden ja siellä on huomattavasti myös kilpailutoiminnan takia parantunut palvelutaso. Totean kyllä, että taksitkin kilpailevat käytännössä tuolla baanoilla, kun ne ajavat pitkin katuja, ettei se kilpailematta jää silläkään sektorilla, kun äsken puhuttiin takseista.

Muuten laki on ihan yksimielinen paitsi vastalause sivutoimipisteiden katsastusten osalta on tullut kahden liikennevaliokunnan edustajan taholta. Mielestäni tuo vastalause perustuu väärinkäsitykseen, sillä tällä lailla nimenomaan turvataan myöskin pienillä paikkakunnilla olevan katsastustoiminnan tulevaisuus, että se myöskin tulevina aikoina toimii, kun sen sijaan vaikuttaa siltä, että vastalauseessa epäillään päinvastaista tapahtuvan. Tässä on kuitenkin myös ylivoimaisesti suurin osa liikennevaliokunnan jäsenistä hyväksynyt lakiesityksen. Toivon, että myöskin eduskunta menee tämän hallituksen lakiesityksen mukaisesti.

Vaarana tietysti aina tällaisessa kilpailuyhteiskunnassa on, että pienet paikkakunnat jäävät palveluita paitsi, mutta tällä lailla myöskin niiden toiminta turvataan.

Ed. Dromberg merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Itse kun olen yksi tuon vastalauseen allekirjoittajista, haluan hieman tarkemmin perustella näkemystäni siitä.

Hallitus esityksessään perusteluosassa toteaa nimenomaan siitä, että luvanhaltija voisi kuiten-

kin saada oikeuden perustaa sivutoimipisteitä, joissa katsastettaisiin vain kevyitä ajoneuvoja. Sivutoimipiste voisi toimia sellaisella seudulla, jossa ei ole varsinaista katsastustoimipaikkaa.

Asianomainen säännös on esitetty ensimmäisen lakiesityksen — Laki ajoneuvojen katsastusluvista — 15 §:ään. Siellä nimenomaan todetaan tämä yleisperusteluissa oleva asia eli siellä sanotaan, että sivutoimipisteissä katsastetaan vain ajoneuvoja, joiden kokonaismassa on enintään 3,5 tonnia.

Itse olen ymmärtänyt, kun puhutaan vapaasta kilpailusta, että on toimiluvan saaneen oma asia, kuinka hyvin hän varustaa sivutoimipisteen. Jos sille alueelle tulee esimerkiksi joku kuorma-autoyrittäjä taikka linja-autoyrittäjä, jolla on useita ajoneuvoja, niin tuntuu oudolta, että luvan haltija jossakin kaupungissa, joka on perustanut sivutoimipisteen jonnekin sivukylään taikka sivupaikkakunnalle, joku pienempi kaupunki tai kunta, ei siellä voisi katsastaa yli 3,5-tonnisia ajoneuvoja. Eli sen johdosta tässä vastalauseessa nimenomaan olemme todenneet, että on toimiluvan haltijan oma asia, minkälaisen varustelutason hän sivutoimipisteeseensä rakentaa.

Eli tuntuvat hieman oudoilta nämä perustelut, joissa nimenomaan todetaan: "Jos toimipisteessä olisi mahdollista katsastaa myös raskaita ajoneuvoja, sille voisi hakea ja tulisi myös myöntää varsinainen toimilupa." Mitä järkeä on tällaisella menettelyllä? Jos se sama yrittäjä, joka on saanut varsinaisen toimiluvan, perustaa sivutoimipisteen, jos sille alueelle tulee tosiaan tällainen yrittäjä ja yrittäjällä on varaa sijoittaa sinne sellaiset vehkeet, että hän pystyy katsastamaan yli 3,5-tonnisia ajoneuvoja, niin minkä takia saman toimiluvan haltijan pitää hakea uusi lupa sivutoimipistepaikkakunnalle? Tätä minä itse en ymmärrä lainkaan.

Kun keskustelin asiasta ed. Pehkosen kanssa, hän ymmärsi ainakin samalla tavoin kuin minä tämän pykälän ja sen perustelut, koska tämä on yksiselitteisesti todettu nimenomaan tällä tavoin. Minun mielestäni tämä aiheuttaa vain ylimääräistä byrokratiaa eikä tämä asia kuulu varsinaiseen katsastustoimintaan sillä tavoin, vaan tämä on ylimääräistä byrokratiaa, että henkilön pitää hakea toimilupa, jos sille alueelle tuleekin sellaista ajoneuvokantaa, jonka paino on yli 3,5 tonnia.

Arvoisa puhemies! Lisäksi vastalauseessa on kiinnitetty huomiota ensimmäisen lakiehdotuksen 21 §:n perusteisiin siitä, että valiokunta on korostanut pitkän keskustelun jälkeen sitä, että hallintomenettelylain kuulemissäännöksiä on noudatettava. Kyseinen pykälä erittäin poikkeuksellisella tavalla antaa oikeuden valvovalle viranomaiselle peruuttaa tai keskeyttää toiminta välittömästi, mikä on todella poikkeuksellista menettelyä silloin, kun on kyse toimiluvalla harjoitettavasta työskentelystä, ja nimenomaan sillä tavoin, että tietoliikenneyhteydet voidaan siltä seisomalta katkaista.

Eräs esimerkki tällä hetkellä pyörii eri oikeusasteissa, juuri tyypillinen esimerkki. Asianomaista luvanhaltijaa ei kuultu. Yhteydet katkaistiin, toimilupa vedettiin katkolle. Siitä on menossa oma valitusprosessinsa, mutta syyttäjä on joka tapauksessa tehnyt omalta osaltaan jo asiassa syyttämättäjättämispäätöksen.

Eli olemme korostaneet, niin kuin tietysti myöskin valiokunta mietinnössään, sitä että silloin kun on jotakin huomauttamista taikka luvanhaltija on poikennut siitä, millä tavoin katsastustoimintaa olisi pitänyt harjoittaa, on annettava normaalijärjestyksen mukainen huomautus, kirjallinen varoitus jne. Mutta täällä todella annetaan se mahdollisuus vielä, että voidaan ilman näitä toimenpiteitä heti kerralla rätkäistä johdot poikki, tietoliikenneyhteydet, eli katsastustoimintaa ei voida pitää yllä. Eli tämä on erittäin voimakas pykälä ja antaa viranomaisille mahdollisuuden tehdä todella rankkoja päätöksiä. Sen johdosta itsekin haluan vielä korostaa nimenomaan sitä, että pitää olla harkintaa silloin, kun tällaisiin toimenpiteisiin ryhdytään.

Herra puhemies! Toinen mielenkiintoinen asia liittyy koko katsastustoimintaan, nyt kun sitä on lähdetty kilpailuttamaan. Osan omistaa valtio ja osan omistavat yksityiset. Minulla on tässä lehtileike Helsingin Sanomista 2 päivä lokakuuta 98. Siinä todetaan, että Autokatsastus Oy:n Espoon katsastusasema toimii toimiluvatta ja se on jatkunut jo pitkään. Tämä herättää erään kysymyksen. Onko niin, että silloin kun valvovan viranomaisen valvottavana kohteena on valtion omistama yhtiö, valvonta ei olekaan tasapuolista verrattuna yksityisiin asemiin. En halua väittää, että näin on, mutta tuntuu hieman oudolta. Lehtileikkeen mukaan liikenneministeriön vanhempi hallitussihteeri Risto Tanni on todennut: "Espoo ei nykyisen lain mukaan olisi toimilupaa saanut. Siirtymäsäännösten perusteella toiminta voi kuitenkin jatkua. Asia on edelleen vireillä."

Tätä on pidetty vireillä erittäin pitkän ajan. Espooseen pitää kuitenkin hankkia raskaan kaluston katsastusvarustus, jos he toimiluvan haluavat. Kun kyseessä on valtion omistama yhtiö, eivät valvontaviranomaiset asiaan puutu, mutta

jos olisi yksityinen, saattaisi olla, että puututtaisiin. Virheelliseen menettelyyn, mikä mahdollisesti Joensuussa oli tapahtunut, puututtiin välittömästi ja katkaistiin tietoliikenneyhteydet edes kuulematta asianomaisia luvan haltijoita.

21 § ensimmäisen lakiehdotuksen osalta on erittäin raju. Toivon, että kun sitä käytännössä toteutetaan, pidettäisiin huoli jonkinlaisesta kohtuullisuudesta.

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin ed. Vistbackan ensin mainitsemaan asiaan, että sivupisteessä 3,5 tonnin rajoitus on liian pieni ja pitäisi kaikkialla vaatia katsastusvarustelu myös isoille kuorma-autoille. Ei kai tämä laki kiellä sitä, että siellä voi myös olla sellainen varustus, mutta jos ryhdytään vaatimaan, että pitää sielläkin pystyä katsastamaan isoja autoja, on aivan varmaa, että pieniltä paikkakunnilta häviää koko katsastustoiminta. Näin minä olen ymmärtänyt. Tästä on kysymys, kun puolustan, ihme kyllä, opposition ihmisenä hallituksen esitystä voimakkaasti.

Sitten hallintomenettelylakikysymys, jonka ed. Vistbacka otti esille. Törkeissä laiminlyönneissä täytyy Ajoneuvohallintokeskuksella olla oikeus katkaista välittömästi toiminta. Liikenneministeriö tulee takuulla seuraamaan, että jos tapahtuu virheellisesti toimintojen katkaisemista, myös oikaistaan Ajoneuvohallintokeskusta.

Sitten kysyttiin, miten yksityiset ja valtion katsastusasemat toimivat, onko valtion katsastusasemilla etua verrattuna yksityisiin. Kun ajokorttien tutkintoja kilpailutettiin maassamme, lähes puolet niistä saivat yksityiset tässä kilpailussa, mikä osoittaa, ettei kukaan ole puolueellinen. Ajoneuvohallintokeskus ei ole tässäkään asiassa puolueellinen. Tällä hetkellä on jo yli 20 prosenttia yksityisten asemien katsastuksia. Mielestäni koko ala tällä hetkellä toimii hyvin ja siihen voidaan luottaa ja Ajoneuvohallintokeskus kyllä pystyy valvonnan suorittamaan oikein.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse tulkitsen kyllä 15 §:n sanamuotoa ja perustelua, joka hallituksen esityksen sivulla 20 on, hieman toisella tavalla kuin valiokunnan puheenjohtaja. Mutta toivon mukaan katsastus sujuu. Kun kuorma-autoilija tai linja-autoyrittäjä perustaa yrityksen, toivottavasti silloin toimiluvan haltija, joka katsoo, että hän voi ja hänen kannattaa hankkia tietty varustus, voi suorittaa näiden katsastusta. Toivoisin siis, että liikenneministeriö valiokunnan mietinnöstä ja hallituksen esityksestä huolimatta katsoisi tilanteen nyt niin, että myös näitä katsastuksia voitaisiin suorittaa ilman uutta toimilupaa.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Katsastustoiminnan yksityistäminen ja kilpailuttaminen on kieltämättä parantanut palveluja katsastusasemilla. Pian tullaan tarjoaman varmasti jossakin kupponen kahvia ja melkein nenäkin niistetään. Mutta kyllähän tilanne on sellainen, että on epäiltävissä, että myös kaikenlaiset autosohlot menevät sieltä lävitse, koska kilpailu merkitsee sitä, että pyritään saamaan hyvä kuva, että siellä menee auto hyvin läpi ja siellä on hyvä palvelu ja kaikkea tuollaista. Minä katson liikenneturvallisuuden kannalta edelleen hyvin kyseenalaiseksi sen, että katsastustoiminta ja muut siihen liittyvät toiminnot siirrettiin pois viranomaistoiminnoista.

Toinen, lähinnä huvittava, asia on rekisteröimisilmoitusten vastaanottaminen. Jos ne olisivat vielä esimerkiksi katsastusasemilla, jotka ottaisivat niitä vastaan, mutta tämän mukaan, mitä tuosta nyt luin ja muistan hallituksen esityksen, niin kuka tahansa piippolanvaari voidaan palkata ottamaan rekisteröimisilmoituksia vastaan. Mitä järkeä tällaisessa on? Jos se on kerran viranomaistoimintaa, niin miksi tätä ei sisällytetä edes katsastustoimintaluvan saaneille yrityksille? Nythän voidaan, niin kuin sanottu, kuka eläkeläinen tahansa palkata, kun mitään vaatimuksia ei ole, ottamaan vastaan rekisteröimisilmoituksia. Ei tässä mitään muuta ole, mutta tämä on niin mahdottoman huvittavaa.

Muistan meillä päin yksi mies kiersi jossakin vaiheessa talosta taloon ottamassa hevosia kantakirjaan. Hän otti hinnan ja otti valakatkin, mutta meni kaksinkertainen maksu. Vähän samanlainen homma tulee mieleen tästä valtion touhusta rekisteröimispuolella. Tässä ei ole mitään vaaraa, mutta ei tässä ole mitään virallista iloakaan siitä, jos rekisteröintitoimintoja suoritetaan periaatteessa jonkin kamarin nurkassa. Mitä järkeä siinä on?

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa herra puhemies! Sivutoimipisteissä 15 §:n mukaan katsastettaisiin vain ajoneuvoja massaltaan enintään 3,5 tonnia ja vain poikkeustapauksissa sivutoimilupa myönnettäisiin. Näinhän lakiteksti tässä kohtaa on. Tämä on kyllä ihan selvää huonontamista nykykäytäntöön, sillä tiedän, että joissakin sivutoimipisteissä, jotka tällä hetkellä toimivat katsastustoimipaikkoina, on niin hyvät laitteet, että

ei edes kaikilta katsastusasemilta tänä päivänä löydy sellaisia.

Toisekseen kun raja on 3,5 tonnia, niin lähinnä henkilö- ja pakettiautot ovat näitä. Nyt mennään raskaampiin ajoneuvoihin. Voi olla jokin sellainen paikkakunta, meillä esimerkiksi Juva, mistä on useita kymmeniä kilometrejä kaupunkeihin, missä on pääasemat. Juvalla on tällainen sivutoimipiste. Voi olla maansiirtourakoitsija, jolla on esimerkiksi pyöräkuormaajia. Lähteä nyt näitä liikuttelemaan. Se tulee turhan kalliiksi, jos tällaista et saisi katsastaa alueella. Olen itse joskus tällaisia vehkeitä käyttänyt. Ei niillä ole mukava Viitostien liikenteeseen esimerkiksi mennä. Turvallisia vehkeitä ne sinänsä ovat, mutta ihan tarpeetonta on lähteä siirtelemään.

Tosin aikaisemmin oli sellainen sääntö, että katsastusmies voi tulla katsastamaan myös yrittäjän luo, mutta en tiedä, onko tämä enää voimassa, ei ole tullut tarkattua asiaa. Minusta tämä on selkeä huononnus, jos tätä ei sallita eli poisteta painorajoitusta. Eihän tämä pakota tekemään näin, vaan annetaan mahdollisuus.

Ed. B r e m e r : Arvoisa puhemies! Liikennevaliokunta käsitteli jo toisen kerran tämän nelivuotiskauden aikana katsastusasioita. Tässä on tapahtunut askel eteenpäin, mutta on todettava, että vieläkin Suomen autokatsastusasiat ovat erittäin vanhakantaisia, vanhanaikaisia.

Varmaan jokainen teistä on nähnyt nimen Dekra. Dekra oli eurooppalaisen autourheilun suurimpia sponsoreja, ja yleensä kilpailunumeron yläpuolella kaikkialla Euroopassa luki Dekra. Dekra on yksityinen katsastusyritys Saksassa, ja se jakaa Saksan katsastusmarkkinat yhdessä Tüfin kanssa eli Technische Überwachungin kanssa jokseenkin puoliksi. Sen lisäksi Dekra on valloittanut katsastusmarkkinat Belgiassa, Hollannissa ja Ranskassa ja on laajentamassa toimintaansa myös Sveitsiin.

Nykyaikainen katsastus on sitä, että autoja ei enää tuoda, niin kuin Suomessa, syrjäkyliltä satojen kilometrien päästä katsastajalle. Senhän jokainen tietää valitettavasti, että auto sattuu menemään rikki juuri sillä hetkellä, kun se viedään katsastajalle. Aivan kuin se tuntisi, että nyt mennään katsastukseen. Joku valo sammuu tai jokin ei toimi juuri sillä hetkellä. Usein auto on vietävä se sata kilometriä kotikylälle takaisin ja laitettava kuntoon. Siinä menee koko päivä ja kilometrit ja rapiat päälle ja uudestaan katsastajalle.

Nyt Dekra on kääntänyt ajatuksen toisinpäin. Se tuo katsastuksen kuluttajalle, asiakkaalle, sillä tavalla, että Dekra liikkuu yhdellä kahdella rekka-autolla, riippuen katsastettavista, onko pelkästään henkilöautoja vai katsastetaanko koko paletti: kuorma-autot, hyötyajoneuvot, kaikki. Kalusto tuodaan rekka-autolla kylään. Melkein joka kylässä, niin myös Suomessa laman jälkeen, on hiljentynyt huoltoasemarakennus, jossa on monttu. Melkein joka kylässä on vähintään joku liikennöitsijä, jolla on monttu. Näitä hyödynnetään. Viedään koko katsastusvälineistö sinne ja katsastetaan koko kylän kaikki autot laakista ja sitten mennään seuraavaan kylään. Näin toimii nykyaikainen katsastus.

Saattaa olla, että tämä järjestelmä, jota nyt ollaan hyväksymässä sivutoimipisteineen, tämän lain perusteella voisi muuntua tällaiseksi. En tiedä, onko se mahdollista. Toivon kuitenkin, että Suomessakin tapahtuisi tällainen kehitys, että katsastustoiminta menisi asiakkaan luo eikä vanhakantaisesti niin, että auto on tuotava ikään kuin tsaarin virkamiehen luokse näytettäväksi pitkien taipaleiden takaa.

Yksityinen katsastustoiminta vaatii erittäin tarkkaa valvontaa. Nyt, kun Suomessa ollaan enenevästi menossa yksityiseen katsastustoimintaan, haluan muistuttaa, että meillä koko katsastustoiminta 60-luvun alkuun saakka oli yksityisissä käsissä. U.U.J. Koponen, liikenneministeriön vanha päällikkövirkailija, legendaarinen hahmo sinänsä, oli puheenjohtaja yhdistyksessä, jonka nimi oli muistaakseni Suomen autokatsastusmiehet tai Suomen autokatsastajat. Nämä herrat olivat niin sanottuja varsinaisia katsastusmiehiä. Heillä oli oikeus pitää katsastusasemia ympäri Suomea, ja hyvin usein he itse eivät tarttuneet likaisiin työkaluihin tai ryömineet autojen alle, vaan heillä oli apulaiskatsastusmiehiä, usein tekniikan opiskelijoita, Teknillisen korkeakoulun tai Teknillisen opiston kavereita, jotka olivat apulaiskatsastusmiehiä ja tekivät likaisen työn.

Siellä oli vuonna 65 viisi Teknillisen korkeakoulun apulaiskatsastusmiestä: Reino Lampinen, joka muun muassa oli nyt esittelemässä U.U.J. Koposen paikalla lakiesitystä meille liikennevaliokunnassa, Pekka Pirttiniemi, Kai Rainesalo ja Matti Merikoski, yliopiston kanslerin ja ministerin Veli Merikosken poika. He olivat apulaiskatsastusmiehinä vuonna 65 Helsingissä ja kauhistuivat sitä, että autotrokarit kantoivat jenkkikassillisia rekisterikirjoja — silloin oli rekisterikirja — satanen rekisterikirjan välissä. Kaivopuiston rannassa istui katsastusmies —

oliko Savukoski, en muista nyt nimeä — joka onki siellä ja ajan kuluksi leimaili kirjoja ja taittoi satasia povitaskuun.

Nämä apulaiskatsastusmiehet ottivat yhteyttä nuoreen toimittajaan Klaus Bremeriin, ja siinä sitten teimme yhdessä väijytyksen. Rakensimme auton, amerikanraudan, jossa oli kaksi koivuhalkoa pitämässä taka-akselia paikallaan. Moottorista puuttui kolme mäntää, sillä ei siis voinut ajaa. Kaikki pyörät olivat eri suuntaan ja täysin sileät renkaat, Michelinin x:t, jotka oli niin loppuun ajettu, että rautalangat törröttivät esille metallivyöstä. Se hinattiin katsastusasemalle ja pantiin satanen rekisterikirjan väliin ja vietiin katsastuskonttoriin. Seuraus oli se, että ulos tuli liberaalien muistaakseni varapuheenjohtaja Henrik Kalliala, Helsingin metrotoimikunnan puheenjohtaja, presidentin valitsijamies, ovensuulle, katsoi autoa, kääntyi takaisin, ja seuraavassa hetkessä oli rekisterikirja kädessä ja Kallialan nimi alla ja satanen poissa. Se auto hinattiin pois sieltä.

Tästä tuli aika suuri juttu, jonka seurauksena oli se, että koko yksityinen katsastustoiminta Suomessa hajotettiin, U.U.J. Koponen siirtyi ministeriöön, ja valtio otti haltuunsa koko yksityisen katsastustoiminnan. Toimittaja Bremeriä syytettiin poliittisesta ajojahdista Kallialaa kohtaan, koska Kalliala oli Kekkosen valitsijamies. Bremerillä oli sukulainen Olavi Honka. Oikeuskansleri Honka vaihtoi vuonna 26 nimensä Bremeristä Hongaksi. Bremer julistettiin Hongan kannattajaksi ja näin saatiin aikaan poliittinen ajojahti, mitä se tietysti ei ollut. Minä opin tuntemaan sukulaiseni silloin. En tiennyt, että hän oli sukulaiseni, kansleri Honka.

Joka tapauksessa tämä koko toiminta meni valtion haltuun, ja liikennevaliokunnassa kysyin Reino Lampiselta, ollaanko siinä nyt, että ympyrä sulkeutuu, toiminta menee takaisin yksityisille. Jälleen kerran joudun toteamaan, että on erittäin tärkeää, että valvonta toimii silloin, kun yksityinen katsastustoiminta pelaa. Mutta onhan meillä malleja niin kuin Dekrassa ja ympäri maailmaa, ympäri Eurooppaa ainakin, missä yksityinen toimii varsin hyvin. Sieltä toivoisi ministeriön hakevan mallia myös valvonnalle niin, että se on pätevää.

Arvoisa puhemies! Vielä viranomaisvaltuuksista, 21 §:stä, joka on käsittelyssä. On yleissuomalainen ongelma, että viranomaisvaltuuksilla oleva instanssi heittäytyy mukaan kilpailijaksi alalla, jolla on yksityisiä kilpailijoita; viranomainen, viranomaisvaltuuksilla varustettu, kilpailee siinä samassa. Me näemme ilmailun alalla, kuinka tuhoisaa se on, kuinka Ilmailulaitos on kerta kaikkiaan ajanut itsensä sellaiseen asemaan, että nyt, kun te kaikki luette, on jatkuvaa lennonjohtajariitaa. Nyt on sellainen lennonjohtajapula, joka tulee maksamaan yli 600 miljoonaa markkaa, ennen kuin se on korjattu, ja kestää noin 20 vuotta, ennen kuin se on Puolustusvoimien kohdalla korjattu. Myös sama vaara piilee Merenkulkulaitoksen sisällä, Tielaitoksen sisällä.

Tässä kohdistan kyllä edustajakollegojeni huomion siihen, että on epätervettä, että viranomaisvaltuuksilla ollaan mukana kilpailemassa yksityisellä alueella, jolla on yksityisiä kilpailijoita. Ei ole suotavaa, että näin on, ja Suomi ilmeisesti on eräänlaisessa ylimenokaudessa, jossa toivottavasti mahdollisimman nopeasti päästään eroon siitä, että viranomaisvaltuuksilla ollaan mukana tasa-arvoisessa kilpailussa yksityisillä markkinoilla.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Historiallinen osuus ed. Bremerin puheessa on mielenkiintoinen sinällään. On näköjään aikaisemminkin ollut rötöstelijöitä. Niitä lienee tänäkin päivänä ja vielä tulevaisuudessakin näköjään. Ihminen on ihminen, ja se on näköjään ohjannut myös katsastustoimintaa siltä osin kuin on tullut väärinkäytöksiä.

Itse tässä katsastushommassa kyllä minusta kilpailuttaminen on parantanut laatua, kun miettii sitä aikaa, jolloin tämä oli pelkästään valtion hallussa. Silloinhan se toiminta oli aika jäykkää. Itse epäilin kyllä, miten tämä on tasokasta sillä tavalla, että ei tämä kilpailu johda siihen, niin kuin ed. Aittoniemi epäili, että ei enää katsottaisikaan niin tarkkaan, missä kunnossa auto on, vaan leima lähtisi vähän herkemmällä. Olen semmoisesta maakunnasta kotoisin, missä on erityisen tiheästi yksityisiä asemia, ja kyllä siinä valtion valvonta toimii suhteellisen hyvin. On esimerkkikin siitä jopa, että on jokin asema pantu kiinnikin joidenkin toimien osalta. Kyllä minä uskon, että valvonta pystytään hoitamaan.

Toinen juttu tähän liittyen on tämä 3,5 tonnin raja, onko se hyvä vai huono. Jos sivutoimipiste perustetaan, jossa on riittävä kalusto, jolla voidaan raskas ajoneuvokin testata, niin kyllä minulla sellainen käsitys on, että ihme on, jos ei siihen lupa heltiä. Siinä mielessä olen samaa mieltä niiden kanssa, jotka ovat sitä kannattaneet, minkä valiokunnan puheenjohtajakin on todennut, että estettä sille ei ole olemassa, mutta kaikilta ei vaadittaisi tämmöistä varustetasoa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Bremerin historiallisesta katsauksesta huolimatta yhdyn siihen näkemykseen, jonka valiokuntakin näyttää omaksuneen, että hallituksen lakiehdotukset tulisi muuttamattomina hyväksyä.

Mutta, arvoisa puhemies, kiinnitän tekniseen asiaan huomion, kun se nyt tässä hyvin selvästi on. Nimittäin mietinnön lopusta käy ilmi, että tässä on I vastalause, mistä tulee automaattisesti sellainen odotus, että tässä on myös II vastalause ja III vastalause. Jos on tarkoitus ollut, että näitä on vain tämä, mikä nyt on mietinnön lopussa, siis yksi kappale, niin silloin toivoisi vanhan käytännön säilyvän, että siinä lukisi "Vastalause", jolloin siitä tietäisi, että muita ei ole eikä tule. Minusta olisi erinomaisen paikallaan, jos valiokunnan kunnioitettu herra puheenjohtaja tai joku muu selventäisi tämän asian pöytäkirjaan, puuttuuko tästä mahdollisesti II, III jne. vastalause, kun tämmöinen esitystapa on näköjään ilmestynyt nyt mietintöihin.

Ed. Saapunki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä täytyy myöntää, että puheenjohtajan tarkastaessaan tätä mietintöä olisi pitänyt tämä yksityiskohta havaita. Ei täällä ole kuin yksi vastalause esitettykään, joten se I otetaan pois ja toisella kertaa tämäkin asia kyllä voidaan huomioida. Ei varmaan sihteerikään, valiokuntaneuvos, tule kirjoittamaan sitä toista kertaa näin.

Ed. Laitinen: Herra puhemies! Täytyy jälleen kerran todeta se, että professoriedustaja Pulliainen on kyllä hyvin tarkka, kun lukee näitä tekstejä. No, osittain tästä syystä varmasti myös kirjoja on tullut kirjoiteltua ja ilmeisen vähän niissä on virheitä ollut.

Ed. Bremerin puheenvuoro oli mielenkiintoinen katsaus itse asiassa siihen, miten meidän katsastustoimintamme kansallisesti ja vähän kansainvälisestikin on kehittynyt. Olen hyvin harvoin itse asiassa ed. Aittoniemen kanssa samoilla linjoilla, mutta tämän kysymyksen osalta sillä tavalla olen eri linjoilla, että tietenkin tämä hallituksen esitys ja valiokunnan mietintö ovat hyvät, mutta kuitenkin niin hänen kanssaan samaa mieltä, että kun nyt on sallittu yksityinen katsastustoiminta, niin kyllä valvonnan — niin kuin yleensäkin katsastustoimen osalta — pitää olla tiukkaa, jottei markkinatilanteessa, kilpailutilanteessa, hairahduttaisi sille polulle, että laiminlyödään itse päätehtävää, joka tietenkin on se, että katsastettava ajoneuvo on määräysten ja asetusten mukaisessa kunnossa ja että sillä on turvallista liikkua.

Yksi asia, mihin tulee tässä yhteydessä myös kiinnittää huomiota, on se, että yhä enemmän pitää henkilökunnan ammattitaitoon ja osaamiseen kiinnittää huomiota. Olen tehnyt sen havainnon, että jossain määrin meillä on tässä tapauksessa yksityisillä katsastusasemilla henkilökuntaa, joka ei ole mielestäni aivan riittävän pätevää tähän tehtävään. Tämä on kysymys, mihin tulee kiinnittää huomiota.

Ed. Rehn: Arvoisa puhemies! Kahteen asiaan haluaisin kiinnittää huomiota. Ensinnäkin vastalauseen mukaisesti olen sitä mieltä, että jos sivutoimipisteen varustetaso ja siellä olevan henkilökunnan ammattitaito riittävät eli vastaavat vaatimuksia, silloin pitäisi sallia myös raskaan kaluston eli yli 3,5-tonnisten ajoneuvojen katsastus siellä.

Toisena asiana katsastustoiminnan tarkastajien koulutus. Ne henkilöt, jotka käyvät näitä asemia tarkastamassa, ovat insinöörejä ja teknikoita, mutta ilmeisesti on — tietämäni mukaan — hyvin kirjava se joukko, joka näitä tarkastuksia suorittaa. Heidän koulutuksensa olisi saatava myös yhteneväiseksi ja ajan tasalle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi RASKONEen muuttamisesta osakeyhtiöksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 137/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 13/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. Saapunki: Arvoisa herra puhemies! Tässä on kysymys Tielaitoksen korjaamotoiminnan ympärille perustetusta Raskonesta, joka toimii liikelaitoksena tänä päivänä ja suorittaa ajoneuvojen, työkoneiden ja vesikaluston korjauksia ja huoltoa. Kysymys on tämän systeemin yhtiöittämisestä. Nyt kun on puhuttu Posti-Telen

yhtiöittämisestä, josta Sonera-puoli tuli yhtiöitetyksi ja Posti jää valtion omistukseen kokonaisuudessaan eikä toimi yhtiönä, niin on arvosteltu monta kertaa valtion toimintojen liikelaitostamista ja yhtiöittämistä. Tässä sen sijaan, kun Raskone on liikelaitoksena toiminut, sekä oma henkilökunta että myös valtion ammattijärjestöt ilmaisivat kantansa, että heillä ei ole mitään vastaan, vaan Raskone on jo ajanut itsensä markkinoille ja pärjää siellä kohtuullisen hyvin kilpailutilanteessa.

Ed. M ö l s ä : Arvoisa puhemies! Raskone, kuten todettiin, on liikelaitoksena aloittanut toimintansa ja tämä selvitys, joka yhtiöittämisestä saatiin, osoitti, että se on liikelaitoksena kehittänyt toimintaansa ja toiminnan tulos on parantunut erittäin myönteisesti. Edelleen tämä valmistelu on niinkin edennyt hyvin, että henkilöstöasiat on otettu huomioon. Siinä suhteessa ei ole mitään tätä esitystä vastaan.

Ainoa, mitä jo valiokunnassa hiukan ihmettelin, on mietintöön liittyvä lause siitä, mitä tapahtuu yhtiöittämisen jälkeen; itse en vieläkään ymmärrä mutta toki tämä voi tässä olla. Mietinnössähän todetaan, että lain hyväksymisen jälkeen ei tulisi tehdä omistus- ja toimialajärjestelyjä, jotka vaarantaisivat osakeyhtiönä toimivan Raskonen toimintaedellytyksiä. Nyt on tietysti niin, että jos itsenäinen osakeyhtiö toimii, en usko, että se tulee tekemään ilman meidän lausuntojammekaan päätöksiä, jotka ovat sille vahingollisia.

Ed. L a i t i n e n : Arvoisa puhemies! Raskone on liikelaitoksena sopeuttanut toimintaansa merkittävällä tavalla ja toimii varmasti kilpailukykyisenä. Sehän on kuitenkin merkinnyt sitä eräillä paikkakunnilla, että sopeuttaminen on vienyt työpaikkoja ja jopa toimintakin on supistunut. Tiedän sen, vaikken olekaan liikennevaliokunnassa, että Raskonen henkilöstö ja henkilöstöjärjestöt ovat hyväksymässä tämän menettelyn eli Raskonen yhtiöittämisen. Se parantaa tietenkin Raskonen kilpailutilannetta.

Vaikkei nyt olekaan kyselytunti, mutta kun valiokunnan mietinnössä todetaan se asia, mihin ed. Mölsä myös viittasi, niin väistämättä joutuu kysymään, vaikka kannatankin tätä kannanottoa, mitä tämä lausuma tarkoittaa, minkälaisiin omistus- ja toimialajärjestelyihin, jotka vaarantavat osakeyhtiönä toimivan Raskonen toimintaa, ei voida ryhtyä. Tämä ei minulle oikein aukea.

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minun ymmärtääkseni liikenneministeriön edustaja on valtion omistamassa osakeyhtiössä vaikutusvaltainen ja sitä kautta tulevat valtion edut valvottua, niin että myös eduskunnan näkökulma pitäisi ottaa huomioon. Minä luotan kyllä liikenneministeriön näkökulmaan ja sen päätöksiin tässä asiassa.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja ei vastannut ed. Laitiselle käsitykseni mukaan ihan siihen, mitä ajattelin ed. Laitisen tiedustelleen. Itse näen tilanteen sillä tavoin, että kysymys on lähinnä siitä pelosta, että Posti ja lisäksi muut valtion laitokset sopeuttavat oman korjaustoimintansa sinne eli tähän osakeyhtiöön sidotaan koko valtionhallinnon korjaustoiminta. Se vaara siinä tavallaan on, ja se saattaa muuttaa henkilöstön asemaa.

Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on todettu, Raskone liikelaitoksena on sopeuttanut toimintaansa erittäin rajulla kädellä ja saanut toiminnan suhteellisen hyvin kannattamaan, mutta siinä on tullut uusi ongelma eteen. Kun toimipisteitä on nyt harvassa, niin esimerkiksi Tielaitos on nyt joutunut hankkimaan omia korjaajia. Kun jokin kone tai kuorma-auto menee illalla rikki ja kalustoa on vähän, se pitää saada mahdollisimman nopeasti kuntoon, joten viikonloppuna tai yön aikana oma korjaaja tulee ja yrittää korjata ajoneuvoa, olkoon se sitten auto, traktori taikka kuormuri. Tässä on tullut sellainen tilanne, että kohta on olemassa jälleen uusi yhtiöittämistarve siitä, että nyt jo valtion omat kaverit hoitavat korjauksia. On tullut tällaista määrättyä jäykkyyttä Raskone-liikelaitoksen palveluun, ja saattaa olla, että myös yhtiöitettynä toiminta on vähän saman suuntaista. Eli Raskonen pitäisi ottaa huomioon ne tarpeet, joita niillä laitoksilla on, jotka tarvitsevat sen palvelua.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja ei ihan vastannut siihen kysymykseen, niin kuin ed. Vistbacka totesi, minkä esitin. Nyt ei ole kyselytunti eikä tarvitsekaan vastata, mutta edelleen haen sitä, onko tässä nyt todellakin kysymys siitä, että nyt sitten ei voida valtionhallinnossa ajoneuvojen huolto- ja korjaustoiminnassa tehdä sellaisia uudelleenjärjestelyjä, jotka kilpailisivat esimerkiksi Raskonen kanssa ja tällä tavalla sen kilpailuedellytyksiä heikentäisivät.

Minulle ei todellakaan avaudu tämä lausuma näin, kuin se on nyt kirjoitettu.

Ed. A i t t o n i e m i : Puhemies! Valiokunnan mietinnön hallituksen esitystä koskevassa osassa lukee: "Raskoneen palveluksessa oleva henkilöstö siirtyy osakeyhtiön palvelukseen." Valiokunnan kannanotoissa viimeisenä varsinaisena kannanottona liikennevaliokunta "pitää myös tärkeänä, että neuvottelut henkilöstön asemasta saatetaan loppuun ennen osakeyhtiön muodostamista."

Siis kaikki on ilmassa ja levällään vähän samalla tavalla, vaikkei sellaisenaan voi rakenteellisesti verrata Rakennushallituksen ja Engelin välisiä suhteita, joista tapeltiin vuosikausia. Minä hiukan epäilen, onkohan tässä asiassa taas jotakin sellaista, jota myöhemmin joudutaan ihmettelemään tässä salissa. Henkilökunnan siirtymiseen osakeyhtiön palvelukseen, sen asemaan, ei ole millään tavalla valiokunnan mietinnössä kiinnitetty mitään huomiota, mutta viimeisenä kappaleena on hurskas toivomus, ja tässä talossa on nähty mitä hurskaat toivomukset ovat.

Epäilen vähän, että kun vähän aikaa mennään, nähdään, että tietyllä tavalla on, tosin hiukan eri lailla, samanlainen systeemi kuin oli Rakennushallituksen/Engelin jutuissa. Siis mitään ei ole opittu.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Paitsi että henkilökunnan kohtalo ajatteluttaa, millä tavalla nämä järjestelyt viedään loppuun, siellähän on järjestelyjä harrastettu jo usean vuoden ajan, niin hinnoittelu on myös pieni huolenaihe tässä.

Toisaalta, jos valtionhallinto käyttää Raskonea, hinnoitellaanko muut vastaavaa toimintaa harrastavat yritykset ulos taikka maksatetaanko toisaalta valtionhallinnolla joitakin sellaisia kuluja, joita ei sitten muilta tarvitse periä? Kyllä tämäkin tarvitsisi valvontaa. Ei tiedä, miten se on aiottu järjestää, mutta kun ei tämä ole kyselytunti, niin ehkä ei voida edes valiokunnan puheenjohtajaa velvoittaa vastaamaan.

Ed. M ö l s ä : Arvoisa puhemies! Kun tässä nyt on herännyt kysymys siitä, mitä tämä lausuma tarkoittaa, niin kyllä tilanne on se, että aika yksiselitteisesti kysymys oli siitä, että on neuvoteltu jo nyt siitä, että Postin vastaavat toimialat siirtyisivät Raskonen yhteyteen.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Raskonen toimialakenttä silloin kasvaa. Tähän perustuen myös henkilökunta oli sitä mieltä, että tämän vaikutukset saattaisivat olla jopa myönteisiä Raskone Oy:lle.

Mitä tulee henkilöstön aseman järjestelyihin, niin kuten täällä on todettu, jo tähän mennessä henkilöstöjärjestöjä on kuultu ja ne ovat ilmoittaneet olevansa myönteisiä tälle osakeyhtiöjärjestelylle. Tähän liittyen vielä on viimeinen lausuma siitä, että ennen kuin tämä lopullinen yhtiöittäminen saatetaan loppuun, henkilöstön asema pitää järjestää.

En ymmärrä, pitääkö täällä sitten, jos järjestöt itse ovat neuvotteluissa olleet tätä mieltä, meidän vielä mennä niistä ohi ja vaatia joitain tiukempia järjestelyjä?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämisjärjestelmästä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 169/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 4/1998 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi metsälain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 218/1998 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa puhemies! Viime vuoden alussa voimaan tulleen uuden metsälain tavoitteena oli metsätalouden harjoittamisen turvaaminen taloudellisena toimintana. Puuntuotannon lisäämisen ohella tässä laissa kiinnitettiin kuitenkin aiempaa enemmän huomiota metsän monimuotokäyttöön ja luontoar-

vojen korostamiseen. Lain tarkoituksena ei ainakaan ollut metsänomistajan byrokratiatöiden ja paperisodan lisääminen.

Nyt käsillä oleva hallituksen esitys onkin tältä kannalta yllättävä. Ennen metsän hakkuuta tehtävä metsänkäyttöilmoitus tulisi tämän lakiesityksen mukaan maksulliseksi. Kun siis metsänomistaja tekee omaisuutensa käytöstä lain edellyttämän ilmoituksen viranomaisille, tästä ilmoituksenteosta pitää vielä maksaa, eli vähän sama asia olisi, jos osakkeen myynnistä velvoitettaisiin ilmoittamaan viranomaisille ja pitäisi vielä maksaa muutama satanen tästä ilmoituksesta. Eihän tällainen vaatimus ole edes kenellekään tullut mieleen.

Metsäkeskus, johon metsänkäyttöilmoitus lähetetään viimeistään pari viikkoa ennen hakkuita, ei anna asiasta mitään viranomaispäätöstä. Ilmoitus vain tarkastetaan toimistotyönä, ja on sanottu, että noin 5 prosentin osalta suoritetaan satunnaisotantaan perustuva maastotarkoitus. Tarkoitus on siis valvonnallinen, ja valvonnalla selvitetään, onko hakkuun jälkeinen metsänuudistus, kylvö, istutus, siemenpuiden jättäminen, hoidettu kuntoon. Ilmoituksen tietoja käytetään myös tilastotarkoituksiin.

Lakiesityksen mukaan metsänomistajille säädettäisiin uutena asiana, siis käyttöilmoituksen lisäksi, velvollisuus ilmoittaa taimikon perustamistoimenpiteiden loppuun suorittamisesta. Tämä ilmoitus sentään olisi maksuton. Mielestäni ilmoitus taimikon perustamistoimenpiteistä on kannatettava asia ja metsänomistajien kannalta parempi kuin joskus vuosia sitten ollut käytäntö vakuustalletuksista uudistuskustannuksia varten.

Metsänkäyttöilmoitus, siis se ensimmäinen, ennen hakkuita tehtävä ilmoitus, pitäisi kuitenkin pitää nykyisellään eli maksuttomana, aivan kuten lakiesityksen yleisperusteluissakin todetaan. Tämähän on jonkin verran ristiriitainen yleisperusteluihinsa nähden. Luen täältä suoraan perustelutekstiä: "Metsänomistaja ei pyydä eikä saa metsänkäyttöilmoituksen ja taimikon perustamisilmoituksen yhteydessä itselleen mitään vain häntä hyödyttävää suoritetta. Tämän vuoksi voidaan pitää kohtuullisena ja oikeudenmukaisena, että ilmoitusten käsittelystä ja siihen mahdollisesti liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset jaetaan kaikkien veronmaksajien kesken."

Arvoisa puhemies! Toivottavasti eduskunta muuttaa lakiesitystä metsänkäyttöilmoituksen maksullisuuden osalta.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Itsekin puutun samaan asiaan kuin ed. Ranta-Muotio. Ihmettelen, että ilmoituksesta peritään maksu. Jos tässä olisi kysymys luvasta, voisi ajatella, että peritään maksu, kun saadaan lupa, mutta jos pelkästään ilmoitus jätetään, se maksu tuntuu jotenkin omituiselta käytännöltä.

Sen sijaan hyvää laissa on se, että vähäiset metsähakkuut jätetään ulkopuolelle. Täsmennetään sitä vanhaa lakia, jossa ei näin tarkkaan sanottu, mitkä voi omalla luvallaan tehdä, elikkä tie, oja ja vesijohdot, viemäri ja sähkölinjat ilman muuta, koska tuntuisi aika omituiselta, että siitäkin pitäisi tehdä ilmoitus ja vielä maksaa. Myös pienikokoisen puuston hakkuut, suojametsäalue — ja kotitarvehakkuut voidaan tehdä ilman sen kummempaa ilmoitusta.

Tämä on parempi ja hyvä siltä osin, mutta toivon myös, että kun tätä aikanaan valiokunnassa käsitellään, käydään perusteellisesti läpi tämä maksukysymys, koska toivoisi, että ei tämän tyyppistä rahankeräysjärjestelmää tehtäisi vaan ilmoitus on ilmoitus. Jos siihen pitää jokin lupa jostakin saada, niin ymmärrän, että lupaan isketään viranomaisen leima ja siitä pitää vielä maksaakin.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Tässä on kysymyksessä nyt jatkettu lähetekeskustelu. Tämä hallituksen esityksen lähetekeskustelu laitettiin jatkoon viikon ylimenokaudella. Tällä välillä asiaa on käsitelty ministeri Hemilän johtamassa maa- ja metsätalouden ministerityöryhmässä ja siellä todettiin suurin piirtein se, minkä ed. Ranta-Muotiokin jo ehti lukea, elikkä että tämä hallituksen esitys on perusteluiltaan ja johtopäätökseltään kovasti sisäisesti ristiriitainen, mikä tietysti on perua siitä tilanteesta, että alkuperäinen esitys oli tämän metsänkäyttöilmoituksen osaltakin maksuton, mutta sitten se valtioneuvoston käsittelyssä muuttui valtiovarainministeriön vaatimuksesta maksulliseksi.

Tässähän oli sellainen lähtöoptio, että hallitus vetäisi esityksen pois juuri niistä syistä, jotka ovat muun muassa käyneet ilmi jo nyt tässä keskustelussa käytetyissä kahdessa puheenvuorossa, edustajien Ranta-Muotion ja Lahtelan puheenvuoroissa.

Mutta torstai-illan palaverin tuloksena kävi myöskin ilmi se, että taitaa olla sillä tavalla, että jos ei tästä mietintöä tehdä ja eduskunta ei tässä ryhdy erityisiin toimenpiteisiin, niin maksullisuus säilyy sen takia, että tähän päädytäänkin puhtaasti maksuperustelain mukaan niin, että

tämä käsittely onkin välttämätön, ja tässä eduskunnan aktiivisia toimenpiteitä tarvitaankin.

Tässä katsannossa ed. Lahtelan äsken käyttämä puheenvuoro on erittäinkin merkityksellinen. Toivon, että sosialidemokraattinen ryhmä maa- ja metsätalousvaliokunnassa on myöskin kauttaaltaan samaa mieltä, ja maksuttomuus myöskin saadaan yksimielisesti mietintöön metsänkäyttöilmoituksen osalta, koska sillä ei todellakaan ole mitään perusteita, ei rationaalisia perusteita, ja fiskaaliset perusteetkin ovat metsäkeskusten kannalta erittäinkin arveluttavia.

Hallituksen esityksen sivulta 3 käy ilmi, että metsänkäyttöilmoituksen maksu olisi 100—200 markan haarukassa, ja tällä voitaisiin kuvitella perittävän metsäkeskuksille 10—20 miljoonaa markkaa, mutta kun tuntee tämän järjestelmän, niin on olemassa sellainen pelko, että jos näin todella tapahtuisi, niin seuraavassa vaiheessa metsäkeskusten saamasta valtion tuesta otetaan 10—20 miljoonaa haarukassa pois ja sitten varmuuden vuoksi 20 miljoonaa, vaikka tulot olisivatkin 10 miljoonaa. Nimittäin tähän 10 miljoonaan markkaan mahdollisia tuloja viittaa sekin, mikä sanotaan hallituksen esityksen perusteluissa: "Ilmoitusten maksullisuudesta aiheutuisi todennäköisesti haitallinen vaikutus kansantalouteen, koska maksullisuus luultavasti ehkäisisi metsänhoidollisesti tärkeitä töitä." Elikkä mahdollisessa hyvää tarkoittavuudessaan tämä johtaisi juuri päinvastaiseen tulokseen.

Arvoisa puhemies! Sitten tarpeellisuuspuolesta. Tässähän historia on sen laatuinen, että meillä oli, niin kuin ed. Ranta-Muotio totesi, vakuustalletusjärjestelmä, jota 80-luvulla inflaatio-olosuhteissa kritisoitiin hyvin paljon. Vakuustalletus oli 3—5 vuoteen kai suurin piirtein, ja katsottiin, että sen arvo laski. Kun asiat oli hoidettu, se vapautui, ja sitten haluttiin siitä päästä voimallisesti eroon. Tässä samassa salissa käytiin tästä vaiheesta erittäin tiukka keskustelu. Muistan erittäin hyvin, kuinka ed. Sirkka-Liisa Anttila puolusti tätä valiokunnan puheenjohtajana voimallisesti, että voidaan luottaa, että nämä hommat tulevat hoidetuiksi ilman tällaista järjestelmääkin.

Nyt on käynyt ilmi, että erikoisesti täällä eteläisimmässä Suomessa homma ei ole skulannutkaan sillä tavalla kuin oli odotettu. Parisataatuhatta hehtaaria on jäänyt hakkuualueita uudistamatta neljän metsäkeskuksen alueella, huom. vain neljän metsäkeskuksen alueella. Tämä on erittäinkin surullinen asia, että näin on asianlaita, elikkä tähän on ollut pakko reagoida. Nyt on reagoitu tällä tavalla, mutta sen reagoimisen täytyy olla itse tarkoituksen mukainen eli varsinaista ensisijaista tarkoitusta palveleva.

Minä kyllä hartaasti toivon, että eduskunta yksimielisesti päätyy tässä maksuttomuuteen myöskin metsänkäyttöilmoituksen osalta. Sillä tavalla perimmäinen metsän hävittämättömyyden periaate toteutuu. Suomihan, kun ed. Bremer äsken näitä historioita totesi, tämän perinteen, metsän hävittämättömyyden periaatteen, adoptoi Saksan käytännöstä ja lainsäädännöstä, jossa periaate oli hyväksytty jo viime vuosisadan alussa. Sieltä se perinne on siirtynyt suomalaiseen metsäkäytäntöön, ja minusta se on luovuttamaton. Metsä on meidän keskeinen ja tärkein omaisuutemme täällä pohjoisilla perukoilla. Huom., samoilla leveyspiireillä Pohjois-Amerikassa ja Siperiassa on tundraa.

Ed. K a l l i : Arvoisa puhemies! Oma ajatukseni kulkee aika paljon samaa latua kuin ed. Pulliaisen käyttöilmoituksen osalta, eli laissa on selkeästi sanottava, että käyttöilmoituksesta ei peritä maksua. Muuten maksuperustelaki asetuksen kautta johtaa siihen, että joudutaan perimistoimiin. Sen tähden myös itse toivon samalla tavalla, että valiokunnassa kyettäisiin suurella enemmistöllä, toivottavasti yksimielisesti, etenemään niin, että päätettäisiin palata ministeriön alkuperäiseen esitykseen, jota kuvataan lain perusteluissa. Lain perustelut ja lakitekstihän ovat ristiriidassa, niin kuin täällä useammassa puheenvuorossa on todettu.

Toinen asia, joka tähän liittyy, on velvollisuus tehdä taimikon perustamisilmoitus, jota vastustan. Minusta aikanaan laajalti on päädytty siihen, että kun jätetään käyttöilmoitus, jossa esitetään ne tavat, joilla metsää käsitellään, hakataan, joilla se uudistetaan ja varmistetaan taimikon syntyminen, on viranomaisen tehtävä, metsäkeskuksen tehtävä, varmistaa ja seurata, että taimikko sinne syntyy. Ellei synny, syntyy toimenpide, jolla sakotetaan tai asetetaan jopa vankeustuomio.

Se, miksi laiminlyöntejä taimikon perustamisen osalta on syntynyt, on toinen asia. Sen korjaamiseksi tarvitaan tietenkin houkuttimia. Yksi on metsätalouden kannattavuus. Toinen on jonkinlaiset porkkanat verotuksen osalta, joilla voitaisiin kiihdyttää kuntoon saattamista.

Taimikon perkausilmoitus kuitenkaan ei voisi johtaa rangaistuksiin. Se voisi ainoastaan johtaa siihen, että viranomainen tulee paikalle ja toteaa, että ei ole syntynyt edellytyksiä taimikon synty-

miselle, ja vasta sen jälkeen alkaa tämä prosessi edetä.

Velvollisuudella tehdä perustamisilmoitus periaatteessa ei saada aikaan muuta kuin turhaa byrokratiaa. Siksi itse ainakin haluan korostaa niitä toimenpiteitä, joilla voitaisiin innostaa sekä metsänomistajaa, metsänhoitoyhdistystä että myöskin metsäkeskuksen viranomaistehtävästä vastaavaa henkilöä toimimaan niin, että edistämisen osalta löytyisi valikoima hyviä keinoja, joilla metsänomistaja kokee, että hänen kannattaa hoitaa metsäänsä sillä tavalla, niin kuin hän käyttöilmoituksessa on vakuuttanut toimivansa niin, että moninaiskäyttö ja eri toimenpiteet, joita laki edellyttää, tulevat täytettyä.

Lain perusteluteksti ja pykälät ovat ristiriidassa toisiinsa nähden. Toivotaan, että eduskunta ja sen valiokunta kykenee palauttamaan ministeriön esittämän ajatuksen. Sen lisäksi toivottavasti taimikon perustamisilmoitusta ei tarvitse säätää vaan voidaan menetellä, niin kuin alkuperäisesti metsälain säätämisen osalta on edellytetty.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa herra puhemies! Metsänomistajat joutuvat maksamaan tulevaisuudessa oman metsänsä käytöstä, mikäli eduskunta hyväksyisi hallituksen nyt antaman lakiesityksen.

Metsänkäyttöilmoituksen maksullisuus ei saanut kannatusta metsäalan ammattilaisilta, ja kaikki metsäalan organisaatiot, jotka muutosesityksestä olivat lausunnon antaneet, vastustivat maksullisuutta. Metsänkäyttöilmoitus muuttuikin lakiesityksessä maksulliseksi rahaasiainvaliokunnan käsittelyn jälkeen. Maksullisuutta, kuten täällä kuultiin, perustellaan valtion maksuperustelailla, joka ohjaa metsäkeskusten toimintaa. Mutta kuten jo useampaan kertaan on todettu, metsänkäyttöilmoituksen maksullisuus tuntuu kyllä käsittämättömältä esitykseltä.

Voi myös ottaa vertailun tässä siinä mielessä, että kun teemme veroilmoituksen, meidän pitäisi siitäkin ilmoitusmaksu maksaa. En tiedä, ovatko nämä verrannollisia, mutta jos ajatellaan näin, että kun ilmoituksia annamme ja kun tämäkin on samantapainen, ei kai kukaan haluaisi, että veroilmoituksesta myöskään maksua maksettaisiin.

Puun tuotannon ja metsien monimuotoisuuden säilymisen turvaaminen metsälain avulla on koko kansan ja kansantalouden etu. On aivan perusteltua, että eduskunta muuttaisi nyt hallituksen esitystä, että metsänkäyttöilmoitus tulisi maksuttomaksi.

Mitä tulee vakuustalletusjärjestelmään, johon eräissä puheenvuoroissa viitattiin, aikanaan siitä luovuttiin. Varmasti päätös on tehty ja nyt eletään sen mukaan, mutta henkilökohtaisesti ainakin hyvin nuorena jo metsää omistaneena henkilönä koin, että vakuustalletusjärjestelmä omalla kohdallani oli erittäin hyvä ja turvasi sen, että metsä tuli kuntoon laitettua. En pitänyt sitä niinkään vahingollisena kuin eräät ovat pitäneet. Kyllä joitakin porkkanoita tarvitaan. Mikä järjestelmän nimi on, se on sitten asia erikseen.

Ed. Kuisma merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Jari K o s k i n e n : Arvoisa herra puhemies! Minä luulen ja toivon, että metsänkäyttöilmoituksen maksullisuudesta vallitsee niin maa- ja metsätalousvaliokunnassa kuin eduskunnassakin sama käsitys. Kukaan meistä ei halua, että siihen tulee ylimääräistä maksullisuutta, koska sille ei ole olemassa mitään perustetta.

Toinen asia onkin sitten vähän vaikeampi, taimikon perustamisilmoitus. Jos tiedetään, että on olemassa metsänhoitorästejä, niin jos taimikon perustamisilmoituksella voidaan rästejä poistaa, niin ehkä sitä kannattaisi miettiä. Ennemminkin miettisi tätä asiaa, kuin että palattaisiin takaisin vakuustalletuksiin. Kyllä vakuustalletukset ovat varmaan melko byrokraattinen muoto.

Mutta jos pitäydytään hallituksen esityksessä siinä, että taimikon perustamisilmoitusvelvollisuus säädetään, niin täytyy toivoa, että kun siitä aikanaan tarkemmin määrätään asetuksella, siitä tulee mahdollisimman helppo ja yksinkertainen. Minun mielestäni pelkkä puhelinsoitto metsäkeskukseen riittäisi ilmoittamaan siitä, että nyt taimikko on kunnossa ja tarkastajat voivat tulla sen katsomaan, koska hyväksi havaitsevat.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Metsälakien täytäntöönpanossa ja toteuttamisessa on tärkeätä seurannan järjestäminen. Tässä suhteessa metsänkäyttöilmoitukset ym. ovat hyvin tärkeitä, niin kuin metsälakikomiteassa ja metsälainsäädännössä on edellytettykin niiden merkitystä ja toimivuutta. Valtiovarainministeriö nyt vain tulkitsee niin, että ei ole ilmaisia ilmoituksia, vaan että niiden täytyy olla maksullisia. Tästä

johtuu se, että täytyy antaa hallituksen esitys eduskunnalle.

Tässä yhteydessä ei paljon tarvitse opposition lämmitellä, nimittäin hallituspuolueiden vastaavat maa- ja metsätalousvaliokunnassa ovat jo asiassa olleet yhteydessä ja pohtineet asiaa. Tulemme hallituksen esityksen muuttamaan sillä tavalla, että ilmoitus tulee maksuttomaksi. Eli metsäpoliittinen tavoite tulee tässä toteutumaan. Tässä ei nyt oppositio saavuta mitään suurta saavutusta, vaan tämä on hallituspuolueiden välttämätön näytös, että hallituksen esitys voidaan hoitaa toiseen uskoon valtiovarainministeriön takia.

Mutta ed. Vihriälään on ilo yhtyä. On positiivista kuulla, että hän kantaa Suomen kansantaloudesta, metsätalouden tulevaisuudesta ja työllisyydestä noin paljon huolta. Nimittäin vakuustalletusjärjestelmä oli mainettaan parempi, ja metsäteollisuus ja monet muut tekivät suuren virheen aikoinaan sen järjestelmän alas ajamiseksi. Vaikka eduskunnan valiokuntakäsittelyssä metsälakien yhteydessä loimme tällaisen poikkeusjärjestelmän, että aikaisempien laiminlyöntien tai merkittävien alojen uudistamisen kyseessä ollen voidaan määrätä tietty vakuustalletus, järjestelmää pitää ilmeisesti jatkossa kehittää niin, että meillä on pysyvämpi turva metsän uudistamiselle. On todella kansallinen häpeä ja suuri kansantaloudellinen vahinko siinä, mitä nyt satojentuhansien hehtaarien uudistamisen ja nuoren metsän kunnostuksen laiminlyönnin osalta on tehty. Tietysti tarvitaan muitakin toimia kuin vakuustalletusjärjestelmä.

Ed. M a l m : Talman, puhemies! I diskussionen om den här ändringen av skogslagen har samtliga, vad jag kan förstå, uttalat sig emot en åtgärd som skulle betyda att anmälan om användning av skog skulle vara avgiftsbelagd. Jag vill meddela att jag har samma uppfattning. Jag vill också konstatera att vi har tillsammans med ledamot Ola Rosendahl, medlem i jord- och skogsbruksutskottet, konstaterat att vi icke kan omfatta just den här utvecklingen och jag hoppas att jord- och skogsbruksutskottet för sin del skall kunna få till stånd en ändring som betyder att den här anmälan inte är avgiftsbelagd.

Puhemies! Kaikki puhujat ovat todenneet, että juuri metsänkäyttömaksu on väärä ja että lakia on sen osalta muutettava. Haluan ilmoittaa, että olen samaa mieltä. Haluan myös ilmoittaa, että maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsen ed. Rosendahlkin on samaa mieltä. Toivottavasti valiokunta nyt voi muuttaa lakia sillä tavalla, että se on puhujan mielipiteen mukaan.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Halusin nimenomaan niin, että ed. Rajamäki meidän valiokuntavastaavien puheenjohtajana toteaa sen, minkä hän äsken sanoi, enkä kiirehtinyt sitä toteamaan, koska minusta se on ainut järkevä tapa. On erinomaisen hienoa, että me siinä asiassa olemme täysin yksimielisiä.

Ed. Jari Koskiselle lähinnä kommentti, että oli aika ovela ajatus siinä, että taimikon perustamisilmoitus voitaisiin yksinkertaistaa näin pitkälle saakka ja toisaalta sillä operaatiolla estää vakuustalletusjärjestelmän palaaminen. Minusta tämä asia on nyt se erityinen asia, jossa valiokunnan mietintöä pitää hyvin tarkkaan miettiä ja pohdiskella ja katsoa, että me otamme tässä kansantaloudellisen vastuun, niin kuin ed. Rajamäki kommentoidessaan ed. Vihriälän äskeistä puheenvuoroa teki.

Ed. K a l l i : Arvoisa puhemies! Vakuustalletusjärjestelmä kuului siihen maailmaan, jolloin ei ollut nykyisen kaltaista metsälakia. Nykyisen kaltainen metsälaki lähtee siitä, että pitää tehdä käyttöilmoitus ja metsänomistaja sitoutuu siihen, mitä hän tulee tekemään metsän käytön jälkeen: Jos se päätyy päätehakkuuseen, hän tulee tekemään seuraavasti, jotta uusi metsä tulee syntymään, ja edelleen hän sitoutuu siihen, että hän hakkuun yhteydessä käsittelee metsäänsä niin, että metsän monimuotoisuus säilyy. Näin valtaosa, 80 prosenttia, metsänomistajista tekeekin. Se 20 prosenttia, joka lyö laimin tai jättää, ei vakuustalletuksesta eikä taimiston perustamisilmoituksesta muutu miksikään. Nykyinen laki lähtee siitä, että metsää pitää käsitellä ja ellei käsittele, viranomainen puuttuu asiaan, antaa sakkoa. Jos ei se tehoa, voidaan mennä jopa linnatuomioon asti.

Vakuustalletusjärjestelmä ei kuulu 1990-luvun loppupuolelle eikä ainakaan, kun siirrytään vuoteen 2000.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Minä olen kovin vaatimaton metsänomistaja. Sen verran juuri metsää omistan, että aukkoa on tehty joskus. Olen ihmetellyt sitä, en muista, mitkä olivat perusteet silloin, kun vakuustalletuksesta luovuttiin, mutta tiesin ihan varmasti, miten tulee asiassa käymään. Tietysti on sellaisia metsänomistajia, jotka tunnollisesti hoitavat asiansa ja

tehtävänsä, mutta jos vakuustalletusta ja tämän tyyppistä pakkoa ei ole, sellaisillakin, jotka suhtautuvat myötämielisesti aukoksi hakkaamaansa alueen uudelleen metsittämiseen, se tahtoo jäädä, koska siihen ei ole sellaisia varoja kuin vakuustalletus tuo mukanaan.

Kyllä minä olen henkilökohtaisesti sitä mieltä ja varmaan moni muukin, että niin inhottavalta kuin vakuustalletuksen maksaminen ja pankissa pitäminen tuntuikin, kyllä se joka tapauksessa varmisti sen, että tämä yhteiskunnan omaisuus, josta metsässä on kysymys, tuli hoidettua kaikilta osilta sillä tavalla kuin kuului. Toisin sanoen, jos siitä ei itse huolehtinut, sitä varten varat oli kuitenkin varattu. Olen sitä mieltä, että vakuustalletukseen, tuntuu sitten kuinka vaikealta hyvänsä ja oudolta hyvänsä 90-luvun loppupuolella, on palattava, jos meinataan sitä, että metsät metsitetään päätehakkuun jälkeen.

Mitä tulee ilmoitusmaksuun, se on tietenkin sellainen, oikea tai väärä, mutta sillä ei ole mitään perusteita. Se on kuin ilmasta tempaistu, enkä ymmärrä, kuinka tuollaisia esityksiä yleensä eduskuntaan tuodaan.

Ed. Jari K o s k i n e n : Arvoisa herra puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä kuin ed. Kalli, mitä tulee vakuustalletuksiin. Se ei ole enää tätä päivää. Jo nykyisenkin lain mukaan, jos joku jättää metsänsä uudistamatta, metsäkeskushan voi vielä suorittaa toimenpiteet ja aikanaan niitä ruvetaan perimään metsänomistajalta, että saadaan metsä uudistettua. Kun aikoinaan olin pankissa töissä, siellä pyöri kymmeniä vakuustalletustilejä, jotka pyörivät vain kaikkien muitten joukossa ja, voi sanoa, turhan panttina. Jos joitain järjestelmiä halutaan kehittää, ei ainakaan vakuustalletus ole hyvä asia. Siinä mielessä taimikon hoitoilmoitus, vai mikä se viralliselta nimeltään onkin, perustamisilmoitus, on parempi asia.

Mitä tulee ed. Pulliaiseen, kun hän totesi, että minulta oli ovela veto, en tiedä, oliko se kauhean ovela veto, mutta maalaisjärjellä ajatellen tuntuisi, että ei nyt paljon yksi puhelinsoitto maksaisi, jos ilmoittaa metsäkeskukselle, että nyt siellä on taimikkoa, tervetuloa katsomaan.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa puhemies! Vakuustalletuksessa on kysymys tavallaan ennalleensaattamisvakuudesta. Nyt kun se jätettiin pois, siellähän on, niin kuin ed. Kalli taisi todeta, noin 20 prosenttia vähän huonommin metsää hoitavia. Kun hakataan aukkoja, jätetään hoitamatta, jätetään vähän luonnonvaraan. Tarkkaa tietoa en ole onkinut, mutta lienee satojatuhansia hehtaareita Suomessa vajaatuottoisia metsiä, jotka ovat pusikoitumassa. Ongelma on tietysti niiden osalta, jotka eivät välitä metsästä vaan jättävät oman onnensa nojaan ja ryöstävät hyötypuun pois. Maapohja jääkin sitten muiden kontolle. Se on ongelma.

Välttämättä maapohjalla ei hyvin paljoa olekaan arvoa, koska taimikon teko, istuttaminen ja hoito määrättyyn vaiheeseen asti maksaa niin paljon, että maa ei tavallaan vastaa sitä. Siinä mielessä jonkinlainen maksu pitäisi periä jatkossakin tai pankkitakaus vaatia, koska nyt on nähty tulos, mihin on menty, vaikka se joidenkuiden mielestä ei olekaan tätä päivää. Aina heikoimpien lenkkien mukaanhan pitäisi rakentaa, jotta ei tulevaisuutta pilattaisi. Meidänhän pitää odottaa jatkossakin, että Suomi elää vielä puujalan varassa, ainakin yhden puujalan, jos ei useamman.

Ed. V i h r i ä l ä : Herra puhemies! Olen samaa mieltä ed. Kallin kanssa siitä, että 80 prosenttia metsänomistajista hoitaa metsälain säännösten mukaan metsäänsä ja tekee myös lain mukaiset ilmoitukset. Mutta nimenomaan, kuten edellisessä puheenvuorossa tuli myös esille, niiden kohdalla, jotka eivät heille kuuluvia velvoitteita hoida — se 20 prosenttia — tarvitaan jotakin porkkanaa tai piiskaa.

Jos vakuustalletus on niin huono nimi tai nimike, ettei sitä voi tänä päivänä ja ennen kaikkea 2000-luvulla enää ottaa käytäntöön, niin minusta tällaisesta kansantalouden kannalta näin merkittävästä asiasta pitää voida avoimesti keskustella ja nähdä se, että tarvitaan jokin järjestelmä, joka turvaa, että kaikki metsät tässä maassa kunnolla tulevat hoidetuiksi ja ennen kaikkea metsän kasvu tulee tulevaisuudessakin turvatuksi. Koska myös yhteiskunta panostaa metsätalouteen — sen pitääkin panostaa, sitä mieltä olen — pitää olla myös velvoitteita toisella puolen. Edelleen perustelen sitä, että tietenkin aika on muuttunut siitä, kun vakuustalletusjärjestelmä oli, mutta joka tapauksessa jotain vastaavaa tarvitaan nimenomaan heikoimpien turvaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys 249/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti puolustusvaliokuntaan.

12) Hallituksen esitys laeiksi valmisteverotuslain, arvonlisäverolain sekä Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 250/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Bremer: Arvoisa herra puhemies! Mikähän siinä on, että suomalaiset ovat raukkoja, tai oikeammin miksi enemmistö tässä salissa Suomen kansan edustajista on ressukoita, reppanoita pitämään Suomen puolta, puolustamaan ylpeästi Suomen identiteettiä, Suomen kansallisia etuja EU:n suuressa sulatusuunissa, jossa kaikki yritetään riisua mauttomiksi ja värittömiksi. Toiset hyväksyvät sen, toiset eivät missään tapauksessa.

Tilanne on sellainen, että äänestäjät tämän talon ulkopuolella ovat päässeet irti perinteisestä suomalaisesta alemmuudentunteesta ulkomaalaisten edessä. Suomalaiset jääkiekkoilijat eivät enää ruikuta, että mahdotontahan meidän on pärjätä suurvalloille tai edes Ruotsille, kun me valikoidumme vain viidestä miljoonasta ihmisestä ja nuo muut sadoista miljoonista, ruotsalaisetkin yli kahdeksasta miljoonasta. Minä itse olen ollut maajoukkueessa kuuntelemassa tällaista puhetta ennen maaotteluita, miten me voimme pärjätä, kun me valikoidumme niin pienestä joukosta. Tänä päivänä jääkiekkoilijamme voittavat suurempiaan mennen tullen, jopa maailman ykkössijan. Viimeksi autourheilijamme tekivät nyt samoin peräti kahdessa maailman kuninkuusluokassa.

Suomalaiset äänestäjät uskaltavat tänään taistella pystypäin suomalaisuuden eväillä paljon suurempien ulkomaiden parhaimmistoa vastaan ja vieläpä voittamaan, mutta tämän salin enemmistöä vaivaa vielä alemmuudentunne, sellainen anteeksipyytämisen mieliala, kun ulkomaan elävä tulee eteen ja vaatii. Siinä seisovat sitten tämän salin kiivaimmatkin EU-vastustajat ja alistuvat, että meidän kuitenkin on pakko hyväksyä EU:n vaatimukset ja säännöt ja direktiivit, muuten ne panevat meille uhkasakkoja ja meidän on joka tapauksessa taivuttava EU:n tahtoon. Siinä alistumisessa heitetään sitten Suomen identiteetin ja pärjäämisen tärkeimmät ehdot ja ominaispiirteet menemään. En ymmärrä ollenkaan, mikä tällainen meininki on. Tässä suhteessa Suomen etujen puolustamisessa EU:n sulatusuunissa tämän salin enemmistö on vanhakantainen anteeksipyytäjä eikä enää vastaa nuoren kansan kansainvälisyyttä ja taisteluvalmiutta puolustaa oman maansa etuja ja asemaa EU:n muiden jäsenmaiden joukossa.

Suomi on ihan virallisestikin julistettu EU:n kuuliaisimmaksi jäsenmaaksi direktiivien ja primäärilainsäädännön vaatimusten toteuttamisessa. (Välihuuto) — Ei se ole suinkaan mikään imartelun paikka. Päinvastoin se on tietyssä määrin häpeän paikka, osoitus omien kansallisten erityispiirteiden polkemisesta siinä EU:n sisäisessä kilpailussa, jossa jokainen EU:n jäsenmaista kynsin hampain puolustaa omaa kansallista identiteettiään.

EU on vaatinut luopumaan paljosta. Sitä se tekee, arvoisa puhemies, myös tässä käsitteillä olevassa lakiehdotuksessa. Suomi on kiltisti, kilteimmin kaikista, luopunut siinä, missä Saksa, Ranska, Englanti, Italia jne. ovat pitäneet puoliaan. Vuonna 72 EU primäärilainsäädännöllä teki pakolliseksi ajopiirturin raskaassa kalustossa. Tänä päivänä, jos menette Italiaan, huomaatte, että siellä on vaikka kuinka paljon raskasta kalustoa liikenteessä ilman ajopiirturia. Se on mielestäni hyvä esimerkki siitä, millä tavalla monessa EU:n jäsenmaassa sovelletaan direktiivejä ja vaatimuksia oman tarkoitusperän mukaisesti.

EU on jaellut sakkoja ja uhkasakkoja, mutta EU:n omista arvoistaan ylpeät jäsenkansat ovat viitanneet kintaalla EU:lle ja mieluummin ottaneet vastaan sakkomääräyksiä. Muistaakseni Saksa johtaa ihan selkeästi tätä uhmasakkotilastoa, Ranska hyvänä kakkosena. Siellä todella pidetään kiinni kansallisesta edusta. Suomi on tainnut uskaltaa vikistä EU:ta vastaan vain autoja alkoholiverotuksen kohdalla, siinäkin hyvin heikosti.

Nyt puhutaan kuitenkin ratkaisevasti tärkeämmästä kansallisesta edunvalvonnasta, niin kutsutun tax-free-kaupan lakkauttamisesta.

Suomi on EU:n kaukaisin kolkka, vieläpä ainoa merien taakse eristyvä kolkka siinä, missä Kreikka sentään on hyvin paljon lyhyemmän ja maantiematkan päässä EU:n suurista markkinoista. Meille suomalaisille yhteys Manner-Eurooppaan on suunnattoman paljon tärkeämpi pärjäämisen ehto, suorastaan elinehto, kuin yhdellekään toiselle EU-jäsenmaalle. Suomen kansalaisille eli sille väelle, joka meidät kaikki on tänne eduskuntaan edustajikseen valinnut, joustavat, riittävän tiheät ja kohtuuhintaiset matkustusyhteydet naapuri-Ruotsiin ja edelleen EU:n muihin keskuksiin ovat, etten sanoisi, elämää suurempi asia. Sen takaajana on tax-free-kauppa vesi- ja ilmateillä, laiva- ja lentoliikenteessä.

Ruotsin-laivojemme hieman yli 3 miljardin liikevaihdosta 2 miljardia tulee tax-free-myynnistä. Se on tavallisen kansan halpojen ulkomaanyhteyksien takaaja tässä maassa. Ilman sitä esimerkiksi laivamatkan hinta noussee nelin — viisinkertaiseksi. Siitä antaa oman todistuksensa lyhyt Englannin kanaalin yli kulkeva vain tunnin parin mittainen laivayhteys, joka on paljon kalliimpi kuin meidän 12—14 tunnin lauttamatkamme Tukholmaan.

Kikkailulla onnistumme nyt säilyttämään Etelä-Suomen tax-free-laivayhteyden Ruotsiin lisähinnalla, joka syntyy siitä, että Ahvenanmaa pääsee poimimaan mannersuomalaisten rusinoita pullasta, (Ed. Jansson: Ei ollenkaan!) käyttääkseni tällaista hyvin kansanomaista sanontaa, joka usein kuullaan salin vasemmalta laidalta. — Ei sinne Ahvenanmaalle poiketa ihan ilmaiseksi, ed. Jansson. Kyllä Ahvenanmaa tykkää tästä järjestelystä ja hyötyy, ja maksajana on tietysti suomalainen kuluttaja. Parempi se kuitenkin, kuin ettei sitä olisi ollenkaan. Se on Etelä-Suomen kansalaisten pelastus tässä liikenneyhteydessä.

Pääministerimme ja muiden ministeriemme ilmoitukset yrityksistä taivutella Ruotsin valtiota mukaan tukemaan taloudellisesti lauttayhteyksiä, jotta ne säilyisivät kohtuuhintaisina ilman tax-free-myyntiä, on mielestäni saivartelua. Miksi Ruotsi lähtisi tukemaan halpoja yhteyksiä suomalaisille? Eihän se ole ruotsalaisten ongelma vaan ensi sijassa suomalaisten. Ruotsillahan on silta, kiinteä silta ja maantieyhteys, Manner-Eurooppaan ja EU:n suurille markkinoille. Ainoastaan Suomi on se, joka tarvitsee merten ylitystä.

EU:n tax-free-myynnin lopettamispäätös on todellinen haitta vain suomalaisille. EU:n muille jäsenmaille se on vain kaupan yhdenmukaistamisen asia maissa, joissa tax-free-myynnillä on vain muodollinen merkitys. Suomelle se sitä vastoin on kansallinen ykkösasia. Tässä on se kohta, jossa Suomen, tämän eduskunnan, joka on Suomen kansan edustaja, pitäisi uskaltaa lyödä päättäväisesti nyrkkiä pöytään EU:lle ja sanoa Suomen kansan puolesta: Se ei käy! Tulkoon uhkasakkoja, vaikkapa sakko, mutta sen verran pitää olla selkärankaa, että uskalletaan sanoa ei EU:lle silloin, kun se on meille ykkösasia.

Ed. M a l m : Talman, puhemies! Då regeringen nu avger propositionen om att slopa skattefriheten vid resor mellan EU:s medlemsländer, så måste vi dessvärre konstatera att den debatten är avslutad. Det är föga lönande att längre diskutera huruvida vi skall fortsätta eller om vi kan fortsätta med taxfreehandeln eller inte. Nu har vi att inrikta oss på att lösa problemen för de regioner som drabbas. Och i vårt land är det Kvarkentrafiken som får dödsstöten om inte specialåtgärder vidtas.

Kun hallitus nyt antaa esityksen verovapaan myynnin poistamisesta EU:n jäsenmaiden välillä, on todettava, että keskustelu sen osalta on päättynyt. Nyt meidän on keskityttävä tästä kärsivien alueiden ongelmien ratkaisemiseen. Suomessa Merenkurkun liikenne saa kuoliniskun, ellei erityisiin toimenpiteisiin ryhdytä.

Färjtrafiken över Kvarken har utvecklats till en väsentlig del av infrastrukturen mellan Finland och Sverige. Den har blivit ett livsvillkor för näringslivet. Passagerartrafiken är livlig. Den är en viktig del i samarbetet mellan regionerna i Mittnorden.

Det är oacceptabelt att kommunikationerna i en region drabbas så hårt av ett allmänt EU-beslut. Om inte marknadskrafterna förmår upprätthålla trafiken över Kvarken, så måste samhället gå in med stöd i någon form. Och det brådskar med synliga beslut, eftersom det företag som nu bedriver trafiken fattat beslut om att verksamheten för deras del avslutas när taxfreemöjligheterna slopas den sista juni 1999.

Merenkurkun lauttaliikenne on kehittynyt olennaiseksi infrastruktuurin osaksi Suomen ja Ruotsin välillä. Siitä on tullut elinkeinoelämän elinehto. Matkustajaliikenne on vilkasta. Se on tärkeä osa Pohjoismaiden keskialueiden yhteistyötä. Ei voida mitenkään hyväksyä, että jonkin alueen liikenneyhteydet kärsivät näin voimakkaasti yleisen EU-päätöksen seurauksena.

Jos markkinavoimat eivät kykene ylläpitämää liikennettä Merenkurkun yli, on yhteiskunnan tehtävä antaa tukea. Näkyvillä päätöksillä on kiire, koska yritys, joka nyt harjoittaa liikennettä, on tehnyt päätöksen, että toiminta heidän osaltaan päättyy, kun tax-free-myynti poistuu kesäkuun viimeinen päivä 1999.

Svenska riksdagsgruppen har under diskussionens gång ansett att samhället måste taga sitt ansvar för Kvarkentrafiken om taxfreemöjligheterna upphör. Vi påyrkade under regeringens budgetmangling i augusti att anslag skulle intas i nästa års budget för att trafiken inte skall avbrytas från den 1 juli 1999. Övriga i regeringen ansåg då att det krävdes ytterligare utredningar innan beslut fattas.

Enligt den information statsutskottets trafikdelegation fått i samband med hörande av sakkunniga om nästa års budget, så har frågan avancerat avsevärt sedan budgetmanglingen. Det finns konkreta planer på att ett särskilt företag övertar trafiken över Kvarken från den 1 juli nästa år. Enligt de ekonomiska beräkningar, som föreligger, kommer det dock att krävas en samhällsinsats på cirka 10 miljoner mark för att trafiken skall kunna upprätthållas.

Puhemies! Ruotsalainen eduskuntaryhmä on keskustelun aikana ollut sitä mieltä, että yhteiskunnan on otettava vastuunsa Merenkurkun liikenteestä, jos tax-free-myynti päättyy. Vaadimme hallituksen budjettiriihessä elokuussa, että ensi vuoden talousarvioon otettaisiin määräraha, jotta liikenne ei keskeytyisi heinäkuun 1 päivä 1999. Hallituksen muut jäsenet olivat sitä mieltä, että tarvitaan lisätutkimuksia, ennen kuin päätös voidaan tehdä.

Sen tiedon mukaan, jonka valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto sai asiantuntijakuulemisessa ensi vuoden talousarviosta, asia on edennyt huomattavasti budjettiriihen ajoista. On konkreettisia suunnitelmia erityisestä yrityksestä, joka ottaa hoitaakseen Merenkurkun liikenteen heinäkuun 1 päivä ensi vuonna. Käsillä olevan taloudellisen arvion mukaan tarvittava yhteiskunnan panos on kuitenkin noin 10 miljoonaa markkaa, jotta liikennettä voitaisiin ylläpitää.

Svenska riksdagsgruppen anser att det nu finns tillräckligt med underlag för att riksdagen skall besluta att det i budgeten för nästa år upptas medel för ändamålet. Vi har den uppfattningen att Finland skall ta det första steget när det gäller anslag för upprätthållande av den infrastruktur som Kvarkentrafiken innebär. Vi anser inte att det finns orsak att vänta på ett beslut från Sveriges sida.

Vi har med tillfredsställelse mottagit beskedet om att olika ministrar diskuterar frågan med sina svenska kolleger under Nordiska rådets möte i Oslo. Vi hoppas att de diskussionerna skall föra frågan framåt.

I riksdagen finns i dag två finansmotioner med förslag om statligt stöd för Kvarkentrafiken och de har undertecknats av över 100 riksdagsmän. Vi anser att det nu är fråga om konkret handlande från riksdagens sida. Det gäller att anslå medel så att trafiken kan fortsätta.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä on sitä mieltä, että nyt on tarpeeksi perusteita, jotta eduskunta ensi vuoden talousarviossa voi varata varoja tähän tarkoitukseen. Meillä on se käsitys, että Suomen on otettava ensimmäinen askel Merenkurkun kaltaisen infrastruktuurin ylläpitämiseksi. Ei ole mitään syytä odottaa Ruotsin päätöstä.

Olemme tyytyväisyydellä ottaneet vastaan tiedon siitä, että eri ministerit, muun muassa pääministeri, ovat keskustelleet kysymyksestä ruotsalaisten kollegojensa kanssa Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa Oslossa. Toivomme, että nämä keskustelut vievät asiaa eteenpäin.

Eduskunnassa on kaksi talousarvioaloitetta, joissa ehdotetaan valtiollista tukea Merenkurkun liikenteelle. Yli sata kansanedustajaa on allekirjoittanut ne. Olemme sitä mieltä, että nyt tarvitaan eduskunnan konkreettisia toimia. On myönnettävä varoja, jotta liikenne voi jatkua.

Ed. J a n s s o n : Herr talman, arvoisa puhemies! I anslutning till denna proposition skall jag uppehålla mig i korthet kring tre frågor: Hur denna situation uppkommit där vi befinner oss, dvs. litet i stil med vad kollegan Bremer nämnde, vad EU-ordningen betyder och vad jag tror att händer härnäst.

Puhemies! Aion puhua kolmesta asiasta lyhyesti: siitä, miten tähän on tultu, siinä sävyssä, jota kollega ed. Bremer käytti; siitä, mitä tämä tarkoittaa meille, siis Suomelle ja Ahvenanmaallekin; sekä mitä uskon, että tämän jälkeen tapahtuu.

Nimittäin kun Suomi neuvotteli liittymisestä Euroopan unioniin, vuonna 93 periaatteessa, Suomelle tärkeiden merikuljetusyhteyksien turvaamiseksi pyrittiin saamaan poikkeus, joka olisi

oikeuttanut Suomen jatkamaan verotonta myyntiä vielä mainitun määräajan jälkeenkin. Näin tapahtui. Tämä oli mukana Suomen positio-paperissa. Unioni ei kuitenkaan suostunut tähän.

Suomen liittymisasiakirjaan liitettiin kuitenkin niin kutsuttu yhteinen julistus, jossa tunnustettiin Suomen maantieteellisestä asemasta ja ilmasto-olosuhteista aiheutuva meriyhteyksien tärkeys ja sovittiin, että Suomen meriyhteyksiin muun unionin kanssa on kiinnitettävä asianmukaista huomiota yhteisön asiaa koskevissa aloitteissa muun muassa kehitettäessä Euroopan laajuisia liikennehankkeita Pohjois-Euroopassa. Tämä oli se tausta.

Näin ollen Suomi hyväksyi unioniin liittyessään myös verottoman myynnin lakkaamista koskevat direktiivien säännökset, jotka olivat toki syntyneet aiemmin kuin Suomi liittyi EU:hun. Mutta ei se tähän loppunutkaan, vaan liittyminen tehtiin niillä järjestelyillä, jotka seuraavat niin kutsutun Ahvenanmaan pöytäkirjan artikloista, etupäässä artiklasta n:o 2.

När Finland alltså förhandlade om medlemskap i dåvarande EG, därefter EU, så förhöll man sig på två sätt till de ärenden som nu är föremål för reglering i regeringens proposition. Det första gällde förslaget om att Åland skulle lämnas utanför EG:s skatteområde både beträffande direkt och indirekt beskattning, dvs. helt och hållet utanför skatteunionen. Unionen gick bara med på den indirekta beskattningen, dvs. att den indirekta beskattningen skulle undantas.

Det andra var att hela landet, hela territoriet Finland som sådant, skulle beviljas undantag från förbudet mot skattefri försäljning, dvs. att skattefri försäljning i sjö- och lufttrafik skulle upphöra enligt dåvarande planer nästa år, alltså den 1 juli 1999 och de planerna står ju fast. Då kan man fråga sig hur detta var möjligt, hur kunde man komma till ett sådant här resultat, när i fråga om Åland kommissionen sade nej till de andra undantagen beträffande indirekt beskattning och i fråga om hela Finland sade nej till undantag för skattefri försäljning. Detta var läget och situationen var, som sagt, minst sagt besvärlig på hösten 1993.

Ja, man kan uttrycka saken på det sättet att för Finland, som jag nämnde, som ville att Åland skulle lämnas utanför gemenskapens skatteområde, var det lätt att driva kravet på fortsatt skattefri försäljning i flyg- och fartygstrafiken till och från Åland också efter juli nästa år just därför, att Finland självt hade försökt förhandla sig fram till ett sådant undantag för hela landet för att trygga de för Finland så viktiga sjötransporterna.

Kommissionen och därmed unionen gick inte med på detta men till Finlands anslutningsakt fogades en så kallad gemensam deklaration, där vikten av landets sjöförbindelser med tanke på det geografiska läget och klimatförhållandena erkändes och där det beslutades att Finlands sjöförbindelser till den övriga unionen skulle ägnas särskild uppmärksamhet i samband med initiativ som gäller gemenskapsärenden, t.ex. när man utvecklar sådana trafikprojekt i norra Europa som omspänner hela vår kontinent.

Alltså, beträffande Åland och Finlands krav gick man med på denna lösning. Hur kunde det då komma sig att unionen gick med på denna lösning för Ålands del, för en del av territoriet? Jo, förklaringen är den att unionen kände igen sig, så att säga. Inom dåvarande EG, nuvarande EU, fanns ett otal territorier med liknande arrangemang som Åland. Jag kan nämna dem nu för protokollets skull. Det är kanske inte så lätt att stenografera dem, men de är åtminstone Helgoland, Büsingen, Ceuta, Melilla, Kanarieöarna, Livigno, Campione d'Italia, de italienska vattnen av Luganosjön och berget Athos i Grekland inte att förglömma. Men den närmaste förebilden för lösningen fann man i Frankrikes utomeuropeiska departement, vilka såsom Åland uttryckligen utgör undantag från EG:s mervärdesskatte- och punktskattedirektiv. Så att den här var lösningen. När Finland sålunda gick med i EU så gjorde man det åtföljd av protokoll nr 2 om Åland, där dessa permanenta undantag ingår.

Voidaan totta kai kysyä sitten, miksi. Esimerkiksi ulkoasiainvaliokunta lausunnossaan liittymisasiakirjasta tai EY-lakiesityksestä kirjoitti, että Ahvenanmaan protokolla ja pysyvät poikkeukset EY:n arvonlisäverodirektiiveistä tarkoittavat ei ainoastaan sitä, että kuljetukset Ahvenanmaalta ja Ahvenanmaalle voivat jatkua halvallakin, vaan myös että tällainen poikkeus on hyödyllinen ja tarpeellinen koko Suomen kuljetustaloudelle. Näin on toki. Siis Ahvenanmaata koskeva protokolla ei koske ainoastaan Ahvenanmaata vaan koko Suomea — se on aivan selvä asia — mutta koko Suomea niillä rajoituksilla, jotka seuraavat maantieteellisistä olosuhteistamme. Se on aivan oikein, kuten kollega ed. Malm sanoi. Tämä koskee nyt Etelä-Suomea, mutta toisaalta me emme Ahvenanmaalla voi

sille mitään, että Ahvenanmaa on siellä, missä se on. Jos Ahvenanmaa olisi vaikka Vaasan ulkopuolella, samanlainen järjestelmä olisi voimassa.

Mitä tästä seuraa? Näimme jo, että suuroperaattorit Viking Line ja Silja Line ovat päättäneet aikatauluistaan jo ensi kesän liikenteeseen. Silja on päättänyt, että myöskin Helsinki — Tukholma-laivat poikkeavat Maarianhaminaan. Viking Line on totta kai päättänyt, mutta ei ole vielä ilmoittanut, mitä se yhtiö tekee. Ahvenanmaalla valmistaudutaan ja on pitkän aikaa niin tehty rakentamalla uusi ulkosatama, jotta liikenne sujuisi nopeasti.

Totta kai tiedämme, kuten on mainittu, että jonkun täytyy maksaa tästä. Ahvenanmaa toivottavasti hyötyy kuten Suomikin, mutta kyllä Ahvenanmaan sekä luonto, ympäristö että kansa maksavat tästä. Kyllä se rasittaa luontoa ja ympäristöä aika lailla, kun tällaiset jumbojetit, jumbolautat, liikennöivät niin arassa ympäristössä ja saaristossa kuin se, mutta tässä on se hinta.

Mitä tämän jälkeen tapahtuu? Kun pisteverot pikkuhiljaa harmonisoidaan 2004—2005, tax-free-liikenteen merkitys vähenee. Jäljelle jää ilmeisesti ainoastaan arvonlisävero näille tuotteille, jotka nyt ovat tax-free-kaupan piirissä. Elikkä kehitys menee vääjäämättä siihen suuntaan, että vielä pärjätään 6—7 vuotta, mutta sen jälkeen todellisuus tulee vastaan.

Sen takia, rouva puhemies, haluan todella, että valiokunta, ilmeisesti valtiovarainvaliokunnan verojaosto, perehtyy tarkoin tähän — miksi tähän on tultu, mitä se on tarkoittanut ja mihin tämä vie — ja jaosto myöskin tämän yhteydessä ajattelee merenkulun ja ilmaliikenteen tulevaisuutta vähän laajemminkin. Siinä jaostossa on toisenlaisetkin esitykset tältä alalta. Toivon, että ne voitaisiin käsitellä, ei ehkä samassa yhteydessä mutta tiiviissä kosketuksessa keskenään.

Fru talman! Det här är en uppenbart viktig lag och den är så pass viktig att eventuellt borde den ha underkastats en sådan behandling, som 28 § självstyrelselagen för Åland föreskriver, men myndigheter har däremot uttalat sig om propositionen och självfallet tillstyrkt ett godkännande av den.

Att det sedan finns helt andra problem i handeln mellan fastlandet och Åland till följd av skattegränserna mellan Åland och det övriga EU är en sak, som visserligen skall behandlas i lagstiftningen, men inte i detta sammanhang. Problem har vi kvar och dem får vi dras med och det gör att kostnadsnivån på Åland är högre än vad den annars skulle vara, så med fördelar följer alltid nackdelar och dem får vi försöka bära så gott det går.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Bremer oli aivan oikeassa, kun hän sanoi, että me olemme alistujia Euroopan unionin suuntaan. Olen sen moneen kertaan sanonut, ja jokainen sen on tietysti nähnyt. Mehän olemme tunnollisia sopimusten ja säädösten noudattajia, liian tunnollisia.

Toisaalta kuitenkin tulee mieleen, miksi pitää yllä sellaista yhteisöä, jossa sen jäsenet eivät noudata yhteisesti tehtyjä sopimuksia, jossa tietyllä tavalla ja pitkässä juoksussa anarkian annetaan haudata laillisuus alleen, niin kuin Euroopan unionissa varmaan pitkässä juoksussa tapahtuu, kun yhä enemmän livetään niistä sopimuksista ja säännöksistä, mitä yhteisesti on luotu.

Mitä tulee Ahvenanmaahan, niin hiukan ed. Bremerin puheenvuoroa täydentäen on todettava, että Ahvenanmaa tietenkin syö lihat kupista, rusinat pullista ja lohet merestä. Sehän on nähty. Kaiken lisäksi me muutaman sata miljoonaa markkaa vuodessa vielä heidän yltäkylläisyyttään tehostetaan ja avustetaan rahallisella avustuksella täältä Suomesta.

Tämän lain yhteydessä tietysti voidaan olla ehkä tyytyväisiäkin siitä, että hetkellisesti on positiivinenkin vaikutus. Ahvenmaa ei tee mitään ilmaiseksi. Jos Suomelle on verotussäännöksistä jotakin hyötyä, niin Ahvenanmaa kiskoo ne Suomelta kolminkertaisesti lyhyessä ajassa. Ahvenanmaasta ei ole koskaan ollut Kanta-Suomelle mitään hyötyä, eikä tämä tule miksikään, rouva puhemies, muuttumaan. Ed. Jansson tietää sen varsin hyvin itsekin.

Ed. Jansson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuluu tyyliini vastata, kun kollega ed. Aittoniemi puhuu ystävällisesti vaalipiiristäni.

Toistan vain sen, että sen jälkeen kun Suomen hallitus, joka neuvotteli, totta kai, koko maan puolesta, oli pyytänyt ja vaatinut, että verovapaa myynti saa jatkua koko Suomessa, komissio, kun se kovasydäminen on, sanoi ei. Jos Suomi ei olisi pelannut Ahvenanmaa-korttiaan, se olisi ollut typerää. Minkähän ihmeen takia Suomi ei olisi

niin tehnyt, kun niin on tehnyt Portugali, Espanja, Iso-Britannia, Saksa, Kreikka, Italia. Meinasin jopa sanoa Sveitsi, mutta se ei kuulu tähän, koska ainoastaan italialaiset alueet kuuluvat verovapauden piiriin. Eli muunlainen hallitus ei ole kuviteltavissa. Muistutan vain, että nämä neuvottelut Ahon hallitus hoiti menestyksellisesti ja ed. Aittoniemen kannattamana.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Kun EU-jäsenyysneuvotteluja käytiin viime vaalikauden aikana, olin Suomen neuvotteluministeriryhmän jäsen ja näissä asioissa jouduin olemaan aika paljon mukana. Muistan hyvin ne taistelut, kun käytiin kahta vastakkaista taistelua. Toisaalta haluttiin säilyttää alkoholin tuontirajat niin tiukkoina kuin mahdollista ja samanaikaisesti haluttiin säilyttää verovapaa alkoholimyynti laivoilla.

Brysselin komission edustajat, joiden kanssa itsekin näistä asioista muutaman kerran keskustelin, eivät ymmärtäneet tällaista, että toisaalta halutaan verovapaus säilyttää ja toisaalta halutaan tuontirajat pitää kauhean tiukkoina.

Niin kuin ed. Jansson totesi, edellinen hallitus onnistui tässä sillä tavalla, että löytyi tämä Ahvenanmaa-kortti niin sanotusti ja toisaalta yksityishenkilöiden alkoholin tuontirajat saatiin säilyttää melko korkeina melko pitkään.

Kaikki kuitenkin on muuttumassa. Ehkä verovapaa myynti nyt ei. Muuttuuhan se, poistuu se, mutta järjestely on nyt olemassa ja tässä rakennetaan tätä järjestelmää. Yksityishenkilöiden tuontirajojen osalta ei mitään järjestelmää löydy, jolla voitaisiin olemattomilla EU:n sisärajoilla pitää sellaista säädösjärjestelmää kuin meillä nyt on. Muutaman vuoden kuluttua käytännössä yksityishenkilöiden viinantuonti vapautuu niin, että saa rekkakuorman lähes tuoda jokainen niin usein, kuin ehtii, kunhan sen omaan tarkoitukseensa suo. Ainahan voi sanoa, että on nimipäivä tai syntymäpäivä tai hääpäivä tai isänpäivä ja äitienpäivä tai jotakin muuta. Tätä kautta tilanne siis ryöstäytyy käsistä muutaman vuoden kuluttua.

Tästä nykyinen hallitus ei ole huolissaan juurikaan. Eikä ollut edellinenkään hallitus kovin paljon, paitsi valtiovarainministeriö sen tähden, että nähtiin, että alkoholipolitiikan tällainen muutos romuttaa erittäin vahvasti valtiontaloutta. Kun tuonti vapautuu, verotulot ja muut alkoholin myynnistä saatavat tulot romahtavat, kulutus kasvaa ja haitat kasvavat ja sitä kautta yhteiskunnan lasku suurenee.

Paljon paljon suuremman huolen jo edellinen hallitus, erityisesti ministeri Norrback, kantoi verovapaan myynnin säilymisestä. Siitä istuttiin monet monet palaverit. Näyttää siltä, että nykyinenkin hallitus suuren tarmonsa on kohdistanut juuri tähän kysymykseen, että laivat kulkisivat edelleen Suomen ja Ruotsin välillä viinan voimalla. Matkaliput lähes nollaan ja sitten vain kansa juomaan viinaa ja vähän tupakkaa polttelemaan! Joku ostaa ehkä suklaata ja karamelliakin, joka kuitenkin on laivoilla suunnilleen saman hintaista kuin mantereella. (Ed. Aittoniemi: Mitä muuta siellä voi tehdä?) — Eipä laivoilla paljon muutakaan voi tehdä, se on totta, mutta se into, millä tätä asiaa on hoidettu, on mielestäni aivan käsittämätöntä.

Miksi laivojen pitää kulkea tuota väliä edestakaisin, monet komeat laivat päivittäin? Siksikö vain, että ihmiset saavat siellä halpaa viinaa ryyppätä ja sitä kautta laivayhtiöt lihottavat budjettejaan ja pitävät matkaliput halpoina? Mielestäni olisi tervettä, että matkasta maksettaisiin se hinta, mikä sisämaassakin junamatkoista, lentomatkoista ja bussimatkoista maksetaan. Asiallinen liikennöinti tapahtuisi tämän varassa eikä keinotekoisesti viinan voimalla, niin kuin nyt tapahtuu. Tämä on sairas menettely. Ei tämä ansaitse mitään puolustusta.

Laivat, jotka lähes turhaan seilaavat, saastuttavat luontoa, aiheuttavat aaltoja ja pärskeitä, jotka aiheuttavat linnuille ja muulle elinympäristölle jatkuvasti haittaa. Ryyppääminen siellä lisää alkoholin kulutusta, josta tulot jäävät kokonaan valtiolle saamatta, hyödyttävät vain laivayhtiöitä. Siellä pidetään työvoimaa, joka ei välttämättä ole Suomeen veroja maksavaa, eli työllisyyden kannalta sen merkitys on erittäin vähäinen.

Tämä järjestelmä vinouttaa kilpailua sillä tavalla, että nyt viedään erilaisia seminaareja ja muita tapahtumia laivoille eikä niitä pidetä mannermaalla kylpylöissä, ravintoloissa, hotelleissa, koulutuskeskuksissa, joissa ne työllistäisivät suomalaisia ja joissa ne toisivat kuntiin verotuloja, toisivat liiketoimintaa, josta hyötyisi koko kansantalous, nimenomaan suomalainen kansantalous. Tätä kilpailua vinouttaa viinalla kulkeva laivaliikenne merellä, jota hallitus puolustaa kuin viimeistä päivää elettäisiin. Hämmästelen tätä. Toisaalta verotuloja menetetään jatkuvasti, kun näin tapahtuu, moninkertaisesti jopa. Työntekijöiden palkoista maksettavia veroja menetetään laivayhtiöitten osalta, ja tietysti alkoholivero jää saamatta. Tämä vinouttaa kilpailua.

Tämä ei edistä sitä todellista yhteismarkkinoitten toteutumista ja kehitystä, mikä on Euroopan unionin tavoite. Tässä on syvä ristiriita sen idean kanssa, joka on Euroopan unionin yhteismarkkinoissa, kun pidetään kiinni verovapaasta myynnistä, jota kaikin mahdollisin keinoin ja konstein, laillisin ja laittomin ja porsaanreikiä etsien, pyritään ylläpitämään.

Mielestäni tässä pitäisi nyt eduskunnan ottaa rohkeasti ote ja panna laivaliikenne siihen asemaan kuin on mantereella toimivien ravintoloiden ja erilaisten liiketoimintojen tilanne. Näin ollen tulisi lopettaa tämä peli ja jättää Ahvenanmaakin hoitamaan omat asiansa normaaliverotuksen kautta eikä kiertämällä tällä tavalla. Tämä lainsäädäntö pitäisi muuttaa perin pohjin ja mennä tältä osin mielestäni ihan hyvään EU-malliin.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä on ainoa kerta — ja se silloin myös myönnettiin — kun Ahvenanmaa ja ed. Jansson voi Euroopan unionin Suomea koskevan historian aikana kerskailla jollakin Ahvenanmaa-kortilla, josta olisi jotakin hyötyä tälle valtakunnalle. Mutta se on hyvin lyhytaikainen kortti. Pitkässä juoksussa nähdään, että tämä kortti tulee Suomelle kalliiksi, sillä ahvenanmaalaiset eivät anna suomalaisille, kantavaltakunnalle, yhtään mitään ilmaiseksi. Kaikesta he rokottavat tavalla tai toisella moninkertaisesti. Ne ovat toki tälläkin hetkellä nähtävissä, millä tavalla rokottaminen tapahtuu, mutta ne eivät ole tässä kahden minuutin aikana selvitettävissä. Ed. Jansson tietää, suunnitelmat ovat ihan selkeät. Tämä kortti on hyvin kallis Suomelle, mutta silloin kun ed. Jansson tuo esille sellaisen asian tässä lainsäädännössä, niin totta kai se myöntää täytyy oikein syvään kumarrellen, että näinhän se on, mutta kallis kortti tämä Ahvenanmaa-kortti.

Ed. J a n s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Riippuu ilmeisesti siitä, miten lasketaan. Jos kalliilla tarkoitetaan rahoissa laskettavaa suuruutta, tämmöinen se suurin piirtein on. Kun Ahvenanmaan veronmaksajat, fyysiset henkilöt ja oikeushenkilöt, kaikki maksavat veronsa ja maksunsa, kuten kaikki muutkin Suomen kansalaiset, valtiolle, (Ed. Aittonimi: Me maksamme 400 miljoonaa lisää!) ed. Aittoniemi, ja jos nyt sanotaan, että vuosittain se summa, mikä Ahvenanmaalta maksetaan valtiolle, on 100 jotain, (Ed. Aittoniemi: Ei sieltä makseta mitään!) 100 euroa tai 100 miljardia, miten vain, niin tästä summasta hallitus maksaa itsehallintolain pykälien perusteella Ahvenanmaalle noin 73. (Ed. Aittoniemi: Miljardin se maksaa!) Siis sadasta tänne 73 takaisin. En näin ymmärrä, miten Ahvenanmaa voisi olla niin kallis koko maalle. Päinvastoin tulee jatkuvasti selvityksiä, joiden perusteella Suomessa on viisi aluetta, jotka pärjäävät, ja yksi niistä on Ahvenanmaa.

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Kaksi minuuttia on varmasti aivan liian lyhyt aika lääkärillekin selvittää ed. Aittoniemen Ahvenanmaa-traumaa. En edes yritä sitä.

Itse ihmettelen tekopyhyyttä tai epäjohdonmukaisuutta, joka ilmeni ed. Kankaanniemen puheenvuorossa. Hän toisaalta toteaa kannattavansa tiukkaa, ehdotonta alkoholisäännöstelyä. Toisaalta hän toteaa, että alkoholin tuonti joka tapauksessa vapautuu viiden kuuden vuoden kuluttua, jolloin voidaan tuoda, niin kuin hän sanoi, vaikka rekkalastillisia tiettyihin merkkipäiviin.

Eikö silloin ole, ed. Kankaanniemi, hyvä, että siinä on edes sellainen välivaihe, että jostain saa hiukan vapaammin? Sehän olisi valtava kulttuurisokki ja hyvin traumaattinen kokemus suomalaisille, jos tiukasta säännöstelystä joka tapauksessa mennäänkin täyteen vapauteen, niin kuin EU-jäsenmaiden kesken nyt jo on. Onhan hyvä, että siinä on välivaihe, jossa voi edes laivalla käydä totuttautumassa tähän melko vapaaseen alkoholin saantiin. Sitä paitsi, ed. Kankaanniemi, laivat eivät seilaa viinan voimalla. Tax-free-kauppa ei ole pelkästään viinakauppaa. Siellä on paljon muutakin tax-freen alaista kauppaa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Bremerillä on kovin vaihtelevat mielipiteet. Äsken hän juuri puheenvuorossaan totesi, kuinka Ahvenanmaa syö Suomen pullasta rusinat. Nyt hän väittää, että ed. Aittoniemellä on Ahvenanmaa-trauma. Onhan se nyt omituista.

Entäs sitten ed. Jansson? Muistatteko sen kirjallisen kysymyksen, kun minä tein muutamia kuukausia sitten, jossa laskettiin selkeästi, että Kanta-Suomi maksaa esimerkiksi 94 vuonna lähes 400 miljoonaa markkaa enemmän Ahvenanmaan suuntaan kuin sieltä tulee tänne meille päin. Toisin sanoen te elätte kullassa ja hyvinvoinnissa ja siitä huolimatta tämä tyhmä valtakunta maksaa teille mahdottomia summia, syytää teille rahaa. Ja te viette kaiken lisäksi vielä lohet meidän merestämme ja rusinat pullasta ja lihat kupista, niin johan on kohtuutonta, kun ette

edes tunnusta. Tunnustaisitte, kuinka asia on. Olisi parempi mieli tässä muilla — tyhmillä suomalaisilla.

Ed. Jansson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En tiedä, olemmeko nyt enää asiassa, (Ed. Aittoniemi: Ei pitkään aikaan!) mutta tähän vastaan mielelläni.

En tiedä, miten lohet liittyvät tähän. (Ed. Aittoniemi: Pienet tirrit pääsevät läpi!) Mitä rusinoiden syömiseen tulee, niin kyllä ahvenanmaalaiset tietääkseni itse maksavat omat rusinansa, koska heillä on kovan työn tuloksena varaa sellaiseen.

Mitä tulee kirjalliseen kysymykseen, jonka muistan oikein hyvin, niin samana päivänä minäkin laadin kirjallisen kysymyksen ja kysyin ministeri Niinistöltä, joka on poistunut täältä, oliko vastaus ed. Aittoniemelle paikkansa pitävä, ja vastaus oli, ettei ollut, vaan sen tuloksena on laadittu nyt selvitys siitä, miten nämä rahavirrat oikeastaan käyvät.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Bremer näki ristiriitaa minun puheessani. Siinä ei ollut kyllä pienintäkään ristiriitaa, mutta ed. Bremerin puheessa oli kyllä oikein emäristiriita, jos näin voi sanoa. Hänen vertailuunsa siitä, hitaasti vai nopeasti, voisi tietysti vastata kysymällä, kumpi on parempi, menettää henkensä ampumalla vai hirttämällä. Tässä on vähän samasta kysymys. EU on meidät hirttänyt. Siinä roikutaan nyt jonkin aikaa, kunnes kaikki vapautuu, niin tax-free-myynnit poistuvat kuin myös alkoholipolitiikka vapautuu täydellisesti. Seuraukset vain ovat aika kalliit koko kansakunnalle, ja niistä kannan jonkin verran huolta nyt, kun on vielä mahdollisuutta. Tax-free-myynti toden totta sisältää, niin kuin puheenvuorossani sanoinkin, muutakin kuin alkoholia, mutta kyllä alkoholin osuus siinä on aivan ylivoimainen ja tupakka toisaalta suuri.

Yksi kysymys, mikä tähän vielä liittyy, on se, että rannikolla elävät ihmiset ovat tällä tavalla nyt tax-free-myynnin ansiosta alkoholin ja tupakan ja vastaavien tuotteiden osalta paljon edullisemmassa asemassa kuin esimerkiksi keskisuomalaiset, 300 kilometrin päässä elävät, jotka eivät voi noin vain lähteä laivalla käymään ostoksilla. Tämä on myös alueellinen tasa-arvokysymys, mutta hallitus ei aluepolitiikkaa muutenkaan kovin paljon harrastele.

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Minä en kyllä ymmärrä ollenkaan nyt tätä ed. Kankaanniemen logiikkaa, kun hän kehittää kahdeksi ääripisteeksi kuolemisen ampumalla tai hirttämällä. Molemmat tapahtuvat noin viidessä sekunnissa tai yhdessä sekunnissa. Johdonmukaisempaa olisi ollut verrata ampumista ja kuolemista janoon, se on paljon hitaampi.

Ed. Aittoniemi, te vääristätte lausuntoani. Minä totesin, että ahvenanmaalaiset pääsevät kyllä nyt syömään ei rusinat pullasta, vaan rusinoita, ei kaikkia. Suomen kielen partitiivi pitäisi tuntea.

Toinen asia on, että minä todella totesin, että onhan se sittenkin onni, että meillä on Ahvenanmaa-kortti tässä välissä, koska se auttaa nyt kuitenkin kohtuullisin kustannuksin suomalaisia matkustamaan veden yli Euroopan suuriin keskuksiin ja ilmassa myös.

Ed. Malm: Puhemies! Ed. Kankaanniemen puheenvuorosta sain sen käsityksen, ettei ole tärkeätä, että me pystymme ylläpitämään laivaliikennettä Suomen ja naapurimaiden välillä. Minusta tämä on elintärkeä asia Suomelle, ja totean vain, että paitsi niitä, jotka lähtevät ryyppäämään laivalle, monet lähtevät Suomesta ulkomaille, ja jos meillä ei ole tätä laivaliikennettä, on pakko ottaa lentokone tai sitten mennä Haaparannan kautta ulkomaille. Monet suomalaiset haluavat lähteä ulkomaille Ruotsiin, Keski-Eurooppaan jnp. Minä en ole valmis rajoittamaan näitä mahdollisuuksia.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Kyllä minäkin pidän tärkeänä sitä, että laivayhteyksiä on, mutta minusta on aivan väärin, että ne pyörivät viinan voimalla eikä matkasta makseta niin kuin mantereella liikkumisesta. Tasaarvon mukaisesti pitäisi menetellä samoin myös rannikolla. Ei muuallakaan Euroopassa nyt niin laajasti tällä tavalla matkustamista hoideta, että viinan hinnassa katetaan kustannuksia. Kyllä se on ihan normaalia, että maksetaan verot veroina ja niillä ylläpidetään liikennettä. Annettakoon sitten suoraa tukea niille liikennemuodoille, jotka eivät muuten pärjää. Siinä myös annetaan ihan turhaa muun muassa rikkaille ruotsalaisille tätä kautta etua.

Eli tämä ei kyllä ole mitenkään perusteltavissa. Työllisyysvaikutuksesta jo mainitsin puheenvuorossani, että jos ne seminaarit pidettäisiin ja markat käytettäisiin kotimaisissa kylpylöissä, ravintoloissa, hotelleissa, niin siellä työllistettäisiin. Ne rahat jäisivät sataprosenttisesti tähän maahan ja niistä maksettaisiin asianmukaiset ve-

rot. Se olisi kansantaloudelle tavaton piristysruiske, paljon suurempi kuin se menetys, mikä on siitä, että muutama laiva ehkä jää vähemmälle kulussa Suomen ja Ruotsin välillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

13) Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 251/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

14) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain 67 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 252/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys laeiksi työsopimuslain 28 ja 47 j §:n, vuosilomalain 16 §:n ja opintovapaalain 13 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 253/1998 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 16) asiasta.

Keskustelu:

Työministeri Jaakonsaari: Arvoisa puhemies! Nykyisen suomalaisen työmarkkinamallin, jota todellakin tuolla Euroopassa sanotaan Suomen malliksi, historia on meille pääpiirteissään perin tuttu. Aikoinaan kapitalismin myötä, kun syntyivät palkkatyömarkkinat, nehän kärjistivät työväestön sosiaalisia ongelmia. Sen vastavoimaksi saatiin aikaan työ- ja sosiaalilainsäädäntö jo vuosisadan alussa ja työehtosopimustoiminta yleistyi sotien jälkeen. Vihdoin 60-luvulla päästiin yhteiskunnan kokonaisvaltaiseen ohjaamiseen tulopolitiikalla.

Tässä ajattelussa tapahtui muutos kymmenisen vuotta sitten. Silloinhan Suomen työnantajien etujärjestö päätti pyrkiä irti keskitetystä tulopolitiikasta, ja pitkän tähtäyksen tavoitteeksi silloin asetettiin koko työehtojen säätelyn muuttaminen. Tähän strategiaan kuului silloin poliittisen tuen hankkiminen. Elinkeinoelämän vaikuttajat yrittivät saada aikaan mieleistään hallitusta vuoden 1987 vaalien jälkeen.

Tilaisuus koittikin, kun Esko Ahon johtama hallitus nousi valtaan vuonna 1991. Vaikka silloisen hallituksen ja työnantajien pyrkimykset kilpistyivät talouden realiteetteihin, suomalaiset saivat silloin tuon vaihtoehdon nähdäkseen. Silloin työelämän lainsäädännössä irrottauduttiin kolmikantamenettelystä ja tehtiin säädöksiä työnantajien ehdoilla, tulopolitiikasta luovuttiin ja sopimustoiminta hajautettiin liittotasolle. Työttömyyden annettiin kasvaa hallitsemattomasti.

Sitten Paavo Lipposen johtamalle hallitukselle jäi tuon porvarillisen politiikan pesänselvitys ja työmarkkinoiden vakautus. Solmittiin tulosopimuksia, joiden kattavuus ja palkkamaltti ovat ainutlaatuisia. Palkansaajaliike sopeutui alhaisen inflaation politiikkaan. Dublinin EU:n työelämän tutkimuslaitoksen johtajaksi valittu suomalainen Timo Kauppinen totesi, että vuosi 1995 oli nimenomaan käänne suomalaisessa työmarkkinapolitiikassa. Silloin työelämän uudistamisessa ja kehittämisessä palautettiin kunniaan kolmikantamenettely, jolle asetettiin selkeät uudistustavoitteet. Työmarkkinoita piti muovata joustavammiksi ja työllistymistä edistäviksi.

Olen varma siitä, että yhteistyön ja uudistamisen politiikalle on kysyntää tulevina vuosina. Työllisyyden parantaminen on tulevina vuosina vieläkin vaativampaa, kuin se on aikaisemmin ollut, varsinkin jos tavoitteeksi asetetaan täystyöllisyys; se tavoite ei ole realistinen ilman perusteellisten rakenteellisten uudistusten jatkamista.

Tämä hallitus on toimikaudellaan uudistanut työmarkkinoiden ja työelämän rakenteita perinpohjaisesti. Uudistuksilla on tuotu joustavuutta työelämään. Näin tapahtuu esimerkiksi mahdollistamalla työaikajoustot järjestäytymättömille työnantajille, lyhentämällä irtisanomisaikaa ja yhteistyöneuvotteluaikaa. Esimerkiksi työaikalain säädökset, joilla työaikajoustot ulotettiin järjestäytymättömille työnantajille, oli laajuudessaan todella paljon suurempi asia kuin ne esitykset, joita nyt lähetetään eduskunnan käsiteltäväksi. (Ed. Immonen: Lisäsikö se työpaikkoja?) — Suomessa ovat muuten työpaikat li-

sääntyneet erittäin huomattavasti. Näillä kaikilla uudistuksilla on selkeästi parannettu työntekijöiden asemaa ja erityisesti työllisyyttä.

Työelämän ja työlainsäädännön uudistamisessa on tarkoin vaalittu kolmikantaperiaatetta. Tulopoliittiset kokonaisratkaisut ovat olleet monien hankkeiden taustalla, ja muulloinkin osapuolia on kuultu ja yhteisymmärrystä haettu. Suomen Yrittäjät on myös tämän vaalikauden aikana tullut mukaan niihin pöytiin, joissa työelämän uudistamista pohditaan.

Kolmikantaperiaate ei kuitenkaan ole merkinnyt sanelu- tai veto-oikeuden antamista yhdellekään työmarkkinaosapuolelle. Eikä näin olekaan, ei kansainvälisen työjärjestön Ilon määritelmänkään mukaan kolmikantainen menettely sitä tietenkään voi merkitä. Poliittisessa katsannossa aidon kolmikantaperiaatteen on tulkittu tarkoittavan nimenomaan tuloshakuisuutta. Järjestelmän on täytynyt ja sen täytyy perustella aina tuloksilla olemassaolonsa. Sen oikeutus riippuu siitä.

Julkisessa keskustelussa on myös vähän hämmästyttänyt se, että työmarkkinayhteistyö käsitetään ikään kuin työmarkkinajoustojen vastakohdaksi. Näinhän ei tietenkään ole, vaan se on käsitettävä joustavuuden tueksi. Mikä tärkeintä, nimenomaan suomalaisessa todellisuudessa lainsäädäntöä tärkeämpi joustavuustekijä on niin sanotun sopimusyhteiskunnan vahvistaminen. Työelämän pitkäjänteinen sopimuspohjainen kehittäminen on jo tuonut Suomessa sellaisia tuloksia, joita nyt Euroopassa ihastellaan, esimerkiksi sen, että me olemme pystyneet yhteistyössä estämään tulevien eläkemaksujen nousun, niin että se haittaisi työllisyyttä ja kansantalouden kehitystä, puhumattakaan Emu-ratkaisun yhteydessä tehdyistä niin sanotuista puskurirahastoista.

Esimerkiksi metalliteollisuudessa on sopimuspohjaisesti päästy tilanteeseen, jossa vain puolet työntekijöistä esimerkiksi tekee niin sanottua normaalityöaikaa. Toinen puoli työajoista on sovittu molempien osapuolten kannalta parhaimmalla tavalla työpaikkakohtaisesti, eli tässä on haettu sopimuspohjaisesti tärkeää joustoa. (Ed. Roos: Pätkätöitä!) Kyllä tässä esimerkiksi näkyy se, että juuri metalliteollisuudessa on työllisyys, ei varmasti ainoastaan tämän takia, huomattavasti parantunut.

Arvoisa puhemies! Työministeriössä viime viikkoina valmistellun työelämän pelisääntöjen uudistuskokonaisuuden sisältö ja muoto määräytyivät tällä kertaa hallituspuolueiden käymissä neuvotteluissa. Neuvotteluita käytäessä hallituksen tiedossa oli työmarkkinajärjestöjen kanta koko uudistuskokonaisuuteen ja sen eri osiin. Työsopimuslakikomiteassa edustettuna olevat järjestöt olivat jo keskustelleet vakavasti sairausajan palkkaa koskevien sopimusnormien ulottamisesta koko työmarkkinakenttään, ja muut nyt esillä olevat lainkohdat olivat ja ovat merkitykseltään varsin vähäisiä, niin kuin monet, myös kriittisesti tähän kokonaisuuteen suhtautuvat ovat tunnustaneet, että nämä ovat vähäisiä.

Kun kolmikantainen työsopimuslakikomitea ei määräajan pidennyksestä huolimatta päässyt sitten tulokseen, hallitus päätti toimia. Kolmikannan periaatteita ei rikottu, sillä hallitus odotti määräaikojen ja jatkettujen määräaikojen loppumiseen saakka.

Tällä esityksellä hallitus ei myöskään rikkonut tasapainoa työntekijä- ja työnantajapuolen välillä, joten tässä kokonaisuudessa ei ole voittajia eikä häviäjiä, eikä nyt esitettyjä uudistuksia voida pitää minkään osapuolen oikeuksien loukkaamisena. Sovellettavaksi tulevat säädökset antavat oikeuksia työnantajille, mutta toisaalta näillä oikeuksilla ei ole käytännön sisältöä, elleivät työntekijöitä edustavat järjestöt työehtosopimuksilla sovi asiasta. Esimerkiksi sairausajan palkkaa koskevista tahdonvaltaisista lain säädöksistä poikkeaminen edellyttää sitä, että alan työntekijäjärjestö on työehtosopimusneuvotteluissa poikkeamisen hyväksynyt.

Toinen esimerkki valaisee asiaa vielä paremmin. Tiettävästi yksikään työntekijäjärjestö ei ole sitoutunut sellaiseen työehtosopimukseen, jolla poikettaisiin opintovapaalain säädöksistä. Tästä syystä esitetty opintovapaalain uudistus aivan samoin kuin esitetty työsopimuslain 47 j §:n uudistus ei muuta kenenkään työsuhteen ehtoja.

Hallitus on poikennut kolmikantakonsensuksesta aiemminkin. Se sääti ulkomaalaisille työntekijöille niin kutsutun nollakynnysehdon eli velvoitteen soveltaa suomalaisia työehtoja lyhyissäkin työsuhteissa, kaikissa työsuhteissa. Tämän uudistuksen merkitys on todella huomattava erityisesti, kun Euroopan unioni nyt valmistautuu laajenemaan, se että Suomessa on noudatettava suomalaisia työehtoja. Tämän uudistuksen hallitus sääti vastoin työnantajapuolen tahtoa, toki heitä kuultuaan.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnallinen muutos synnyttää aina vastavoimia, ja varmasti nyt esitetyt lain uudistukset synnyttävät nekin vastavoimia. Olen huomannut, että jotkut tahot näkevät

uudistukset liian vähäisinä ja jotkut taas liioittelevat niiden merkitystä ja kuvittelevat niiden merkitsevän työelämän sopimusperusteisten suojaverkkojen repimistä. Hallitus ei olisi antanut esitystä, jos se ei uskoisi, että sillä on myönteisiä vaikutuksia työmarkkinoiden joustavuuteen. Hallitus ei olisi myöskään antanut esitystä, jos hallitus uskoisi sen aiheuttavan turvattomuutta ja työmarkkinoiden vääristymistä.

Näihin perusteisiin ja hyvään, tuloksekkaaseen yhteistyöhönsä nojautuen hallitus on nämä esityksensä antanut. Toivon, että esitykset käsitellään eduskunnassa joustavasti ja ripeästi sekä asiallisesti.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Palaisin minäkin ensin vähän historiaan.

Silloin, kun työsopimuslakiin otettiin yleissitovuutta koskeva säännös, kävi ilmeisesti niin, että kukaan ei tullut edes ajatelleeksi sellaista probleemaa, jossa nyt ollaan, että tuo säännös tuli kirjoitettua niin, että työehtosopimuksen minimivelvoitteita on velvollinen noudattamaan myös sellainen työnantaja, joka ei ole suoraan sidottu työehtosopimukseen eli ei kuulu työnantajajärjestöön. Syy unohdukseen oli ilmeisesti aivan yhtä selvä. Siihen aikaan ei ollut tapana, että työehtosopimuksessa olisi ollut joustoja, vaan paremminkin työlainsäädäntö oli kirjoitettu sillä tavalla, että joustot suunnattiin suoraan työpaikalle elikkä lakiteksti kuului suunnilleen niin, että näin on meneteltävä, ellei muusta ole sovittu. Sittemmin on ruvettu kirjoittamaan työlainsäädäntöön, että näin ja näin on meneteltävä, ellei työehtosopimuksessa ole muutoin sovittu.

Tätä kautta sitten tuo unohdus on pikkuhiljaa ollut luomassa sellaista hivenen erikoista tilannetta, että järjestäytymätön työnantajakenttä, siis 100 000 pk-yritystä, ylivertainen osa suomalaisista työnantajista, on joutunut tässä suhteessa heikompaan asemaan kuin ne 20 000 työnantajaa, jotka ovat suoraan sidottuja työehtosopimukseen jäsenyytensä kautta.

Minusta tässä asiassa on kaksi sellaista periaatetta, joista on hyvä aika avoimestikin keskustella. Olen jo aikaisemmin todennut useaan otteeseen, että varsinainen materiaalinen sisältö on sinänsä hyvin pieniä askeleita. Työaikalain muutos, jonka tämä eduskunta aikanaan lähes mukisematta hyväksyi, jossa myös työehtosopimuksen jousto ulotettiin järjestäytymättömiin työnantajiin, oli varmasti aineellisesti merkittävämpi. Mutta tässä tulee nyt kaksi sellaista periaatetta, joista kannattaisi ihan vakavasti vähän keskustella.

Ensimmäinen liittyy näihin yrittäjiin sinänsä, joita on siis 100 000 pk-sektorin yrittäjää. Heistä ilmeisesti 30 000 tosin on aloilla, joilla ei ole yleissitovaa työehtosopimusta, mutta ainakin 70 000 työnantajayritystä on kuvatussa asemassa, joka ilmeisesti alun perin perustuu unohdukseen.

Muistelen hyvin, miten me kaikki varmasti vasemmalta oikealle olemme juhlapuheissamme kiinnittäneet huomiota siihen, kuinka tärkeä tämä pk-sektorin työnantajajoukko oikeastaan onkaan. Erityisesti nyt, kun kasvua odotetaan kotimarkkinoilta, odotetaan siltä joukolta runsasta työllistämistä. Olen kuullut hyvin hyvin kauniita puheita, joita todellakin eduskunnassa laidasta laitaan on suunnattu tuolle ryhmälle. Sehän on erinomaisen hyvä asia. Ilmeisesti myöskin pk-sektori työllistää voimakkaasti.

Mutta sitten kun päädyttiin tällaiseen tilanteeseen, jossa primääri ongelma ei ole suinkaan työntekijän ja työnantajan välinen vaan kahden erilaisen työnantajan epätasa-arvoisuus, töksähtää tällainen sana kuin "villit". Minä suosittelisin, että pitäisi olla sitten juhlapuheissa rehellisiä ja sanoa, jos siltä tuntuu, että "työllistäkää, villit". Ei se kauniilta kuulosta kylläkään. Voiko toisella kädellä olla tuota sektoria, sen työllistämistä, edistämässä ja toisella kädellä kertoa, että villejähän te olette eikä teillä ole mitään merkillisempää arvoa tässä yhteiskunnassa?

Minusta pakkojäsenyyttä ei voida ajatella. Minusta olisi aika lailla omituinen ylhäältä johdettu yhteiskunta, jos meillä järjesteltäisiin lainsäädännöllä pakko kuulua johonkin järjestöön, kuten esimerkiksi työnantajajärjestöön. Sehän olisi suorastaan perusvapauksien vastainen tilanne. Mutta ollaan tässä asiassa rehellisiä: Joko tuo kenttä on tärkeä tai se ei ole tärkeä. Todella tästä paradoksista jäi jälkeen tällainen huudahdus, että "työllistäkää, villit". Miltä se kuulostaa?

Minusta on erinomaisen hyvä asia, että eduskunta tässä yhteydessä tunnustaisi ja tunnistaisi tällaisen joukon, jolta kuitenkin odotetaan aika paljon ja jolla ilmeisesti on nyt, kun kasvua odotetaan kotimarkkinoilla, aika lailla merkitystä myöskin työllisyyden puolella.

Toinen periaatteellinen kysymys liittyy kolmikantaan. Minä pahoin epäilen, että siitä nyt vallitsee kumminkin vähän erilaisia käsityksiä, mikä sen kolmikannan oikea toimivalta on. Tässähän asian historia on se, että vuonna 1997, muistaakseni huhtikuussa, hallitus halusi lisätä pätkätöiden sosiaaliturvaa, mikä oli täysin oikean suun-

tainen toimenpide. Annettiin sosiaaliturvaa myöskin niille, jotka tekevät pätkätöitä. Siinä yhteydessä kuitenkin, kun nimittäin se selvästi lisäsi työnantajan rasitteita, otettiin esille se, että hallitusohjelmassa pyritään pienentämään työnantajan rasitteita. Tämä sinänsä hyvä esitys johtaa väistämättä päinvastaiseen lopputulokseen. Silloin otettiin esille kysymys, voitaisiinko tuo pk-sektori tässä yhteydessä muistaa, ja päätettiin, että muistetaan. Hallitus päätti näin.

Vuonna 1998 keväällä oli sitten uusi tilanne siinä mielessä, että kun mitään ei ollut tapahtunut, hallitus antoi suoran toimeksiannon komitealle valmistella se ehdotus, jota hallitus vuonna 1997 jo oli kaipaillut, ja tuoda se syyskuun loppuun mennessä hallitukselle. Sitten siellä komiteassa ja kolmikantaisuudessa tapahtui jotain, mikä johti passiivisuuteen.

Olen useaan otteeseen tämän hallituskauden aikana sanonut, että minusta kolmikanta sellaisena, kuin minä sen ymmärrän, on toiminut erittäin hyvin. Esimerkiksi heti vuonna 1995 onnistuttiin torjumaan varmasti 3—4 prosentin eläkemaksujen korotus tämän vaalikauden aikana, kun kolmikantaisesti löydettiin ratkaisu, josta tulevaisuuden eläkeläiset eivät ehkä ole aivan onnellisia. Samaten molemmat tuporatkaisut ovat luoneet Suomen taloudelle merkittävää vakautta.

Mutta kävikö siinä sitten niin, että kun on mennyt hyvin tuo kolmikanta, alettiin ehkä ymmärtää asia pikkuisen väärinkin, tavallaan kaksikantaisesti, niin että jos komiteassa heittäydytään passiiviseksi, hallitus on tapahtuneen tosiasian edessä eikä voi tehdä yhtään mitään? Jos on sellainen kolmikanta, jossa ajateltaisiin, että valtiovallalla on vain mies ja ääni -periaatteen mukainen yhden äänen valta, vain yksi ääni, sellaisessa pöydässä istuu kyllä sitten paljon hallitsijoita, mutta ei enää yhtään kunnon hallitusta. Kyllä meidän valtiosääntömme lähtee liikkeelle siitä, että hallitus toimii ja toimii riippumatta siitä, jos ei kolmikannassa päästä yksimielisyyteen, jos on toimittava. En usko, että tätä periaatetta sinänsä kukaan voi kyseenalaistaa, ja tuskinpa kolmikantaa voidaan tämän laajemmin ymmärtää, mutta eräistä puheenvuoroista valitettavasti olen ymmärtänyt, että haluttaisiin ikään kuin sitoa toimivan hallituksen kädet siihen, mitä työmarkkinajärjestöt keskenään ajattelevat.

Eräs näköharhahan tässä on se, mitä ehkä vähän ministeri Jaakonsaarikin pyrki sanomaan, että tässä nyt olisi taas sellainen kunnon vanhakantainen, vanhanaikainen suuren pääoman ja työn ristiriita. Eihän näin ole asianlaita. Minä luulen, että nimenomaan työnantajajärjestö ja SAK olivat aika lailla samaa mieltä siitä passiivisuudesta, kun asia ei sattunut oikeastaan olemaan kummankaan intressissä. Mutta kyllä eduskunnan täytyy huomata, kun meillä ei pakkojäsenyyksiä voida tässä yhteiskunnassa hyväksyä, tämä on vapaa yhteiskunta, että jos on varsin laaja ja merkityksellinen ryhmä näiden järjestäytymisien ulkopuolella, ei sitä voi unohtaa eikä voi antaa kahdelle taholle täysiä vapauksia myöskin ratkaista tuollaisen, tässä tapauksessa järjestäytymättömän, kentän asioita.

Tämä on se toinen laaja periaate, joka minusta nyt tulee hyviin käsiin, kun eduskunta ymmärtääkseni tämän esityksen hyväksyy.

Haluan toistaa sen, että uskon, että kolmikanta toimii jatkossakin varsin sujuvasti, mutta kolmikannalla ei voida kuvitella olevan sitä vaikutusta, että maan hallitus menettää sittenkin yksinomaisen veto-oikeutensa ja yksinomaisen aloiteoikeutensa, jos sellaiseen tilanteeseen päädytään. Nuo oikeudet maan hallitus ehdottomasti ja aina pitää käsissään. Vastaavasti eduskunta tietysti tekee sitten valtiosäännön mukaisen lopullisen ratkaisun asiassa.

Tiedän, että täällä on lakialoite, joka tässä suhteessa on ainakin jonkin verran laajempi. Siinähän työaikalaissa jo omaksuttu periaate ulotettaisiin nyt muuallekin. On tietysti hyvä, että oppositio herää. Näen, että tämä hallituksen avaus taitaa olla se, mikä opposition herätti. Opposition rooliin tietysti kuuluu liikkua saman tien vähän pidemmälläkin, eihän se millään voi olla hallituksen kanssa samaakaan mieltä, ainakaan vapaaehtoisesti.

Kun tässä ilmeisesti tullaan puhumaan hyvin paljon joustoista, joista pitkin Eurooppaa puhutaan paljon, mutta harvemmin tapaa kahta puhujaa, jotka samaa asiaa puhuisivat, niin ottaisin kuitenkin erään joustoelementin tähänkin keskusteluun. Olisi varsin miellyttävää saada kuulla siitä kommentteja.

On nimittäin tilanteita, joissa voidaan aidosti osoittaa, että jokin työsuhteessa joustavoittava seikka olisi selvästi työntekijän intressissä. Voi olla, ettei yleiseltä kannalta arvioituna, jos arvioidaan kaikkia työntekijöitä, mutta juuri yhden nimenomaisen kannalta. Hän ehkä haluaisi järjestää asiansa toisella tavalla kuin työehtosopimuksessa on mainittu tai jopa toisella tavalla kuin työlainsäädännössä on säädetty, koska se sopii hänelle paremmin.

Jos meillä olisi tuollainen aito tilanne, jossa

työntekijäaloitteinen joustoehdotus tulisi pöytään, niin eikö olla aika erikoisessa tilanteessa, jos työnantaja joutuu ilmoittamaan, että tämä kyllä hänelle sopisi, mutta tämä ei teidän järjestöllenne sovi? Minua kiusaa tällainen tilanne. Nimittäin perheiden koko elämänolosuhteet ylipäätänsä alkavat olla yhä vaihtelevampia. Monet haluavat myöskin toteuttaa jollain tavalla yksilöllisyyttään. Monet ovat ehkä pakotettuja toimimaan hiukan toisen kaavan mukaan, kuin mikä ehkä yleiseltä kannalta ja keskimäärin olisi varsin hyvä ja hyväksyttävä.

Miten tällaisen ihmisen kohdalla pitäisi menetellä, jos hän aidosti, vilpittömästi tekee aloitteen siitä, että hänen työsuhteensa voitaisiin järjestää tässä tai tässä tai tässä suhteessa hivenen joustavammin kuin laki tai työehtosopimus sanoo? Minusta sellainen yhteiskunta menee aika pitkälle, jos se kylmän rauhallisesti ilmoittaa, että tällainen ei tule kysymykseen, koska keskimäärin ottaen tämä ei ole hyvä järjestelmä.

Kannattaisi ehkä jatkaa vähän keskustelua tältäkin pohjalta. Minä en ole sitä perin pohjin miettinyt, mutta voitaisiinko luoda järjestelmä, jossa tällainen työntekijän aidosta aloitteesta työsuhteessa tehty joustoesitys voitaisiin jopa hyväksyä?

Työministeri J a a k o n s a a r i : Arvoisa puhemies! Työelämän kehittämisestä varmasti vallitsee erilaisia näkemyksiä. Pyysin tulevaa historiankirjoitusta varten selkeyttävän puheenvuoron siitä, mistä yleensä työntekijän suojeluksi tarvittava lainsäädäntö on lähtenyt, ja kyllä se on lähtenyt nimenomaan työntekijän suojelun periaatteesta. Minusta tästä lainsäädännössä pitää ehdottomasti pitää kiinni, koska se, mitä kokoomus halusi näissä neuvottelupöydissä, mikä hallituksessa sitten tyrmättiin, oli se, että kaikki joustot ulotetaan järjestäytymättömään kenttään ilman niitä pelisääntöjä, joita nimenomaan työsopimuslakikomitea suunnittelee.

Tämä olisi merkinnyt työelämässä työntekijöiden kannalta valtavaa heikennystä esimerkiksi niin, että jos ja kun tulee vaikeuksia yksittäisellä työpaikalla, niin silloin yksilö olisi joutunut hakemaan oikeutta alioikeudesta. Jokainen tietää, että sellainen järjestelmä johtaa siihen, että kukaan ei hae oikeutta. Sopimuspohjaisessa järjestelmässä, kun pelisäännöt luotiin, niin kuin työaikalaissa, on olemassa pelisäännöt, joilla tätä oikeutta haetaan. (Ed. Zyskowicz: Samat pelisäännöthän olisi luotu tässä!) — Samat pelisäännöt eivät olisi tulleet tässä vielä.

Minusta on erittäin tärkeätä, että työntekijän suojelun periaate hyväksytään ja itse asiassa myös halutaan sellainen tahdonilmaisu. Olen siitä samaa mieltä, että mitään järjestäytymispakkoa ei tietenkään tarvitse eikä saa olla. Mutta minusta on hyvä asia, että niin työntekijät kuin työnantajatkin järjestäytyvät.

Kun esimerkiksi McDonalds tuli Suomeen, niin McDonalds liittyi heti työnantajaliittoon. Nyt niissä yrityksissä, joissa muissa maissa on aika paljon erilaisia työsuhdeongelmia, Suomessa pelisäännöt luomalla on pystytty ongelmat välttämään.

Tietenkin joku ääriliberaali sanoo, että kyllähän hyvät ihmiset pystyvät sopimaan työpaikalla tietenkin asioista, ei tarvitakaan mitään pelisääntöjä. Se on aivan sama asia kuin sanottaisiin liikenteestä, että jokainen ihminen on omasta mielestään erinomaisen hyvä ajaja. Ei tarvita mitään liikennesääntöjä, kun ihmiset ajavat hyvin. Tarvitaan liikennesääntöjä ja tarvitaan työelämässäkin pelisääntöjä.

Ministeri Niinistö sanoi, että työmarkkinaosapuolet heittäytyivät komiteassa passiivisiksi. Se on osatotuus. Osa komitean jäsenistä heittäytyi myös liian ahneiksi, joten sopimisen ilmapiiri sitä kautta vaurioitui. Mutta olemme yhdessä koko hallitus sitä mieltä, että hallitus haluaa ratkaista nämä ongelmat.

Erityisesti, korostan tätä vielä kerran, tärkeämpi työelämän kehittymisen kannalta on eurooppalainen malli. Todellakin eurooppalainen malli eroaa ratkaisevasti Aasian talouksista, Japanin talouksista ja USA:nkin talouksista, joissa muuten kaikissa on vaikeuksia, erityisesti Aasian ja Japanin talouksissa. Eurooppalainen malli eroaa juuri siinä, että on pitkäjänteinen sopimuspohjainen työelämän kehittämistyö koko ajan käynnissä. Tätä haluan varjella niin kuin kukkaa.

Uskon, että tämä pieni särö tässä yhteistyössä oli hyvä pedagoginen opetus myös työmarkkinaosapuolille siitä, että kannattaa hakea tuloksia ja kannattaa päästä tuloksiin, ja myös tietysti opetushallitukselle ja eduskunnalle, että vastuu loppujen lopuksi on tietenkin eduskunnalla ja eduskunnan luottamusta nauttivalla hallituksella. En ole puhunut työn ja pääoman välisestä ristiriidasta.

Muistaakseni Paavo Ruotsalaisella on semmoinen termi kuin "halpa armo". Hän sillä tarkoittaa sitä, että ihminen, joka tekee pahaa, ohimennen pyytää sitten anteeksi, se on halpaa armoa. Politiikassa voi olla semmoinen termi kuin

"halvat pinnat". Tästä asiasta voidaan liian halvasti myös hakea poliittisia pinnoja, mutta en usko siihen kenenkään sortuvan.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Jaakonsaari totesi, että sopimusyhteiskunnalla on tuotu ja saatu hyviä hedelmiä. Se on totta, mutta sehän on perustunutkin siihen, että meillä on järjestökone kunnossa, ja järjestökone tarkoittaa sitä, että pitää olla työnantajajärjestöissä ja työntekijäjärjestöissä jäseniä. Jos ei ole enää sitä ponninta olemassa — esityksessä mennään askel siihen suuntaan, jotta välttämättä sen koneen ei tarvitse olla kunnossa vaan samat edut ovat tulevinaan myös järjestäytymättömille — sehän on se viesti, että ei tarvitse kuulua järjestöön.

Pakkojäsenyyskysymyksessä, josta ministeri Niinistö totesi, ajatellen, että eihän pakkojäsenyyttä missään tapauksessa pidä kannattaa. Mutta jos minulla on sellainen etukortti, jokin muoviläpyskä, että on johonkin liittynyt, minä saan siitä tiettyä etua. Tässä tapauksessa näin on myös työnantajajärjestöjen osalta. Siitä on jokin hyöty ollut, jokin etu. Siinä mielessä sehän on luonnollinen asia. Jos ei ole jäsen, ei saa niitä etuja.

Ministeri Jaakonsaari totesi puheensa lopussa, että pitää pitkäjänteisesti kehittää työelämää. Kyllä niin, mutta ei voi niin olla, jotta se tarkoittaa jatkuvaa purkamista. Jos puretaan pikkuhiljaa suojaavia säännöksiä, niin sehän tuntuu järjettömältä eikä semmoiseen voi lähteä. Pari vuotta sitten tehtiin sairausajan palkan osalta laki, joka turvasi alle kuukauden työsuhteeseen sairausajan palkan puolelta ajalta. Nyt sitten puretaan sekin säännös oikeastaan pois.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö totesi, että on hyvä, että oppositiokin on herännyt. Meillä on se tuntuma, että opposition painostus tässä auttoi siihen, että hallitus yltyi edes jonkinlaiseen juoksuun. Olen samaa mieltä molempien ministerien kanssa siitä, että lakiesityksen materiaalinen sisältö on sinällään vaatimaton. Arvostan hallituksen perusteluissa tehtyä vaikutusarviota, jossa todetaan: "Näin ollen ehdotetut säännösmuutokset asettaisivat alalla työskentelevät työntekijät työsuhteessa noudatettavien vähimmäisehtojen osalta keskenään samanlaiseen asemaan riippumatta siitä, ovatko he järjestäytyneen vai järjestäytymättömän työnantajan palveluksessa." Minusta tämän periaatteen tunnustaminen tässä on hyvä ja antaa itse asiassa oikeutuksen myös jatkoaskeliin.

Jos nykyistä järjestelmää, jossa joustot perustuvat työehtosopimuksiin, haluttaisiin nyt kunnolla korjata, silloin olisi paikallaan hyväksyä tekemäni rinnakkaislakialoite, joka sallisi myös paikallisen sopimisen oikeuden, johon asti hallitus ei valitettavasti vielä päässyt. Se esitykseni perustui työsopimuslakikomitean puheenjohtajan niin sanottuun kolmanteen eli tarkoin harkittuun ehdotukseen, joka olisi myös toteuttamiskelpoinen.

Tärkeää on nyt minusta se, että näillä valtiopäivillä tässä otetaan askel eteenpäin ja tunnustetaan se, että yhdenvertaisuuden vaalimisesta tässä on kyse. Yhdyn näiltä osin ministeri Niinistön huoleen siitä, että kun 100 000 yritykselle asetetaan suuria työllistämisodotuksia, samalla olisi tunnustettava näille lain edessä samanlainen yhdenvertainen asema kuin on järjestäytyneillä.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Jaakonsaari esitti ensimmäisessä puheenvuorossaan pitkän selvityksen työmarkkinoiden kehityksestä ja antoi varsin valoisan kuvan joustojen ja työpaikkasopimisen tuomasta hyvästä työllisyydestä jne. Tämä on suurelta osin totta siellä, missä on työpaikkasopimista ja joustoja tehty tasavertaisuuteen pyrkien ja molempien osapuolten näkemykset huomioon ottaen. Mutta kaikkialla ei näin ole.

Ministeri Jaakonsaaren pitäisi muistaa se mitalin toinenkin puoli, että muun muassa työuupumustutkimukset, työtapaturmatutkimukset jne. ovat kertoneet karua kieltään siitä, että joustoissa on muun muassa työaika-asioiden osalta menty monessa paikassa liian pitkälle ja työntekijän suojelu on unohtunut. Ei ole pystytty sovittamaan todellisia työntekijän henkilökohtaisia tarpeita ja tuotannon tarpeita yhteen, ja työntekijät ovat heikommalle jääneet.

Mitä tulee ministeri Niinistön kantaan kolmikannasta, on totta, että valtiosäännön mukaan hallitus tekee ehdotuksia ja eduskunta säätää lakeja. Mutta jos puhutaan aidosta kolmikannan hengestä, se mielestäni lähtee siitä, että vaikeissa asioissa edetään siinä vauhdissa kuin aidosti kolmikannassa pystytään sopimaan, kun löydetään sellainen yksimielisyys, johon kaikki nämä kolme osapuolta — työmarkkinajärjestöt palkansaajapuolella ja työnantajapuolella sekä hallituspuoli — sitoutuvat, mitä on tapahtunut muun muassa vaikeissa asioissa työeläkekysymysten osalta jne. Tämä on minusta aitoa kolmikantaa.

Jos seuraavaan hallitusohjelmaan esimerkiksi sanellaan sellainen kolmikantatavoite, että kolmikantaa noudatetaan, kuunnellaan työmarkkinaosapuolia, mutta mikäli ei sopua löydy, jyrätään yksin asioita läpi, minusta se ei ole oikeaa kolmikantahenkeä. Oikeaa on se, että edetään siinä vauhdissa kuin aito konsensus löytyy.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö: Arvoisa puhemies! Tämä kolmikantakäsitys onkin mielenkiintoinen sellaisena kuin ed. Uotila sen nyt esitti. Se poikkeaa Suomen hallitusmuodosta. Siinä on se suuri probleema minusta. Ei voida ajatella, että virkavastuulla toimiva hallitus luovuttaisi valtiosäännössä paitsi sille annettua valtaa myös sitä velvoittavaa valtaa. Minä luulen, että tällaiseen menettelyyn hallitus ei nimenomaisesti voisi koskaan ilmoittaa alistuvansa.

Sitä paitsi sitten joudutaan kysymään hyvin monta jatkokysymystä. Entäpä, kun tässä maassa on esimerkiksi vakuutusyhtiöitä ja vakuutuksen ottajia, mitäpä jos he päättäisivät muodostaa lainsäädäntöpoolin, ilmoittaisivat, että vakuutusasioita säädetään vain kolmikannassa, ja lukemattomia samanlaisia intressiryhmiä? Voisipa olla jopa niin, että Veronmaksajain Keskusliitto alkaisi intoutua, että verolainsäädännöstä säädetään vain kolmikannassa, jossa valtiovarainministeri tai veroministeri neuvottelee Veronmaksajain Keskusliiton kanssa ja hallitus voi sitten toimia vain sen kannan mukaisesti.

Tässä on minusta tehtävä selkeärajainen ero. Silloin, kun puhutaan valtiosäännön hallitukselle antamista oikeuksista ja velvoitteista, ei voida puhua siitä, että jossain muussa pöydässä tehtäisiin hallitusta sitovia ratkaisuja. Kokonaan toinen asia on se, että hyvään hallintoon, ja erityisesti se koskee valtioneuvostoa, totta kai kuuluu se, että kuullaan kaikkia niitä, joita asia koskee, ja pyritään loppuun asti saamaan aikaisiksi sopimuksia. Tässä vain ei sellaista syntynyt. Minulla on herännyt sellainen pikku epäilys, että partit heittäytyivät passiivisiksi luottaen siihen, että hallitus tuntisi itsensä sidotuksi siihen, että nyt ei tullut esitystä ollenkaan. Jos hallitus tämän olisi tehnyt, myöntynyt sellaiseen kaksikantaratkaisuun, että hallitus ei voi toimia, koska kaksikanta ei ole saanut sopimusta aikaiseksi, silloin olisi oltu siinä rajoilla, että hallitus alkaa luopua valtiosäännön velvoitteistaan.

Ehkä hivenen kuvaavaa tältä kannalta on se, että täälläkin tunnetaan nyt murhetta siitä, kuuluuko työnantajaliittoon tarpeeksi väkeä, siis työnantajia. Minäkin kiinnitin huomiota siihen, että muun muassa SAK:n taholta tunnettiin vähän tällaista huolta. Kuitenkin perinteisesti on ajateltu, että nuo partit edustaisivat kumpaakin osapuolta, mutta jos ne tuntevat kovin paljon toinen toistensa asioista huolta, tietysti silloin on ehkä hyväkin, että siinä on itsenäinen hallitus välissä katsomassa kaikkien suomalaisten intressit.

Mutta, ed. Uotila, te otitte esille työssä uupumisen, joka on varmasti hyvin vakava ongelma. Olisin oikeastaan toivonut, että siinä yhteydessä olisitte ottanut kantaa myös siihen, mitä ehdotin täältä jo aikaisemmin. Miltä se tuntuisi? Ajatellaan todella tilannetta, jossa joku työntekijä haluaisi välttämättä järjestää omat olosuhteensa keskimääräisestä poikkeavasti, koska ne sopivat hänelle parhaiten. Mutta sitten meille tulee lain tai työehtosopimuksen ehdoton kielto vastaan, että on laitonta lähteä sopimaan tällaisia. Luulen, että tällainen joustomahdollisuus voisi ehkä hivenen vastata paikka paikoin työssä uupumiseen.

Toistan vielä sen, että olisi erittäin mielenkiintoista kuulla näkökulmia siitä, voitaisiinko ajatella, että jos meillä on tilanne, jossa on aidosti työntekijäaloitteinen joustoesitys työsuhteeseen, meillä olisi lainsäädäntö, joka tunnustaisi tällaisen sopimuksen tekomahdollisuuden. Nyt ei ole.

Ed. Lax merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Niinistön ehdotukseen sanoisin, että tämä on hyvinkin mahdollista tänäkin päivänä muun muassa Metallin sopimuksessa, mutta se ei vain toimi. Erittäin hienoa olisi se, että henkilötasolla henkilökohtaiseen vapaaehtoisuuteen perustuen ja perhesuhteet, työmatkasuhteet, ihan fyysinen voimakin huomioon ottaen voisi määritellä esimerkiksi omaa henkilökohtaista työaikaansa.

Mutta eivät työnantajat siihen suostu, että tuhannelle ihmiselle rakennettaisiin jokaiselle henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen, jaksamiseen liittyvä työaikajärjestelmä, vaan tuotannon edut määrittelevät sen. Mikäli tähän suuntaan mennään niin kuin toivoisin, se edellyttää joka tapauksessa erittäin vahvaa sopimusjärjestelmää, vahvaa luottamusmiesjärjestelmää ja todella mahdollisuutta siihen, että henkilötasolle ulottuenkin ihmisen suojelusta pidetään kiinni eikä tehdä väkivaltaratkaisuja työpaikoilla.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Valitan, että joudun käyttämään näin tiheään puheenvuoroja. Se johtuu siitä, että meillä molemmilla taitaa olla aikaisemmin sovittu ehdoton takaraja tälle keskustelulle.

Ed. Uotila, nyt oikeastaan te tulitte asian ytimeen. Te kerroitte sellaisesta Metalliliiton jäsenestä, jolla olisi tarvetta sopia työsuhteestaan ja jolle Metalliliiton työehtosopimus antaisi mahdollisuuden, mutta entä sellainen Metalliliiton jäsen, joka työskentelee niin sanotulla villillä työnantajalla? Hänellä ei ole sitä mahdollisuutta, ja juuri sitä ollaan tässä hakemassa. Miksi nämäkin ihmiset ovat keskenään eriarvoisessa asemassa? Sehän on jyrkästi kielletty. Epäilen, että siinä ei pelkästään toimi siviilioikeudellinen vastuu vaan se olisi jopa tietyissä tilanteissa ainakin selvästi rikollinen toimenpide, jos työnantaja suostuisi sellaiseen työntekijän aloitteeseen, joustopyyntöön.

Sitä paitsi ei työehtosopimuksissakaan suinkaan ole joustomahdollisuuksia niin laajasti sovittu, ettei — olen varma siitä — ole lukemattomia sellaisia yksilökohtaisia olosuhteita, joissa kaivattaisiin laajempaakin joustoa. Mutta mitä ihmeen pahaa siinä olisi myöskään työsuojelun kannalta, jota suuresti kunnioitan, jos se, jota suojellaan — työntekijä — haluaisi välttämättä, että hänelle olisi annettava jokin toinen mahdollisuus, joka yleiseltä suojelulliselta kannalta ehkä ei ole hyväksyttävä tai ainakaan suositeltava, mutta juuri hänelle sopisi sellainen? Se rajoittaa aika lailla yksilön mahdollisuuksia.

Ed. Kurola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen hallitusohjelmassa sanotaan näin: "Hallitus kunnioittaa työelämän perusoikeuksia, kehittää työelämää vakiintunutta kolmikantaperiaatetta noudattaen ja pitää lähtökohtanaan hyvää yhteistyötä työmarkkinajärjestöjen kanssa." Tässä sanotaan, että kolmikantaperiaatetta noudatetaan, hallitus noudattaa. Asiassa, joka nyt on esillä, täytyy sanoa, että ainakin julkisen keskustelun pohjalta kaukana ollaan siitä periaatteesta. Näin ei ole tapahtunut. Kolmikantaa ei ole ainakaan noudatettu, eikä yhteistyökään näytä enää kovin ruusuiselta. Se siitä, mutta tietysti voisi ministeri Niinistöltä, joka poistui, kysyä, tarvitseeko hallitusohjelman olla sopusoinnussa perustuslain kanssa. Jos noudatettaisiin hallitusohjelmaa, mentäisiin ohi perustuslain; jos noudatetaan sitä, että hallitus ja eduskunta päättävät, silloin tietysti hallitusohjelma on virheellinen. No niin, se tästä kokonaisuudesta!

Kansalaisia kiinnostaa työpaikoilla hyvin voimakkaasti se, säilyykö meillä yleissitovuusperiaate vielä tästä eteenpäin. Helposti tietysti sanotaan, että ilman muuta säilyy, mutta epäilen vahvasti, että sitä kohtaan paineet kasvavat. Tämä esitys voimakkaasti lisää paineita yleissitovuutta vastaan, ja Emu tietysti murtaa sen lopulta kokonaan.

Mielestäni paikallista sopimusvapautta tulee lisätä ja järjenkäyttö työpaikoilla sallia, mutta yleissitovuusperiaate perälautana tulee säilyttää, koska se on turva tiukassa paikassa heikomman eli työntekijän puolella. Tätä kautta ei pitäisi lähteä sille tielle, jolle nyt ollaan ehkä menossa.

Lopuksi vielä kysyisin: Kiristikö kokoomus Sundqvist-asialla hallitusta vai ei?

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei uskoisi, että edellisen puheenvuoron käyttäjä oli edellisen hallituksen entinen ministeri, jos muistellaan sitä, minkälaista yhteistoimintaa silloin harjoitettiin, kun romutettiin kolmikantayhteistyö ja sopimusyhteiskunnasta pyrittiin pois. (Välihuutoja keskustan ryhmästä) Mutta se siitä.

Minä olen ihan ehdottomasti sitä mieltä, että hallitus on toiminut pääsääntöisesti niitten periaatteiden mukaisesti, mitä hallitusohjelmaan on kirjattu kolmikantayhteistyöstä. Tästä johtuen ihmettelen syvästi sitä, miksi nyt, kun on sovittu siitä, että työsopimuslakikomiteaan laitetaan tietyt asiat, sieltä vedetään ulos tiettyjä kysymyksiä ja hallitus antaa lakiehdotuksen eduskunnalle, kun partit eivät vielä, vaikkei määräaika ole päättynyt, ole päässeet yhteisymmärrykseen asioista.

Kyllä tässä nyt kokoomus halusi ihan ehdottomasti profiloitua ja kokoomuksen intressien mukaisesti toimittiin. Tässähän kysymys on siitä, että lakiehdotukset merkitsevät sitä, että suositaan villejä työnantajia. Ikään kuin laitonta toimintaa, jota työpaikoilla tällä hetkellä varsin paljon on, yritetään näillä lakiehdotuksilla laillistaa. Minusta ei sovi kolmikantaperiaatteeseen ja sopimusyhteiskuntaan se, että villien työnantajien toimintaa suositaan, kun puhutaan joustoista. Minä ymmärrän hyvin sen entisenä pääluottamusmiehenä, että Metallille ja Paperille näillä lakiehdotuksilla ei ole juuri mitään merkitystä.

Mutta kun puhutaan joustoista, niin joustot on 90-luvulla viety tavattoman pitkälle erityisesti liikealalla, palveluelinkeinossa, naisvaltaisissa yrityksissä. Siellä kaksi kolme työtä pitää olla päivittäin, pätkätyötä, jotta pystyt yhden työpäivän kokoon saamaan. Niin pitkälle ne joustot on viety.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on askel oikeaan suuntaan. Oli hyvä, että hallitus heräsi Niinistön sanoja käyttääkseni ja rohkeni ottaa tämän askeleen. Tämän askeleen ottaminen tapahtui asetelmassa, jossa kolmikannan osapuolet olivat tosiasiassa tavattoman kaukana toisistaan. Hallituksen esitys ei ole edes mikään kunnollinen kompromissi tästä näkökulmasta katsoen.

Olikin aika ihmeellistä kuunnella ministeri Jaakonsaaren puheenvuoroa, joka oli kolmikannan ylistystä, niin kuin kaikki muut ennen olisivat sitä laiminlyöneet mutta tämä hallitus sitä tiukasti ja tarkasti olisi noudattanut. Ja sitten pumps, tämä hallituksen esitys, jossa kolmikannan periaatteisesta totisesti nyt luovuttiin. Sundqvist-jupakka taisi toimia tässä asiassa tosiasiallisena konsulttina. Niinistö käytti oivallisella tavalla tuota hanketta hyväkseen ja sai tämän asian läpi.

Tällä hallituksen esityksellä puhkaistaan tietty kupla, tietty kupla siitä, että ikään kuin jollakin osapuolella voisi olla veto-oikeus tai lähes sille sukua oleva vallankäyttö. Käytännössä tämä mielestäni merkitsee sitä, että seuraavien hallitusten, keitä ja mitä ne ovatkin, työn kannalta on tietty periaatteellinen askel tässä otettu. Tällä en tarkoita sitä, että varta vasten tulevien hallitusten tulisi toimia kolmikantaosapuolten yhteistä tahtoa vastaan, ehdottomasti ei, vaan niin, että silloin kun sillä yhteistyön tiellä ei kerta kaikkiaan löydy koko yhteiskunnan kannalta välttämätöntä, oikeata ratkaisua, jatkossakin hallitukset voivat ja rohkenevat ottaa oman itsenäisen askeleen. Tässä mielessä tämän kuplan puhkeaminen oli tärkeä askel.

Työministeri Jaakonsaari: Arvoisa puhemies! Mainitsin jo tämän hallituksen yhden työelämän saavutuksen eli uudistetun työaikalain, josta on saatu hyviä tuloksia. Esimerkiksi kuuluisat työaikajoustot ovat sen kautta hyvien pelisääntöjen myötä toteutuneet. Siitä on mainittu, että se on parhainta ja moderneinta työlainsäädäntöä, mitä on tehty Suomessa. Se tehtiin oikeastaan ihan samalla tavalla kuin nyt tämä, että osapuolille annettiin mahdollisuus vaikuttaa työaikalain kokonaisuuteen, ja kun sitten joistakin asioista osapuolet eivät päässeet yksimielisyyteen, niin sen jälkeen hallitus osapuolia kuullen juoksi työaikalain kasaan. Tässä ei ole mitään dramatiikkaa. Sen takia kolmikantayhteistyön uskon saavan tästä jopa uutta energiaa, koska nyt on selvä pedagoginen opetus kaikille se, mitä kaikkea tapahtuu, jos osapuolet eivät pääse asioista yhteisymmärrykseen.

Minä korostan tätä Amsterdamin työllisyysosaston sopimuksen mukaisesti, että nimenomaan eurooppalaisellakin tasolla on omaksuttu nyt tämä kolmikanta-ajattelu, että työmarkkinaosapuolia kuullaan. Haluan vielä kerran korostaa sitä, että erittäin suuret rakenteelliset kysymykset eli työeläkemaksujen nousujen torjuminen ja puskurirahastot olivat aivan oleellinen osa sitä prosessia, jossa Suomi ankkuroitui vahvasti Euroopan talous- ja rahaliittoon ja josta on monia hyviä seurauksia tänä päivänäkin näkyvissä. Nämä kaikki on saatu hyvässä järjestyksessä aikaan.

Yleissitovuutta ei tässä murreta. Se, että yleissitovuuden määritelmässä tarvitaan uusia elementtejä, on sen komitean tehtävä, samaten kuin luoda, mihin ed. Uotila aivan oikein viittasi, paikallisen sopimisen pelisäännöt konkreettisesti, ja siihen liittyy ehdottomasti myös luottamusmiehen aseman parantaminen.

Minusta on aika naiivi ja romanttinen kuva työelämästä, jos kuvitellaan, että siellä noin vain joku yksilö ehdottaa itsensä kannalta hyviä joustoja. Kyllä tänä päivänä on niin, että tarvitaan ehdottomasti aitoa sopimista, sitä että molemmilla on mahdollisuus sopia. Sopiminen ei saa olla sanelemista, paikallista sanelemista, johon täällä monet viittaavat.

Mutta sanottakoon se vielä kerran ed. Pekkariselle, että on itsestäänselvää, että jos työmarkkinaosapuolet eivät pääse ratkaisuun, asioita ei voi kelluttaa loputtomiin. Varsinkin Emu-olosuhteissa Suomessa niin hallitukselta kuin työmarkkinajärjestöiltä, kaikilta, vaaditaan nopeampaa reagointia, navigointikykyä, kuin mihin me olemme suljetussa taloudessa tottuneet. Uskon, että Suomi on eurooppalaisen kehityksen kärkimaita siinä suhteessa, millä tavalla kolmikantayhteistyö on aidosti toiminut. Tämä pieni takaisku otettakoon sitten kaikkien opiksi. (Ed. Pekkarinen: Onko se takaisku?) — Kyllä tämä poliittinen keskustelu tässä on takaisku. Minäkin pidän harmina sitä, että käytetään termiä "villit työnantajat" työnantajista, jotka nou-

dattavat yleissitovia TESejä, jotka ovat ihan kunniakkaita työnantajia. Tulee sellainen väärä uusi ristiriita palkansaajan ja pienen yrittäjän välillä. Siihenhän tämä keskustelu on nyt itse asiassa viemässä, että ero kasvaa, kun mielestäni työllisyystavoitteen kannalta sen pitää lähentyä, niin kuin aidossa arkisessa elämässä on tänä päivänä tapahtunut.

Ed. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tässä on kysymys valinnasta eli siitä, onko hallitus lähtenyt sille tielle — minusta tuntuu, että on lähtenyt — että se suosii järjestäytymättömiä työnantajia, vai toisesta valinnasta eli siitä, mennäänkö tämän sopimusyhteiskunnan matkassa, missä on menty. Minusta tämä kysymys ei ole ollenkaan niin ongelmaton, mitä esimerkiksi ministeri sanoo. On täysin selvää, että minä voin arvioida hyvin ammattiyhdistysliikkeen ihmisenä, että näitä hommia pitää katsoa näin ja näin minun näkövinkkelistäni, mutta minä katson myös työnantajanäkövinkkelistä tätä asiaa.

Ajatellaan, että on järjestäytynyt työnantaja, pieni työnantaja, ja rinnalla järjestäytymätön. Syntyy tavattoman epätervettä kilpailua, koska järjestäytymätön työnantaja voi huomattavasti pienemmillä työkustannuksilla hoitaa tiettyjä samoja asioita kuin järjestäytynyt työnantaja. Minusta tässä ei ole mitään ideaa. Minusta tämä on vääränlainen suosinta, mihin me olemme lähdössä.

Minun on ihan pakko sanoa, vaikka ed. Pekkarinen ei ole paikalla, että minusta tuntuu, että ed. Pekkarinen oli 50 prosenttia oikeassa ja 50 prosenttia väärässä. Ed. Pekkarinen oivalsi hyvin tämän asian, missä mennään, ja minusta tämä on aika vaarallinen poliittinen tie, jos on näin, että me kuljemme tätä tietä, mitä edustajatoveri Pekkarinen sanoi.

Mutta sanon vielä tämän asian, kun tämä elämä nyt on kuitenkin niin kummallista työelämässä: Suomalainen työelämä joustaa takuuvarmasti enemmän kuin eurooppalainen työelämä. Siis kun Suomessa voidaan aivan hyvin sopia erilaisista asioista, kyllä tämä tavattoman vaarallinen tie, arvoisa ministeri, on, että me avaamme pään tälle asialle ja annamme tämän mahdollisuuden, että me näytämme järjestäytymättömille, että hyvä, toimikaa näin vain. Tämä on todella vaarallinen tie, vaikka hallitus ilmeisesti opposition tuella saa luottamuksen tälle asialle, vaikka varmasti meitä on joitakin ihmisiä, jotka näemme tämän vaarallisuuden.

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Jaakonsaari ensimmäisessä puheenvuorossaan sanoi, että tässä asiassa ei ole voittajia eikä häviäjiä. Minun mielestäni tässä asiassa on voittaja. Voittaja on oikeudenmukaisuuden edistäminen, yrittäjien tasavertaisen kohtelun edistäminen, työelämässä.

Nykytilannehan on todella pienyrittäjiä syrjivä ja epäoikeudenmukainen. Ajatelkaa itse: Nykytilanne tarkoittaa sitä, että kun järjestäytyneet työnantajat ja järjestäytyneet työntekijät sopivat työehtosopimuksista, neuvottelevat niistä, panevat päittäin oikeuksia ja velvollisuuksia, niin kaikki nämä oikeudet, jotka työehtosopimuksista myös työnantajapuolella johtuvat, kaikki ne oikeudet, ovat näiden järjestäytyneiden työnantajien käytettävissä. Mutta mitä velvollisuuksiin tulee, ne velvollisuudet kaikki ovat sekä järjestäytyneiden että järjestäytymättömien yrittäjien, myös siis pienyrittäjien, velvollisuutena, mutta nämä järjestäytymättömät pienyrittäjät, hepä eivät saakaan näitä oikeuksia, he saavat pelkkiä velvollisuuksia.

Kun te sanotte siellä vasemmalla, ettei näillä järjestäytymättömillä ole velvollisuuksia, tässä on Metallin työehtosopimus, joka on varmasti tuttu siellä luottamusmiehille. Siellä on kymmeniä, satoja velvollisuuksia. Kaikki nämä velvollisuudet, jotka liittyvät työsuhteen ehtoihin, koskevat työsopimuslain 17 §:n nojalla myös pienyrittäjiä, järjestäytymättömiä pienyrittäjiä. Mutta kun tässä samassa sopimuksessa on annettu oikeuksia työnantajille, niin satojen työntekijöiden firmat, isot tehtaat, saavat käyttää näitä oikeuksia, mutta jos sinulla on kolme ukkoa töissä pienessä metalliverstaassa, niin näitä oikeuksia, mitä tässä samassa sopimuksessa on, ei tämä pienyritys saakaan käyttää. Se maksaa viimeisen päälle sairausajan palkat, vaikka tässä sopimuksessa olisi suurelle yrittäjälle, suurelle firmalle, annettu oikeus tästä joustaa.

Tämä uudistus, jota nyt tässä tehdään, on pieni askel työnantajien, yrittäjien, yhdenvertaisuuden suuntaan. Sen vuoksi tämä uudistus on paikallaan, mutta on totta kai tämän jälkeenkin niin, että tässä on lukemattomia oikeuksia, jotka edelleenkin koskevat vain suuria järjestäytyneitä työnantajia.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailma on täynnä potentiaalista valtaa. Kysymys on vain siitä, kuka sitä kulloinkin käyttää hyväkseen. En epäile lain-

kaan sitä, etteikö pääministerin sijainen perustuslakivaliokunnan entisenä puheenjohtajana tietäisi täsmälleen hallituksen ja eduskunnan valtaoikeuksia. Kysymys on siitä, millä tavalla niitä valtaoikeuksia käytetään hallituksen pyrkimysten hyväksi ja kansakunnan pyrkimysten hyväksi.

Tämä hallitus on nauttinut kolmikannan annista täysimääräisesti, enemmän kuin mikään muu eurooppalainen valtio. Missään muualla ei sellaista tupoa ole ollut niin kuin täällä. Se on ylivertainen, ainoalaatuinen koko eurooppalaisessa käytännössä tällä vuosikymmenellä. Aivan mielenkiintoista on se, että tässä ei nähdä mitään tulevaisuuden kuvaa, millä tavalla käyttäydytään, kuinka vähällä pilataan kuinka paljon.

Vielä sitten ystävällisesti ministeri Jaakonsaarelle. Kun ryhtyy pedagogiksi, pitäisi olla pedagogin valmiudet.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Jaakonsaari kehui hallitusta, että se on nopeasti reagoinut työmarkkinoiden tarpeisiin. Nämä työsopimuskomitealait ovat kyllä odottaneet niin monta vuotta, että ainakaan sillä ei voi kehua. Samoin hän kehui, että työaikalainsäädäntö olisi moderni ja hyvä vaikutuksiltaan. Siihen ajettiin muun muassa katot työllisyyden parantamiseksi. Se tutkimus, mikä on tehty, on osoittanut, että työllisyyden edistämisessä työaikalain vaikutukset ovat olleet hyvin pieniä.

Ehkä tässä keskustelussa on korostettava meidän taholtamme joka kerta sitä, että me haluamme sopimusyhteiskunnan jatkuvan, mutta sopimusyhteiskuntia ja sopimistapoja voi olla niin monenlaisia, ja nyt tässä todella on ongelmia. Kun ministeri Jaakonsaari myös totesi, että nämä sopimukset lähtevät työntekijöiden suojelusta, ongelma onkin sillä tavalla, että ne suojelevat niin paljon työntekijöitä, että siinä pieni työnantaja kuolee. Vaihtoehtona työntekijälle on ollut sitten sellaiset seurannaisvaikutukset, että työttömyys on pysynyt näin korkeana.

Ministeri Jaakonsaari ensimmäisessä puheenvuorossaan mahtipontisesti kehui tämän hallituksen saavutuksia nimenomaan työelämän alalla ja katsoi, että suurimmat saavutukset ovat työllisyyden alalla. En tiedä, uskoitteko itsekään. Työttömyyden puolittamiseksi olisi tullut syntyä uusia työpaikkoja 230 000, ja työllisyys on parantunut tämän hallituksen aikana vain noin 70 000—80 000:lla.

Itse asiassa, kun te arvostelitte Ahon hallitusta, sen viimeisen vuoden työllisyyden paranemisvauhti oli yli 50 000, elikkä jos siltä kannalta katsotaan työmarkkinoiden toimivuutta, Ahon hallituksen aikanakin tapahtui hyvää, tehtiin tuposopimuksia, jotka olivat siihen tilanteeseen nähden eivät ehkä riittävän hyviä, mutta kuitenkin sellaisia, että niillä selvittiin.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä luulen, että pk-yrityksissä uskotaan enemmän ihmiseen ja joustoihin miellyttävän työilmapiirin luojana kuin ministeri Jaakonsaari uskoo. Liian tarkat säännökset mielestäni, tiukka byrokratia, rajoitukset kahlitsevat.

Oikeastaan voisi verrata tätä lasten kasvatukseen. Jos lapsia kasvatetaan liian tiukasti niin, että heille ei anneta minkäänlaista omaa ajattelun vapautta elikkä joustoja, ollaan pielessä, mutta jos taas lasketaan täysin villiksi, totta kai lapsilla on vaara tarjolla eikä heistä kehity sellaisia ihmisiä, jotka tulevat hyvin toimeen. Liika vapaus jättää hunningolle!

Työelämässä on oltava väljyyttä, mutta turva pitää olla siellä takana kuitenkin. Korostan edelleen työilmapiirin luomista. Minusta se ei ole hyvää työilmapiiriä, jos on sellainen tilanne, kuin ed. Uotila muistaakseni sanoi, että minkäänlaiset työntekijän tekemät esitykset eivät voi tulla mukamas kysymykseen. Ihan varmasti tiedän, että pienyrityksissä, ehkä sitten muualla kuin Metallissa, työmatkat otetaan huomioon ihan yksilökohtaisestikin tarvittaessa, lastenhoito otetaan huomioon, kampaamo- ja parturikäynnit, pelimatkat harrastuksen vuoksi. Jopa lasten vieminen harrastuksiin otetaan hyvin usein huomioon, niin että on aivan turha sanoa, etteikö pienyrityksissä olisi joustoja työntekijän hyväksi.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä on aivan selvä askel yleissitovuuden murentamisen suuntaan. (Ed. Zyskowicz: Päinvastoin!) — Se on aivan selvä askel, ed. Zyskowicz.

Tietenkin on selvää, että eduskunnan tulee säätää lait ja päättää laeista. Siinä mielestäni ei ole mitään epäselvää, mutta menettelytapahan on ollut se, että näistä on neuvoteltu kolmikantayhteistyönä. Nyt on vain käynyt niin, kun ei päästy välittömästi sopimukseen, ministeri Niinistö ilmeisesti potkaisi kolmannen jalan pois ja veti vasemmiston kölin alta tämän lakiesityksen taakse. Tällä ei ole sillä tavalla suurta merkitystä, että se olisi joku rahallinen valta, mutta periaatteellisesti tässä on suuri asia kysymyksessä. Peri-

aatetta ollaan murentamassa ja askel on kiistämättä otettu sinne suuntaan.

Ministeri Niinistö myös puhui demokratiasta. Kyllä täällä selvästi demokratia oli tässä asiassa. Tässä oli mies ja ääni -periaate ja se ääni oli Niinistön. Se on täällä kuultu ja se kuullaan nyt kokoomuksesta. Ed. Zyskowicz sitä esittää sieltä.

Kun hän puhuu pienten työnantajien ja pienten yritysten puolesta, se on tietenkin aivan oikein ja kauniisti puhuttu, mutta eihän tällä asialla ratkaista pienten yritysten ongelmaa. Meidän pitäisi puuttua sitten eräisiin muihin kustannuksiin, jotka aiheuttavat pienyrityksille vaikeuksia. Ei tämä 50 prosentin sairausajan palkka kuukaudessa voi olla ratkaiseva. Jos yritys on niin heikko, se kaatuu kyllä sitten muutoinkin, elikkä kyseessä ovat tosiaan muut asiat.

Silloin pitäisi ollakin teillä varaa, kun te puhutte isoja yrityksiä vastaan, tavallaan, siihen että nostetaan isoille yrityksille sosiaaliturvamaksuja ja otetaan pieniltä pois. Sehän tässä olisi oikea menettelytapa eikä niin, niin kuin nyt te puhutte, että yleissitovuuden murentaminen, askel siihen suuntaan, olisi se, millä työelämää Suomessa pitäisi uudistaa.

Ed. A n t v u o r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ihan samaa mieltä ed. Uotilan kanssa siitä, että kolmikanta on ollut ihan hyvä ja puoltanut paikkaansa, mutta silloin, kun ei päästä sellaisiin tavoitteisiin, mitä esimerkiksi hallitus on esittänyt työllisyyden suhteen, on pakko vetää johtopäätökset, ja erityisesti tässä talossa meidän on muistettava, että lainsäädäntövalta kuuluu meille ja meillä on myös vastuu. Jos me emme pysty hoitamaan työllisyyttä, vastuu on meillä eikä kolmikannalla.

Tähän yleiseen henkeen. Luulisi, että nyt lama ja siperia-aika olisi opettanut niin paljon, että lopetettaisiin tällainen työnantaja — työntekijävastakkainasettelu ja enemmänkin ajateltaisiin niin, että työnantaja on se, joka luo ja organisoi työpaikkoja tähän yhteiskuntaan.

Ed. V o k k o l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä kuulee tästä keskustelusta, että on hirvittävän pitkä aika, kun kollegat ovat viimeksi työpaikalla aidosti töissä olleet.

Sanon vain tässä aluksi ed. Kankaanniemelle, että minun mielestäni oli taas oikein tyypillistä kristillisen kansanpuolueen hurskastelua, kun hän nyt hyvin voimakkaasti ottaa kantaa siihen, ollaanko viemässä yleissitovuus ja meneekö sopimusjärjestelmä paikalliseksi sopimiseksi. Voin edustajakollegalle sanoa, että näinhän ei tule käymään, paitsi että teidän puolueenne puheenjohtajahan on allekirjoittanut semmoisen lakialoitteen, joka on ed. Vanhasen tekemä ja jossa näin tulisi käymään. Tämä oli hurskastelua siltä osin.

Täällä on hyvin voimakkaasti molemmat ministerit — ovat nyt poissa — ovat puhuneet siitä, että tämä on saanut suuren julkisuuden. Kyllä se julkisuus tapahtui molempien ministerien toimesta. Ministeri Jaakonsaari sanoi, kun työsopimuslakikomitea ei päässyt yksimielisyyteen, että hän ei tule tekemään yhtään lakiesitystä. Ministeri Niinistö ilmoitti julkisuuteen, että ministeri Jaakonsaari antaa lakiesitykset tai itkee ja antaa. Silloin on turha syyttää tässä salissa. Ihme on, jos ei siitä rupea edustaja ottamaan kantaa ja selvittämään, miksi tämmöinen kuohunta on tapahtunut.

Totta kai asiat selviävät, kun niitä ruvetaan selvittämään, eli 29.4. valtioneuvosto on yleisistunnossaan ministeri Jaakonsaaren esittelemänä tuonut nämä asiat esille. Lainaan sieltä suoraan: "Työsopimuslakikomitealle asetettavaa tehtäväkuvaa esitetään tarkennettavaksi siten, että 30.9.98 mennessä annetaan esitys säännöksiksi, joilla turvataan yleissitovuuden piirissä oleville yrityksille mahdollisuus soveltaa myös niitä yleissitovissa työehtosopimuksissa sovittuja määräyksiä, joilla on vähennetty tai rajattu työlainsäädännön mukaisia työntekijöiden etuuksia." Jos tämä ei anna työkaluja — esimerkiksi käytännössä työsopimuslakikomiteassa kävi niin, että Suomen Yrittäjät ja TT eivät hyväksyneet minkään näköistä kompromissia — taustahan johtuu valtioneuvoston päätöksestä.

Ed. K a n t a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erinomainen asia, että ministeri Jaakonsaari omalta osaltaan totesi selkeästi sen, että silloin jos tuloksia ei saada, hallituksen pitää ottaa ohjat käsiinsä ja viedä asioita eteenpäin. Todellakin näinhän tässä on, että aikaa on käytetty runsaasti, mutta tuloksia ei valitettavasti ole syntynyt.

Haluaisin myöskin todeta sen, että ministeri Jaakonsaari oikaisi ed. Laitisen näkemyksen, jossa ed. Laitinen totesi, että niin sanottu villi työnantajakenttä toimii laittomasti. Hän antoi ymmärtää, että satatuhatta suomalaista työnantajaa toimii laittomasti, samoin nämä puoli miljoonaa työntekijää, jotka siellä ovat. Nämä ovat eriarvoisessa asemassa, niin kuin tässä on mo-

neen kertaan todettu. Tässä mielessä asioihin pitäisi suhtautua vakavasti ja katsoa, että saisimme yhdenvertaisuutta niin työnantajien kesken kuin työntekijöidenkin kesken näiden asioiden osalta.

Kun SAK oman hallitusohjelmansa esitteli taikka odotuksia tulevalle hallitusohjelmalle, siellä komeasti todettiin, että tarvitaan 200 000 uutta työpaikkaa. Voi tietysti kysyä, minne ne 200 000 uutta työpaikkaa syntyvät, pienenevälle julkiselle sektorille vai suurteollisuudelle, joka kansainvälistyy ja vie toimintojaan ulos, vai kotimarkkinasidonnaisille alueille. Näitä asioita pitäisi mielestäni katsoa ja katsoa, löydämmekö me todella tahtotila sellaiseksi, että Suomeen voidaan luoda työtä, voidaan luoda tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta niin työntekijöiden kuin työnantajienkin kesken.

Ed. T a r k k a : Rouva puhemies! Tätä lakiesitystä vastustavan ammattiyhdistysliikkeen edustajat ovat soittaneet hätäkelloja paitsi kolmikannan myös yleissitovuuden puolesta. Se on nimenomaan tässä yhteydessä hyvin mielenkiintoinen älyllinen harjoitus, sillä kaikki kummallisuudet ovat mielenkiintoisia.

Yleissitovuushan merkitsee sitä, että kun liitot neuvottelevat jäsenistöltään saamansa valtuuden perusteella työehtosopimukset, ne sitovatkin liittoihin järjestäytyneiden lisäksi myös järjestäytymättömiä. Yleissitovuus on sen takia ammattiyhdistysliikkeen kirkkain kruununjalokivi, joka lahjoittaa liitoille lisävaltaa yli sen vallan, joka perustuu niiden jäsenkuntaan. Se on epäjohdonmukaista ja alkeellisimpienkin oikeusperiaatteiden vastaista, mutta niin se vain on, koska eduskunnassa näin on päätetty 70-luvun alussa.

Työmarkkinajärjestöt voivat tehdä työehtosopimusten lisäksi myös sellaisia sopimuksia, jotka antavat oikeuden poiketa työlainsäädännön puolipakottavista pykälistä. Olisi johdonmukaista, että ammattiyhdistysliike vaatisi myös näiden puolipakottavia lakipykäliä koskevien sopimusten noudattamista yleissitovasti, koska se vaatii työehtosopimustenkin yleissitovaa noudattamista. Mutta sepä ei vaadikaan, vaan päinvastoin hallituksen esityksestä noussut mekastus johtuu siitä, että ammattiyhdistysliike puolustaa yleissitovuutta vaatimalla, että yleissitovuutta ei saa soveltaa sentään kaikkiin työmarkkinajärjestöjen tekemiin sopimuksiin.

Yleissitovuus ei olekaan siis filosofisesti yleinen periaate vaan avoimesti taktispoliittinen erityinen periaate. Yhdenlaiset sopimukset koskevat kaikkia, toisenlaiset sopimukset koskevat vain järjestäytyneitä, ja ammattiyhdistysliike vaatii itselleen oikeuden päättää, mitkä sopimukset ovat minkäkinlaisia. Kysymys ei siis olekaan yleissitovuudesta, vaan kysymys on siitä, että ammattiyhdistysliike on tottunut tekemään, mitä se kulloinkin sattuu tahtomaan.

Se, mitä ammattiyhdistysliike tässä asiassa sanoo filosofiseksi periaatekysymykseksi, on jonkinlaista rusinat pullasta -ajatteluun perustuvaa taktikointia. Tämä on tietyllä tavalla epätoivoinen ja epäjohdonmukainen yritys pönkittää ammattiyhdistysliikkeen valtaa, mutta eihän oman vallan puolustamisessa mitään pahaa tietenkään ole. Niillä, jotka ovat pyrkineet ja päässeet eduskuntaan ammattiyhdistysliikkeen etuja valvoakseen, on tavallaan jopa velvollisuus toimia, niin kuin he nyt täällä toimivat, jos he katsovat sen oman taustaryhmänsä kannalta edulliseksi.

Mutta se on kummallista, että he siinä taistelun tuoksinassa vaativat meitä muita pitämään heidän valtapolitiikkaansa melkein filosofian tasoisena periaatepolitiikkana. Jos harjoittaa valtapolitiikkaa, pitää olla sen verran ryhtiä, että kehtaa sanoa harjoittavansa valtapolitiikkaa. Jos itsetunto ja rohkeus eivät riitä tämän myöntämiseen, ei saa loukkaantua, jos ulkopuoliset siitä huolimattta sanovat asioita niiden oikeilla nimillä.

Hallituksen esitys on minustakin hyvin epätyydyttävä, mutta siksi että se ottaa vain hyvin arkoja ja aivan liian lyhyitä askelia välttämättömään suuntaan. Hyvää siinä tietysti on se, että se on edes pieni liikahdus. Esityksen perusteluissa todetaan sen tarkoitukseksi asettaa yritykset keskenään samanlaiseen kilpailuasemaan, mikä on kaunis ja kannatettava periaate. Se on kuitenkin kovin mahtailevasti sanottu lakiesityksestä, joka saattaa yritykset samanarvoiseen asemaan kaikkein mitättömimmissä asioissa. Ne ovat edelleen räikeän eriarvoisessa asemassa vähänkin merkittävämmissä työsuhteen vähimmäisehtoihin liittyvissä kysymyksissä.

Tämän lakiesityksen suuri periaatteellisfilosofinen vääryys onkin siinä, että se ei ulota yleissitovuutta kaikkiin työlainsäädännön puolipakottaviin säädöksiin vaan vain kaikkein vähäpätöisimpiin.

Jos ammattiyhdistysliike olisi periaatteellisesti johdonmukainen, sen pitäisi yleissitovuuden pyhyyden varjelemiseksi vaatia, että myös puolipakottavista säädöksistä solmitut työmarkkinajärjestöjen sopimukset on ulotettava koskemaan

myös järjestäytymättömiä samalla tavalla kuin yleissitovat työehtosopimukset. Vasta silloin yleissitovuus toimisi kattavasti ja yleisesti sitoen. Jos yleissitovuus on niin tärkeä ja hallitseva periaate kuin nyt sanotaan, ammattiyhdistysliikkeen luulisi miehuullisesti kestävän sen, että yleissitovuudesta saattaa joskus olla hyötyä yrityksellekin, vaikka vain mitättömän vähäpätöisissä asioissa.

Olen jo kauan ollut sitä mieltä, että yleissitovuus murenee ajan mittaan omaan mahdottomuuteensa, mutta sitä en ole osannut odottaa, että ammattiyhdistysliike omalla epäjohdonmukaisuudellaan nopeuttaa tätä kehitystä. Ammattiyhdistysliike on ajanut itsensä tässä asiassa täydelliseen älylliseen umpisolmuun. Se sanoo puolustavansa yleissitovuutta vastustamalla yleissitovuuden sovellutusalan pientä laventamista. Vastustaessaan tätä lakiesitystä näillä perusteilla, joita viime aikoina julkisuudessa on esitetty, ammattiyhdistysliike sahaa oksaa, jolla se itse istuu.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tarkan mielenkiintoisessa puheenvuorossa huomiotani kiinnitti yksi seikka. Ed. Tarkka puhui erikseen työehtosopimuksista, jotka yleissitovuuden perusteella koskevat kaikkia työnantajia, myös järjestäytymättömiä pienyrittäjiä, ja sitten hän puhui työehtosopimuksista erillään olevista muista sopimuksista, jotka antavat oikeuksia vain järjestäytyneille työnantajille.

Kuitenkin asia, ed. Tarkka, on niin, että itse asiassa samoissa työehtosopimuksissa, samoissa kirjoissa, on sovittu sekä sellaisista vähimmäisehdoista, jotka liittyvät työsuhteeseen, joita kaikki työnantajat, myös järjestäytymättömät pienyrittäjät ovat velvollisia työsopimuslain 17 §:n nojalla noudattamaan, että sellaisista joustoista, joita työnantajat voivat omaksi edukseen myös noudattaa. Mutta nämä työnantajille annetut oikeudet eivät koskekaan enää pienyrittäjiä. Ne koskevat vain järjestäytyneitä yrityksiä, jotka yleensä ovat siis suuryrityksiä. Tässä nykytilanteen epätasapainoisuus, epäoikeudenmukaisuus ja työnantajien kannalta epäyhdenvertaisuus oikein kunnolla kiteytyy.

Kun ajatellaan työehtosopimusneuvotteluja, niin siellähän käydään kauppaa oikeuksista ja velvollisuuksista, eduista ja haitoista, ja ongelma on juuri siinä, että tämmöisessä neuvottelutilanteessa syntyy sopimustasapaino, kun siellä oikeuksia ja velvollisuuksia pannaan päittäin. Mutta neuvotteluhuoneen ulkopuolella istuva pikku yrittäjä sieltä neuvottelupöydästä saakin vain velvollisuudet, mutta ei oikeuksia. En ymmärrä, miten tämmöinen nykytilanne voi olla kenenkään mielestä oikeudenmukainen tai perusteltu, ja kuten sanoin, on hyvä, että hallitus on lähtenyt tätä asiaa korjaamaan.

Ed. T. Pohjola: Arvoisa rouva puhemies! Työlainsäädännön muutosta koskeva hallituksen esitys, joka mahdollistaa eräiden yleissitovien työehtosopimusten määräysten ulottamisen järjestäytymättömiin työnantajiin, on annettu eduskunnalle. Työmarkkinajärjestöt ovat esitystä kritisoineet, eikä tämä ole tapahtunut ilman asiallista syytä. Esityksen perusteella järjestäytymättömälle työnantajalle tulee oikeus soveltaa irtisanomismenettelyä koskevia lain tason alittavia yleissitovan työehtosopimuksen määräyksiä työntekijöihinsä. Käytännössä tästä asiasta ei ole tes-määräyksiä edes olemassa. Sama koskee opintovapaaseen liittyvää esitystä. Myös vuosilomalain muutoksen osalta vaikutukset ovat vähäisiä ja liittyvät lähinnä siihen, että vuosilomapalkan voi vastoin lain säännöstä maksaa myös varsinaisena palkanmaksupäivänä.

Sairausajan palkkaa koskeva muutos on merkittävin heikennys. Siitä on olemassa myös tes-määräyksiä, jotka oikeuttavat työnantajan esimerkiksi siihen, että alle kuukauden työsuhteessa olleen osalta ei tarvitse maksaa 50:tä prosenttia palkasta sairauden osalta. Lainmuutoksella, joka tuli voimaan 1.6.1997, säädettiin, että sairausajan palkan maksuvelvollisuus koskee myös alle kuukauden työsuhteissa olleita esitetyllä tavalla. Tätä säännöstä ei vielä ole ehditty työmarkkinajärjestöjen toimesta neuvotella kaikkiin työehtosopimuksiin. Siksi nyt tehtävä heikennys on askel taaksepäin tilanteeseen, josta juuri päästiin pois. Vaikka tämäkin mahdollisuus on poistumassa siten, että esimerkiksi Metallin ja Kemian työehtosopimusten perusteella tätä mahdollisuutta ei enää ole, on kuitenkin kysyttävä, miksi huonoksi todettuun käytäntöön edes väliaikaisesti palataan. Välittömiä vaikutuksia lailla on näillä näkymin ainakin Hotelli- ja ravintola-alan henkilökunnan liiton yleissitovien työehtosopimusten piirissä olevien yritysten työntekijöihin eli pienipalkkaisiin, pätkätyötä tekeviin naisiin.

Eduskunnassa liikkeellä olevan lakialoitteen ja toisaalta esityksen antamista edeltäneiden hallituksen sisäisten neuvottelujen perusteella on selvää, että porvarit ovat halukkaita mene-

mään huomattavasti pidemmälle tässä asiassa ohi kolmikantaisen neuvottelujärjestelmän sekä sellaisia lain heikennyksiä ajaen, jotka aidosti vaarantaisivat työehtosopimusten yleissitovuuden.

Vuosien 1991—1995 aikainen vastakkainasettelun henki elää vahvana eduskunnan porvariryhmissä. Kuitenkin nyt esillä oleva lainsäädännön muutos ansaitsee kritiikkiä osakseen niin sen sisällön perusteella kuin erityisesti siksi, että menettely sitä laadittaessa ei tapahtunut niiden periaatteiden mukaisesti, joita työmarkkinakysymyksissä on yleisesti noudatettu. Vastoin komitean palkansaajajäsenien kantaa asiasta käytiin hallituksen sisällä neuvottelut, joiden tuloksena tämä yksikantaan perustuva esitys annettiin. Kolmikannan sivuuttaminen tässä asiassa on tuomittavaa.

Hyökkäys, kuten ed. Tarkka teki, yleissitovuutta vastaan on siis perusteeton. Eurooppalaisessa vertailussa sopimusten yleissitovuus puolustaa olemassaoloaan. Euroopan yhteismarkkinat johtavat yleissitovuuden vahvistamisen alueelle. EU:ssa ei mikään vastuullinen taho ole esittämässä yleissitovuuden purkamista. Pienyrittäjien eurooppalainen etujärjestö tukee yleissitovuuden vahvistamista. Monet suomalaiset yrittäjät ovat viestittäneet minulle, että he arvostavat huomattavasti enemmän työrauhaa kuin tarpeetonta vastakkainasettelua työmarkkinoilla.

Tästä näkökulmasta työehtosopimusten yleissitovuutta tulee vahvistaa. Se tapahtuu siten, että jatkossa tulee työehtosopimuksen olla yleissitova silloin, kun se on alansa edustavin. Nykyinen määritelmä 50 prosentin kattavuudesta olisi korvattava tällä määräyksellä. Paikallisen sopimisen tukeminen tapahtuu parhaiten siten, että vahvistetaan näitä sopimuksia solmivan henkilön eli luottamusmiehen asemaa. Paikallista sopimista ei viedä eteenpäin heikentämällä työehtosopimusten yleissitovuutta. Nämä asiat on käsiteltävä kolmikantaisesti ja tuotava eduskuntaan päätettäviksi.

Arvoisa puhemies! Tällä vaalikaudella on pystytty solmimaan kaksi historiallista, pitkää ja kattavaa tulopoliittista sopimusta sekä uudistamaan muun muassa työaikalainsäädäntöä kolmikantaisesti neuvotellen ja toimien. Nämä historialliset saavutukset, joilla maa nostettiin syvästä lamasta Ahon hallituksen jäljiltä, eivät saa vaarantua. Tärkeintä on varmistaa kolmikannan jatkuvuus ja turvata yleissitovuus vielä vuonna 1999 ja siitä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Työlainsäädännön muutoksia koskeva lakiesitys on merkittävä, ja ilta on pitkällä. Olen selvittänyt, että huomisessa istunnossa ajankohtaiskeskustelun lisäksi ei ole merkittäviä asioita, joten ehdotan asian pöydällepanoa huomiseen täysistuntoon.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Keskustelussa on ed. T. Pohjola ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle huomiseen täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. T. Pohjolan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle huomiseen täysistuntoon.

16) Lakialoite laeiksi työsopimuslain ja työaikalain 40 §:n muuttamisesta

Lakialoite 127/1998 (Matti Vanhanen /kesk ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

17) Hallituksen esitys laiksi tontin myymisestä Yleisradion eläkesäätiölle

Hallituksen esitys 173/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

18) Hallituksen esitys Uzbekistanin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 198/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

19) Hallituksen esitys 84. Kansainvälisen merityökonferenssin hyväksymän merenkulkijoiden työja elinolosuhteiden tarkastuksia koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä

Hallituksen esitys 153/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 8/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys 84. Kansainvälisen työkonferenssin eräiden päätösten johdosta

Hallituksen esitys 154/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 9/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

21) Hallituksen esitys kansainväliseen merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevan vuoden 1978 yleissopimuksen liitteeseen tehtyjen muutosten sekä merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevan säännöstön eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 155/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 20.26.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio